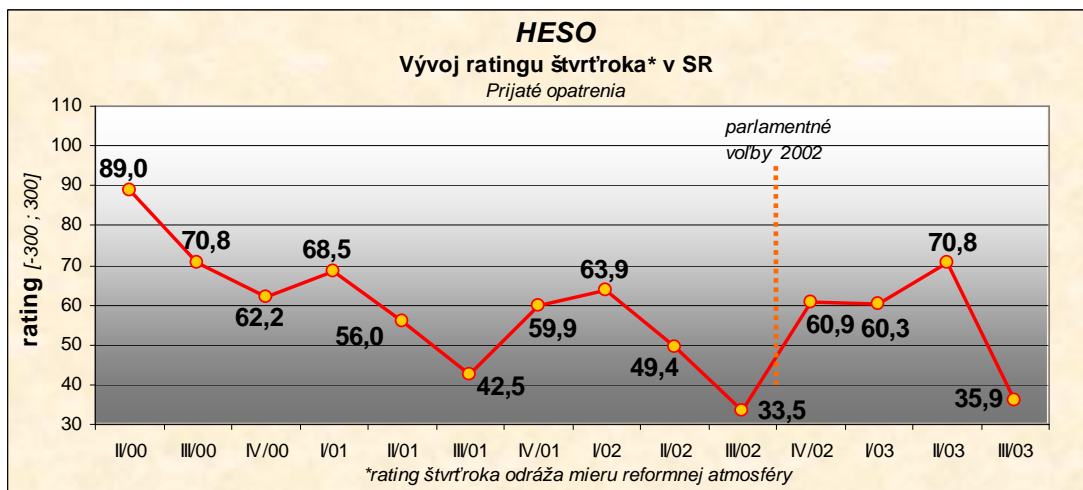

HESO**Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení**

júl - september 2003

Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy **INEKO** prináša výsledky projektu **HESO - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení** za **tretí štvrťrok 2003**. V rámci projektu **HESO** sa štvrťročne vyjadrujú nezávislí ekonomickí analytici, odborní žurnalisti, podnikatelia, zástupcovia akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií k navrhovaným a realizovaným opatreniam zákonodarnej, výkonnej moci, ako aj k rozhodnutiam verejných inštitúcií. Projekt **HESO** tak prináša názor širokej odbornej verejnosti na dôležité opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúce kvalitu života občanov. Prvýkrát sa hodnotenia zúčastnili aj niektorí odborníci z Českej republiky.

Rating štvrťroka, ktorý je priemerom ratingov všetkých opatrení prijatých v danom štvrťroku, reflektuje názor hodnotiacej komisie na ich kvalitu a dôležitosť a odráža mieru reformnej atmosféry v spoločnosti v sledovanom období. **Rating 3. štvrťroka 2003 dosiahol úroveň 35,9 bodov**, čo predstavuje **výrazný pokles v porovnaní s 2. štvrťrokom**, kedy rating stúpol na 70,8 b. (Rating dosahuje hodnoty v intervale od -300 do +300 bodov.)

Členovia hodnotiacej komisie**Rudolf Autner**, Slovenská ratingová agentúra, a.s.**Martin Barto**, Slovenská sporiteľňa, a.s.**Vladimír Benč**, Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku (SPPA)**František Bruckmayer**, Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR**Daneš Brzica**, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied**Igor Daniš**, Fakulta managementu Univerzity Komenského, Bratislava**Dušan Deván**, tlačová agentúra SITA**Petr Dufek**, Československá obchodní banka, a.s. - ČR**Peter Gajdoš**, Konfederácia odborových zväzov SR**Peter Goceliak**, Asociácia správcovských spoločností**Peter Gonda**, Konzervatívny inštitút M.R.Štefánika**Igor Hornák**, OTP Banka Slovensko, a.s.**Igor Hurčík**, Deloitte & Touche Slovakia, s.r.o.**Eugen Jurzyca**, INEKO**Róbert Kičina**, Podnikateľská aliancia Slovenska**Lýdia Kokavcová**, týždenník Formát**Jozef Kollár**, Ľudová banka, a.s.**Róbert Kopál**, Asociácia obchodníkov s cennými papiermi**Ján Kovalčík**, Trend Analyses**Juraj Lazový**, podnikateľ**Branislav Lichardus**, Vysoká škola manažmentu, Trenčín-Bratislava-Poprad**David Marek**, Patria Finance, a.s. - ČR**Grigorij Mesežnikov**, Inštitút pre verejné otázky**Peter Mihók**, Slovenská obchodná a priemyselná komora**Jozef Mrva**, Združenie miest a obcí Slovenska**Milan Muška**, Združenie miest a obcí Slovenska**František Okruhlica**, Ekonomická univerzita, Bratislava

INEKO

Stredoeurópsky inštitút pre
ekonomické a sociálne reformy

HESO

Kompletné výsledky

Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení

JÚL - SEPTEMBER 2003

Pavol Ondriska, Slávia Capital, o.c.p., a.s.

Vítězslav Palásek, Agentúra sociálnych analýz "ASA", s.r.o.

Viliam Pätoprstý, Unibanka, a.s.

Miroslav Plojhar, Newton Holding, a.s. - ČR

Ivan Podstupka, denník Hospodárske noviny

Róbert Prega, Tatra banka, a.s.

Igor Rintel, Coopex Holding

Andrej Salner, Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť
(SGI)

Emília Sičáková - Beblavá, Transparency International
Slovensko

Jozef Stránsky, Odborový zväz pracovníkov peňažníctva a
poisťovníctva

Martin Štefunko, Inštitút pre slobodnú spoločnosť

Martin Thomay, Inštitút pre slobodnú spoločnosť

Luboš Vagač, Centrum pre hospodársky rozvoj

Tomáš Velecký, denník SME

VIPA – Občianske združenieVidiecky parlament*

Peter Višváder, denník Národná obroda

Jaroslav Vokoun, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky
Slovenskej akadémie vied

Eduard Žitňanský, internetový denník o slovenskej a
svetovej ekonomike www.Profini.sk

Robert Žitňanský, týždenník Domino fórum

*kolektívne hodnotenie predsedníctva

Všetci členovia sa zúčastnili hodnotenia bez nároku na odmenu.

HESO – Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení

JÚL - SEPTEMBER 2003		RATING	Miera súhlasu	Koeficient dôležitosti
PORADIE OPATRENÍ PODĽA RATINGU (prínosu k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny)		[-300;300]	[-3 ; 3]	%
1.	Ratifikácia Zmluvy o pristúpení k Európskej únii Národnou radou SR	219,3	2,31	94,9
2.	Novela zákona o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (nulová tolerancia závažných trestných činov; povinné vysokoškolské právnické vzdelanie pre exekútorov)	85,5	2,12	40,3
3.	Uznesenie Národnej rady SR k návrhu Ústavy Európskej únie	77,1	1,14	67,4
4.	Vyvlastňovanie nehnuteľností za trhové ceny (novela zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku)	75,4	1,84	40,9
5.	Návrh na zrušenie niektorých stavovských komôr zriadených zákonom	61,2	1,59	38,5
6.	Zníženie úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska o 0,25%-uálneho bodu	50,1	1,17	42,9
7.	Zrušenie Národného úradu práce, úradov práce, sociálnych odborov krajských a okresných úradov; vznik Ústredia a územných úradov sociálnych vecí a služieb zamestnanosti (zákon o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti)	49,6	1,02	48,5
8.	Liberalizácia cien povinného zmluvného poistenia vozidiel (novela zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla)	48,7	1,20	40,6
9.	Predaj budov a pozemkov po presťahovaných zdravotníckych zariadeniach v Bratislave s účasťou verejnosti	47,6	1,74	27,3
10.	Dofinancovanie prevádzkových nákladov regionálneho školstva v roku 2003 v objeme 756 mil. Sk	44,4	0,92	48,3
11.	Zrušenie Fondu detí a mládeže	35,9	1,78	20,1
12.	Umožnenie podnikania Slovenskej televízie (novela zákona o STV)	28,6	1,03	27,6
13.	Stratégia vlády a Národnej banky Slovenska v súvislosti s prijatím eura v Slovenskej republike (zavedenie eura v rokoch 2008 - 2010)	23,3	0,29	79,0
14.	Návrh na zrušenie limitu vo výdavkoch politických strán na predvolebnú kampaň	16,7	0,40	41,7
15.	Zvýšenie minimálnej mzdy na 6080 Sk (o 9,2%, resp. o 510 Sk)	-0,5	-0,01	42,7
16.	Navýšenie štátnej pomoci pre PSA Peugeot Citroën o 408,5 mil. Sk	-8,1	-0,20	40,7
17.	Zavedenie povinnosti používať zimné pneumatiky (novela zákona o premávke na pozemných komunikáciách)	-12,9	-0,39	33,3
18.	Vládna pomoc poľnohospodárom z dôvodu sucha v objeme 400 mil. Sk	-15,5	-0,37	42,1
19.	Oddĺženie železničných spoločností v objeme 21 mld. Sk	-21,4	-0,51	41,8
20.	Zákon o obchodných reťazcoch (väčšia regulácia supermarketov)	-38,5	-0,96	40,3

RATING III. ŠTVRŤROKA 2003 (prijaté opatrenia)	35,9
RATING II. ŠTVRŤROKA 2003 (prijaté opatrenia)	70,8

OPATRENIA EÚ

Umožnenie obchodovania s emisiami CO ₂ (nová smernica pre emisie skleníkových plynov)	39,6	0,80	49,5
Návrh Ústavy Európskej únie (návrh Európskeho konventu)	24,8	0,32	78,0
Zvýšenie kompenzácií a pomoci pre cestujúcich v leteckej doprave v prípade zrušenia a meškania letu a neumožnenia letu napriek platnej letenke v dôsledku plnej obsadenosti letu	19,4	0,84	23,0

Komentáre hodnotiacej komisie a charakteristiky opatrení:**Obsah**

1. Ratifikácia Zmluvy o pristúpení k Európskej únii Národnou radou SR	5
2. Novela zákona o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (nulová tolerancia závažných trestných činov; povinné vysokoškolské právnické vzdelanie pre exekútorov)	8
3. Uznesenie Národnej rady SR k návrhu Ústavy Európskej únie	9
4. Vyvlastňovanie nehnuteľností za trhové ceny (novela zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku)	11
5. Návrh na zrušenie niektorých stavovských komôr zriadených zákonom	12
6. Zníženie úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska o 0,25%-uálneho bodu.....	13
7. Zrušenie Národného úradu práce, úradov práce, sociálnych odborov krajských a okresných úradov; vznik Ústredia a územných úradov sociálnych vecí a služieb zamestnanosti (zákon o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti)	15
8. Liberalizácia cien povinného zmluvného poistenia vozidiel (novela zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla)	19
9. Predaj budov a pozemkov po presťahovaných zdravotníckych zariadeniach v Bratislave s účasťou verejnosti ..	20
10. Dofinancovanie prevádzkových nákladov regionálneho školstva v roku 2003 v objeme 756 mil. Sk.....	22
11. Zrušenie Fondu detí a mládeže	23
12. Umožnenie podnikania Slovenskej televízii (novela zákona o STV).....	25
13. Stratégia vlády a Národnej banky Slovenska v súvislosti s prijatím eura v Slovenskej republike (zavedenie eura v rokoch 2008 - 2010).....	26
14. Návrh na zrušenie limitu vo výdavkoch politických strán na predvolebnú kampaň.....	30
15. Zvýšenie minimálnej mzdy na 6080 Sk (o 9,2%, resp. o 510 Sk)	31
16. Navýšenie štátnej pomoci pre PSA Peugeot Citroën o 408,5 mil. Sk	33
17. Zavedenie povinnosti používať zimné pneumatiky (novela zákona o premávke na pozemných komunikáciách)34	
18. Vládna pomoc poľnohospodárom z dôvodu sucha v objeme 400 mil. Sk.....	36
19. Oddĺženie železničných spoločností v objeme 21 mld. Sk.....	38
20. Zákon o obchodných reťazcoch (väčšia regulácia supermarketov)	39
<u>OPATRENIA EÚ:</u>	
Umožnenie obchodovania s emisiami CO2 (nová smernica pre emisie skleníkových plynov).....	41
Návrh Ústavy Európskej únie (návrh Európskeho konventu).....	42
Zvýšenie kompenzácií a pomoci pre cestujúcich v leteckej doprave v prípade zrušenia a meškania letu a neumožnenia letu napriek platnej letenke v dôsledku plnej obsadenosti letu.....	45

1. Ratifikácia Zmluvy o prístupení k Európskej únii Národnou radou SR

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

I keď bola ratifikácia prístupovej zmluvy, aj vzhľadom na úspešné referendum, do určitej miery len formálnym aktom parlamentu, bola dôležitá, keďže samotné završenie procesu vstupu do Európskej únie (EÚ) je podľa väčšiny hodnotiacich odborníkov historickým a jednoznačne pozitívnym krokom pre Slovensko, z ktorého budú v dlhodobom horizonte jednoznačne profitovať všetky generácie a vrstvy obyvateľstva. Kľúčovým aspektom bude, ako dlho potrvá obdobie, kým si uvedomíme, že vstup do EÚ nie je cieľom, ktorý sám o sebe niečo vyrieši, ale prostriedkom na dosiahnutie zvýšenia svojho blahobytu. Odborná verejnosť ocenila, že posledné dve slovenské vlády zrýchleným tempom prešli značný kus cesty, aby odstránili dôsledok "politického embarga" z minulosti, čo stálo Slovensko napríklad skorší vstup do NATO, a dobehli susedné krajiny v prístupovom procese smerom k členstvu v EÚ.

Odborníci konštatovali, že pri negotáciách sme nevyjednali vo všetkých kapitolách pre Slovensko najvýhodnejšie podmienky, avšak keby sme nevstúpili do EÚ, nemohli by sme ovplyvňovať jej politiky smerom k väčšej konkurencieschopnosti európskeho priestoru.

Medzi hodnotiacimi sa našli aj "euroskeptici" a "eurorealisti", ktorým sa zdá prístupenie SR k EÚ tým menej rozumné, čím viac informácií o fungovaní a budúcnosti EÚ je na Slovensku známych, ako aj zásadní odporcovia integrácie do EÚ, pre ktorých je to jeden z najtragickejších procesov v dejinách Slovenska. Naopak, podľa "eurooptimistov" je možné európsku integráciu chápať ako trend mnohých tisícročí. Podľa Roberta Wrighta existovalo na Zemi v roku 1500 pred Kristom asi 600-tisíc autonómnych politických útvarov, v súčasnosti je ich menej než 200.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/bin/NRCPT.ASP?WCI=NRCPT_Workitem&WCE=CPT&WCU=CPT=261|VO=3

Poslanci NR SR schválili 1. júla 2003 potrebnou trojpätinovou väčšinou návrh na vyslovenie súhlasu so Zmluvou o prístupení Slovenska k Európskej únii (EÚ). Zo 140 prítomných poslancov hlasovalo 129 za, nehlasovali 10 komunistickí poslanci.

Schváleniu Zmluvy predchádzal podpis 25 členských a prístupujúcich krajín, pred tým však bola 5000 stranová Zmluva schválená Európskou komisiou (EK), Európskym parlamentom (EP) a Radou ministrov zahraničných vecí krajín EÚ. V prípade, že všetky ratifikačné listiny budú do 30. apríla 2004 uložené u vlády Talianskej republiky, zmluva o prístupení nadobudne platnosť 1. mája budúceho roku a Slovensko sa stane členom Európskej únie. Tým sa definitívne uzavrie niekoľkoročný proces vstupu SR do EÚ. Slovensko predložilo svoju žiadosť o členstvo v EÚ už v roku 1995, na základe Posudku k žiadostiam o členstvo vypracovanej EK však komisia skonštatovala, že Slovensko nespĺňa uspokojivým spôsobom politické kritériá, vzhľadom na nestabilitu ústavných inštitúcií a nedostatky vo fungovaní demokracie. Na základe hodnotenia Európska rada neodporučila otvorenia prístupových rokovaní. Situácia sa radikálne zmenila po parlamentných voľbách v roku 1998. Na základe svojej hodnotiacej správy EK v decembri 1999 skonštatovala, že Slovensko plní kodanské politické kritériá a prizvala ho k rokovaniam o vstupe.

Text schválenej Zmluvy o prístupení k EÚ odráža výsledky Slovenska dosiahnuté prístupovými rokovaniami (rokovaniami o kapitole Acquis communautaire) s predstaviteľmi EÚ, ktoré boli ukončené v decembri roku 2002 (pozri [HESO 4/2002](#)). Zmluva o prístupení Slovenska v úvodných článkoch hovorí, že SR sa stáva členom Európskej únie a účastníkom zmlúv, na ktorých je únia založená. Zmluva tiež obsahuje sumy, ktoré sa Slovensko zaviazalo platiť do rozpočtu únie, a tiež sumy, ktoré únia dá na podporu slovenského poľnohospodárstva a cez kohézný a štrukturálne fondy na rozvoj regiónov, zamestnanosti, vzdelania, dopravy, životného prostredia a ďalších oblastí.

Vstupom do EÚ sa Slovensko vzdá časti svojej suverenity delegovaním právomocí na inštitúcie EÚ (EK, Rada EÚ, Európsky súdny dvor). Slovenská republika prebrala na seba povinnosť prispievať do rozpočtu EÚ (príspevky SR v rokoch 2004-2006 dosiahnu 934 mil. EUR, prvý rok 10 mld. Sk (225 mil. EUR), o rok neskôr 350 mil. EUR a v roku 2006 to bude 359 miliónov euro). Slovensko bude v EÚ zastúpené rovnoprávne s ostatnými členskými štátmi jedným európskym komisárom, 14-timi poslancami Európskeho parlamentu (po rozšírení bude mať 732 poslancov), 7 hlasov bude mať v Rade EÚ a nešpecifikovaný počet úradníkov v európskych inštitúciách. Slovensko získa právo zúčastňovať sa na rozhodovacích procesoch EÚ a tvorbe legislatívy. Všetky dôležité materiály budú prekladané do slovenčiny ako jedného z oficiálnych jazykov EÚ. Každý občan Slovenska sa stane plnoprávnym občanom EÚ, európske občianstvo bude dopĺňať slovenské. Bude mať právo voľne sa pohybovať, žiť a pracovať kdekoľvek v únii, právo voliť a byť volený v komunálnych voľbách či voľbách do EP. Uznané budú akademická a

odborná kvalifikácia slovenských občanov a slovenské diplomy. Slovensko získa prístup k nástrojom finančnej pomoci pre regionálny rozvoj, poľnohospodárstvo a sociálnu oblasť.

Na začiatku dnešnej EÚ bola Schumanova deklarácia, na základe ktorej v roku 1951 6 štátov (NSR, Francúzsko, Taliansko, Belgicko, Luxembursko a Holandsko) podpísalo zmluvu (Parížska zmluva) zakladajúcu Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ (ESUO). Založením tzv. Montánnej únie položili základy európskeho integračného procesu. Podpísaním dvoch Rímskych zmlúv v roku 1957 bolo založené Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (EURATOM) a Európske hospodárske spoločenstvo (EHS). K prvému rozšíreniu EHS prišlo v roku 1973. Dánsko, Írsko a Veľká Británia sa stali novými členmi spoločenstva. O rok neskôr bola prijatá deklarácia zriaďujúca Európsku radu, ktorej úlohou bolo rozhodovanie v základných politických otázkach a riešenie problémov v rámci EHS. Zároveň bol odsúhlasený zámer obsadzovať Európsky parlament v priamych a všeobecných voľbách. V roku 1978 bol vytvorený Európsky menový systém (EMS), založený na Mechanizme výmenných kurzov (ERM) a spoločnej európskej menovej jednotke (ECU). V roku 1981 sa EHS rozšírilo druhýkrát, desiatym členom sa stalo Grécko a do EP pribudlo ďalších 24 poslancov (410+24). V poradí tretím rozšírením - v roku 1986 - sa novými členmi stali Španielsko a Portugalsko. V tomto istom roku boli s cieľom dokončenia jednotného vnútorného trhu EÚ prijaté dva dokumenty - tzv. Biela kniha, analyzujúca prekážky v ceste k skutočnému jednotnému trhu a Jednotný európsky akt predstavujúci revíziu Rímskych zmlúv, ktorého cieľom bolo zaistenie voľného pohybu tovaru, služieb, osôb a kapitálu bez akýchkoľvek prekážok. Rokom 1989 bola Európskou komisiou predložená tzv. Delorova správa. Dokument načrtol 3 základné etapy budovania Hospodárskej a menovej únie (EMÚ), stal sa zároveň základom pre zmluvné zakotvenie EMÚ. V máji 1990 boli podpísané zmluvy o založení Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD), ktorá mala za úlohu poskytovať finančnú podporu krajinám strednej a východnej Európy. V tom istom roku ministri zahraničných vecí Francúzska, Nemecka a krajín Beneluxu podpísali v Schengene dohodu o odstránení colných a pasových kontrol na vzájomných hraniciach, o voľnom pohybe občanov týchto štátov na ich území. Neskôr k dohode pristúpili Taliansko, Španielsko, Portugalsko a Grécko. V Maastrichte bol prijatý roku 1991 návrh zmluvy o Európskej únii a následne v roku 1992 zmluva podpisom a ratifikáciou členskými krajinami nadobudla platnosť 1. januára 2003. Zatiaľ k poslednému rozšíreniu únie došlo v januári 1995. Rakúsko, Fínsko a Švédsko rozšírili počet členských krajín na súčasných 15, ďalšia severská krajina - Nórsko sa kvôli negatívnemu výsledku referenda členom EÚ vôbec nestalo. Týmto istým rokom bolo rozhodnuté o zavedení jednotnej európskej meny. Nová, jednotná európska mena s názvom euro bola podľa Maastrichtskej zmluvy zavedená 1. januárom 1999 v bezhotovostnom styku, a to v tých krajinách, ktoré splnili podmienky vstupu do EMÚ (tzv. Maastrichtské konvergenčné kritériá; pozri nižšie opatrenie č. 3). Veľká Británia, Dánsko a Švédsko, krajiny, ktoré do eurozóny nevstúpili, si doteraz ponechávajú vlastné meny. Európske bankovky a mince sa začali používať až od roku 2002, odkedy sa zároveň v členských krajinách európskej eurozóny stalo euro jediným zákonným platidlom. V súčasnosti sa Európska únia so svojimi 15 členmi pripravuje na svoje piate rozšírenie. Okrem Slovenska sa 1. mája 2004 členmi EÚ stanú Cyprus, Česká republika, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko a Slovinsko.

Štruktúra súčasnej EÚ spočíva na troch pilieroch. Tri pôvodné európske spoločenstvá (ESUO, EURATOM a EHS) tvoria prvý - základný pilier EÚ. Maastrichtskou zmluvou sa k tomuto základu pričlenili ďalšie dva piliere Európskej únie, ktoré sa týkajú sféry národnej suverenity - oblastí v ktorých si členské štáty neželali priveľkú mieru politickej integrácie. Druhým pilierom je Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, a tretím pilierom Spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí. Obsah prvého piliera tvoria 4 základné slobody – **voľný pohyb tovaru, voľný pohyb pracovných síl, slobodné poskytovanie služieb a voľný pohyb kapitálu**, ale aj spoločná poľnohospodárska politika, obchodná politika, sociálna politika, politika životného prostredia, hospodárska a menová únia. Cieľom spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky je chrániť základné zahraničnopolitické záujmy a identitu EÚ na medzinárodnej scéne. Prostriedkami sú spoločné stanoviská, vysielanie spoločných reprezentantov, uskutočňovanie spoločných akcií. Cieľom EÚ je podporovať udržateľný a vyvážený ekonomický a sociálny pokrok najmä prostredníctvom vytvorenia oblasti bez vnútorných hraníc, posilňovaním ekonomickej a sociálnej súdržnosti prostredníctvom zavedenia Hospodárskej a menovej únie s jednotnou menou. EÚ vykazuje niektoré federálne prvky. Inštitúcie únie majú duálnu štruktúru, zahŕňajú inštitúcie nadštátneho charakteru, ktorým členské štáty na základe zmluvy v presne definovaných oblastiach zverili časť svojej suverenity a taktiež inštitúcie, v ktorých sú zastúpené jednotlivé štáty, ktoré rozhodujú jednomyselne alebo na základe kvalifikovanej väčšiny.

Najvyšším politickým orgánom EÚ je **Európska rada** (pozn. nie Rada Európy). Združuje hlavy štátov a vlád členských krajín EÚ a ich ministrov zahraničných vecí. Stretáva sa aspoň dvakrát ročne, definuje úlohy Európskej komisie, princípy ekonomickej, sociálnej a zahraničnej politiky. Hlavnou rozhodovacou inštitúciou EÚ je Rada Európskej únie alebo tiež **Rada ministrov** (Rada). Pozostáva z ministrov 15 členských štátov zodpovedných za oblasť, ktorá sa na danom stretnutí prerokúva. Má rozhodovacie a výkonné právomoci, stanovuje politické ciele, koordinuje národné politiky v oblasti svojej pôsobnosti. Prijíma normotvorné zásady, zostavuje rozpočet a predkladá ho Európskemu parlamentu. EP má pri rozhodnutiach Rady zvýšenú spolurozhodovaciu právomoc. V

súčasnosti 15 členských štátov v Rade disponuje 87 hlasmi, rozdelenými podľa veľkosti krajín, Slovensku na základe Zmluvy z Nice bude pridelených 7 hlasov. Rozhodnutia sa prijímajú jednoducho alebo kvalifikovanou či jednoduchou väčšinou. Rada zodpovedá za spoločnú bezpečnostnú politiku a za spoluprácu v oblasti justície a vnútorných záležitostí. Zo začiatku mala výlučnú rozhodovaciu kompetenciu vo všetkých oblastiach politiky Európskeho spoločenstva a v prevažnej miere jej patrili aj výkonné funkcie. Postupne však musela presunúť časť svojich právomocí na komisiu a parlament. **Európsky parlament** má byť vyjadrením demokratickej vôle 374 miliónov obyvateľov EÚ. Je jedinou priamo volenou inštitúciou únie, a to priamo občanmi členských krajín každých 5 rokov. Má 3 základné funkcie. S Radou zdieľa legislatívnu právomoc - prijímanie európskych právnych noriem. S Radou zdieľa aj rozpočtovú právomoc, a tým ovplyvňuje výdavky únie, definitívne prijíma rozpočet ako celok. Vykonáva demokratický dohľad nad EK, schvaľuje navrhnutých komisárov a má právo odvolať komisiu, rovnako vykonáva politický dohľad nad ostatnými inštitúciami, vymenúva ombudsmana, schvaľuje zmluvy s tretími krajinami a vstup nových členov. Rozhodnutia sú prijímané jednoducho väčšinou, až na opatrenia definované Maastrichtskou zmluvou, kde je potrebný vyšší počet hlasov. Má len obmedzené právomoci pri tvorbe legislatívy (nemôže predkladať vlastné legislatívne návrhy, môže však požiadať EK, aby návrh vypracovala, ktorý považuje za potrebný). Jeho práva boli posilnené Zmluvou z Nice. Proces spolurozhodovania umožňuje EP vetovať absolútnou väčšinou legislatívne opatrenia, na ktorých sa nemôže dohodnúť s Radou ministrov. Akt nemožno proti vôli Európskeho parlamentu prijať. V súčasnosti má 626 členov z 15 členských krajín. Zasadací poriadok sa riadi príslušnosťou k politickej skupine, a nie národnou príslušnosťou. Najbližšie voľby do EP sa uskutočnia v roku 2004. Slovensko bude mať v EP 14 poslancov (spolu 732 po rozšírení). **Európska komisia** je výkonný a správny orgán, jej hlavnou úlohou je dodržiavanie zakladajúcich zmlúv, zabezpečovanie hladkého fungovania spoločného trhu, stelesňovanie a presadzovanie záujmov únie vnútri i navonok. Zvykne byť považovaná za „vládu EÚ“. Predseda a členovia sú menovaní členskými štátmi po tom, ako ich schváli Európsky parlament. Má právo iniciovať legislatívne návrhy, o ktorých následne rozhoduje EP a Rada EÚ. Ako výkonná moc je zodpovedná za implementovanie európskej legislatívy v rôznych oblastiach (napr. spoločná agrárna politika), rozpočtu a programov prijatých EP a Radou. Vystupuje ako ochranca zmlúv a spolu so Súdnyim dvorom zaisťuje správne vykonávanie komunitárneho práva. Reprezentuje úniu na medzinárodnom poli a rokuje o medzinárodných dohodách, hlavne v oblasti obchodu a spolupráce. Politicky sa zodpovedá EP a rozhodnutie prijíma jednoducho väčšinou. Členské štáty s najväčším počtom obyvateľov majú po dvoch členoch, ostatné krajiny po jednom (spolu 20 komisárov). Zmluva z Nice stanovuje, že každý člen bude mať po rozšírení únie iba jedného komisára a s pristúpením 27. člena sa počet komisárov ohraničí na max. 27. **Európsky súdny dvor** zabezpečuje dodržiavanie a výklad zmlúv Európskeho spoločenstva a EÚ (komunitárneho práva). Rieši právne spory medzi členmi únie, spory medzi úniou a členskými štátmi, medzi orgánmi a inštitúciami EÚ, ako aj jednotlivcami a úniou. Vysvetľuje práva a povinnosti európskych inštitúcií, kontroluje zlučiteľnosť právnych aktov európskych inštitúcií so zmluvami EÚ. Zmluva z Nice sa snaží o lepšie rozdelenie kompetencií medzi ním a Súdom prvej inštalácie a predpokladá zavedenie osobitných senátov pre určité oblasti práva. Aj v rozšírenej únii má mať súd toľko sudcov, koľko bude členských štátov. Jeho sudcovia sú menovaní vládami členských štátov na obdobie 6 rokov, rozhodnutia prijímajú väčšinou hlasov. **Európsky dvor audítorov** vykonáva kontrolu (audít) spoločenstva, kontroluje legálnosť a správnosť príjmov a výdavkov rozpočtu, preveruje hospodárnosť finančného manažmentu. Dnes má 15 členov, menovaných Radou na 6 rokov, na základe jednomyseľného rozhodnutia, ich funkčné obdobie je možné predĺžiť. Vydáva špecifické správy o konkrétnych oblastiach hospodárenia. **Hospodársky a sociálny výbor** bol založený v roku 1957, na základe Amsterdamskej zmluvy z 1999 boli rozšírené jeho kontrolné a vyšetrovacie kompetencie. Má poradenskú funkciu a jeho členmi sú zástupcovia rozličných hospodárskych a sociálnych záujmových skupín (zamestnávateľia, odbory, rozličné záujmové skupiny), ktorých záujmy reprezentuje. Svoju funkciu plní formou stanovísk orgánom EÚ (EK, Rade, EP), najmä v rámci legislatívneho konania. Dnes má 222 členov, od 6 do 24 z každej členskej krajiny (Zmluva z Nice stanovuje, že jeho členmi musia byť zástupcovia oblastí organizovanej občianskej spoločnosti, maximálny počet členov je 350 so zachovaním doterajšieho počtu členov). **Výbor regiónov** má tiež poradenskú funkciu a jeho členmi sú zástupcovia regionálnej a miestnej samosprávy. Na európskej úrovni zastupuje záujmy regiónov. Otázky týkajúce sa regionálnej politiky, životného prostredia a vzdelávania s ním musia byť prerokované. Jeho úlohou je poskytovať EK a Európskej rade názory autorít z regiónov EÚ. Bol založený v roku 1994 a má doplňujúcu úlohu v rozhodovacom procese medzi EK, Radou a EP. Vstupom Amsterdamskej zmluvy do platnosti sa rozrástlo pole pôsobnosti v oblasti sociálnych otázok, životného prostredia a dopravy, zmluvou získal autonómnu organizačnú štruktúru a vlastné procedurálne pravidlá, ktoré pred tým záviseli od súhlasu EK. **Európska centrálna banka** (ECB), so sídlom vo Frankfurt nad Mohanom, tvorí základ realizátora európskej menovej politiky, s hlavným cieľom udržiavať stabilnú cenovú hladinu. ECB a centrálné banky 15 členských štátov tvoria tzv. Eurosystém centrálnych bánk, v ktorom však rozhodovaciu právomoc majú len členovia eurozóny. ECB vznikla 1. júna 1998 na základoch predchodcu, Európskeho menového inštitútu. **Európska investičná banka** (EIB) je bankou a zároveň nezávislou inštitúciou v rámci EÚ. Poskytuje pôžičky a záruky na financovanie investičných projektov, ktoré prispievajú k rovnovážnemu rozvoju spoločenstva. Nesleduje ziskové ciele. Jej úlohou je prostredníctvom úverov a

záruk podporovať projekty v súlade s hospodárskymi cieľmi únie. Vytvorená bola na základe Rímskej zmluvy, a financovaná z aktivít na finančných trhoch, kde má prvotriedne hodnotenie AAA. Na rozdiel od komerčných bánk nemá zdroje z úspor alebo bežných účtov. Inštitúcia **Európskeho ombudsmana** bola vytvorená na základe Maastrichtskej zmluvy. Všetci jednotlivci, fyzické alebo právnické osoby z Európskej únie môžu podať ombudsmanovi sťažnosť, ak si myslia, že boli poškodení nesprávnym jednaním inštitúcie alebo orgánu EÚ. Má však právomoc prešetrovať aj z vlastnej iniciatívy. Je volený EP.

Prijatím európskych zmlúv sa členské štáty zriekajú suverenity v prospech nezávislých inštitúcií, ktoré reprezentujú národné a spoločné záujmy. Únia smie prijímať rozhodnutia iba v rámci pridelených právomocí, tie sú stanovené zmluvami, ktoré ratifikovali členské krajiny formou referenda alebo parlamentnou cestou. V rámci procedúry spolurozhodovania (pri rozhodnutiach v oblasti vnútorného trhu, dopravnej politiky, politiky životného prostredia a výskumných programov) EK najprv predloží návrh, prípadne vypočuje stanovisko Výboru regiónov a Sociálneho a ekonomického výboru. Návrh platí, ak s ním vyslovil súhlas EP a Rada schválila kvalifikovanou väčšinou. Pri konzultačnom konaní predloží EK návrh, ktorý sa konzultuje s EP a výbormi a následne ho Rada prijme kvalifikovanou väčšinou (každému štátu bol priznaný počet hlasov, podľa rozdielného počtu obyvateľov; v súčasnosti je celkový počet hlasov 87, na dosiahnutie kvalifikovanej väčšiny je potrebných 62 hlasov) alebo jednomyselné - všetkými členmi (napr. v daňovej oblasti, v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky). Po ratifikácii Zmluvy z Nice sa nahradil princíp jednomyselného výsledku kvalifikovanou väčšinou, keďže rozšírením a veľkým počtom členov by sa mohlo stať, že únia nebude schopná konať. Zmluva ďalej obsahuje nové rozdelenie váhy hlasov k 1.1.2004, Slovensku bolo pridelených 7 hlasov, ČR a Maďarsku 12, Slovinsku 4, Poľsku 27.

Právo Európskej únie pozostáva z primárneho práva (Zmluva o EÚ, o európskych spoločenstvách) a zo sekundárneho práva (nariadenia, smernice, odporúčania, rozhodnutia). Nariadenie (Regulation) je jeden z najsilnejších právnych nástrojov, má silu zákona vo všetkých členských krajinách bez potreby schvaľovania národným orgánom. Smernica (Directive) na rozdiel od nariadenia zaväzuje členský štát upraviť do určitej doby svoju národnú legislatívu v danej oblasti. Odporúčanie (Recommendation) je nezáväzný právny akt Rady EÚ alebo EK. Rozhodnutie (Decision) sa týka spravidla iba úzkeho okruhu subjektov (zamietnutie EK vo veci fúzie a pod.). Za spracovanie návrhov európskej legislatívy je zodpovedná Európska komisia. Predmet zákona môže vyplývať z rozhodnutia Európskej rady, Rady ministrov alebo EP, návrh je počas legislatívneho procesu dielom komisie a tá ho môže kedykoľvek stiahnuť alebo zmeniť.

2. Novela zákona o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (nulová tolerancia závažných trestných činov; povinné vysokoškolské právnické vzdelanie pre exekútorov)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Zavedenie nulovej tolerancie trestných činov pre ďalšie právnické povolanie (okrem exekútorov aj sudcovia, advokáti (komerční právnicki), notári, počíta sa aj s prokurátormi) je podľa členov hodnotiacej komisie správnym rozhodnutím. Aj požiadavka vysokoškolského právnického vzdelania je podľa viacerých pri tejto profesii namieste. Exekútori sú, podobne ako prokurátori či sudcovia, zodpovední za "čistenie trhu", a preto by podľa viacerých respondentov mali spĺňať základné podmienky bezúhonnosti a vzdelania. Bol prezentovaný aj názor, že obdobné podmienky na svoje fungovanie by mali byť stanovené i pre konkurzných správcov.

Kritici vyjadrovali svoj nesúhlas so zavádzaním bariér na vykonávanie exekútorskej profesie, čo je obmedzovaním konkurencie. Pýtali sa, prečo sa exekútorom nemôže stať napríklad ekonóm alebo človek s iným ako právnickým vzdelaním. Videli za tým tlak právnickej lobby.

Niektorí hodnotiaci nesúhlasili s retroaktívnymi účinkami zákona. Iní naopak použili argument, že všetky regulácie sa v priebehu času vyvíjajú, a preto podľa nich nie je legitímny argument, že zavedením nulovej tolerancie a povinného vysokoškolského právnického vzdelania pre súčasných exekútorov ide o neprijateľnú zmenu podmienok oproti stavu v minulosti, kedy vstupovali do tejto profesie.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1008

Poslanci NR SR schválili 4. júla novelu zákona o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) (233/1995 Z.z.) z dielne Ministerstva spravodlivosti (MS) SR. Zámerom novely je podľa dôvodovej správy dôsledné naplnenie stratégie boja proti korupcii a princípu nulovej tolerancie v právnických profesiách. Ťažisko úpravy

spočíva najmä v zavedení definície bezúhonnosti exekútorov a exekútorských koncipientov, ustanovení zvýšených požiadaviek na dosiahnuté vysokoškolské vzdelanie a zavedenie inštitútu krížového zákazu výkonu právnického povolania.

Novela zaviedla pre exekútorov a exekútorských koncipientov povinnosť mať **vysokoškolské vzdelanie** druhého stupňa v študijnom odbore právo **na právnickej fakulte** vysokej školy v SR (resp. v býv. Československu) alebo uznaný doklad o vysokoškolskom právnickom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou. V súčasnosti nespĺňa túto podmienku asi 35% z 250 exekútorov. Ako dôvod na zavedenie tejto povinnosti je predkladateľmi uvádzaný fakt, že exekútor svojou činnosťou značným spôsobom zasahuje do základných ľudských práv a slobôd občanov (vlastnícke právo, nedotknuteľnosť obydlia), okrem toho je nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí súčasťou ústavného práva na súdnu a inú právnu ochranu, a preto je žiaduce, aby osoba, ktorá exekučnú činnosť vykonáva, mala právnické vzdelanie najvyššieho stupňa. Uvedená požiadavka je podľa MS SR takisto v súlade s požiadavkou zrovnoprávňovania kritérií vzdelania kladených na jednotlivé právnické profesie (sudcovia, notári, advokáti, komerční právnici). Exekútor, ktorý k 1. septembru 2003 nespĺňa zákonom požadovanú podmienku na výkon exekútorského povolania - vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, je povinný ministerstvu spravodlivosti preukázať, že začal do 31. decembra 2004 študovať na právnickej fakulte vysokej školy, a že si toto vzdelanie do 1. júla 2007 doplnil. Ak exekútor nepreukáže splnenie týchto povinností v uvedených lehotách, minister ho bez zbytočného odkladu odvolá.

Za bezúhonného sa na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin a v prípade obzvlášť závažného úmyselného trestného činu, trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa, trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody, trestného činu podplácania a trestného činu nepriamej korupcie, ako aj ten, komu bolo odsúdenie za takýto trestný čin zahladené, alebo na ktorého sa hľadí, akoby nebol za takýto trestný čin odsúdený podľa osobitného predpisu (**nulová tolerancia závažných trestných činov**). Bezúhonnosť sa preukazuje odpisom (nie už len výpisom) registra trestov nie starším ako 3 mesiace. Všetci exekútori sú ho povinní do 1. decembra 2003 predložiť Slovenskej exekútorskej komore. Ak exekútor nespĺňa podmienku bezúhonnosti podľa tohto zákona, alebo nepredložil v ustanovenej lehote odpis registra trestov, komora podá ministrovi spravodlivosti návrh na jeho odvolanie. Z ohľadom na verejný záujem, ktorý vyplýva z dôvery ľudí v exekútorový stav ako taký, a s ohľadom na ochranu tretích osôb, novela zákona ustanovila ministrovi povinnosť pozastaviť výkon exekútorského úradu exekútorovi, ktorému bola v rozsudku súdu už prvého stupňa vyslovená vina pre úmyselný trestný čin alebo trestný čin súvisiaci s exekučnou činnosťou, a to až do právoplatnosti rozsudku.

V súlade s princípom nulovej tolerancie v právnických profesiách sa v novele definoval **krížový zákaz výkonu činnosti exekútora** takým osobám, ktorým bolo uložené (ako najprísnejšie disciplinárne opatrenie) disciplinárne opatrenie zbavenia výkonu exekútorského úradu, notárskeho úradu, vyčiarknutie zo zoznamu advokátov, komerčných právnikov, zbavenie výkonu funkcie prokurátora, resp. odvolanie z funkcie sudcu.

S novelou Exekučného poriadku vyslovila nespokojnosť Slovenská exekútorská komora (SEK). Jej predseda namieta hlavne, že viaceré ustanovenia novely majú retroaktívny charakter. Exekučný poriadok z roku 1995 umožňoval stať sa exekútorom aj bez vysokoškolského druhostupňového právnického vzdelania. Podľa neho sa ľudia, ktorí nespĺňajú túto podmienku, cítia ukrivdení, pretože im najprv zákon umožnil stať sa exekútormi a teraz na to doplácajú. Považuje síce za správne, aby exekútorskú prácu vykonávali len kvalifikovaní ľudia, avšak voči súčasným právoplatne vymenovaným exekútorom bez potrebného vzdelania je to podľa neho nespravodlivé. Predseda SEK poukázal aj na zákaz výkonu činnosti exekútora v prípade napr. vyčiarknutia dotyčného zo zoznamu advokátov a iných právnických povolaní. Podľa neho nie je ale správne trestať niekoho za prehrešky spáchané v minulosti a v inej profesii. Povinnosť exekútorov predložiť komore odpis z registra trestov za účelom zavedenia princípu nulovej tolerancie považuje predseda SEK za "hon na čarodejnice". Podľa jeho slov sa tým odhalia len právoplatne odsúdení a o takých v komore nevie.

Novela Exekučného poriadku nadobudla účinnosť 1. septembra 2003.

3. Uznesenie Národnej rady SR k návrhu Ústavy Európskej únie

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Uznesenie Národnej rady SR k návrhu Ústavy EÚ bolo odborníkmi hodnotené vcelku pozitívne. Schválený dokument je dobrým východiskom. Pripomienky NR SR k návrhu Ústavy EÚ boli považované za rozumné a pragmatické, najmä z hľadiska potenciálu ich prezentovania a presadenia na Medzivládnej konferencii v Ríme. Ich presadenie bude závisieť predovšetkým od schopnosti zjednotiť podobné stanoviská "malých štátov".

Názory na to, o aké pripomienky by bolo stanovisko parlamentu dobré doplniť, sa rôznili. Na jednej strane by bolo podľa mnohých vhodné presadzovať zníženie váhy hlasovania tzv. kvalifikovanou väčšinou, rozšírenie oblastí, v ktorých možno uplatniť princíp veta, alebo zvýšenie 60%-nej kvóty hlasov potrebných pre kvalifikovanú väčšinu.

Na druhej strane stojí názor, ktorý je proti možnosti veta, proti rotácii predsedníctva a 25-člennej Európskej komisii, v ktorej budú mať všetky krajiny svojho vlastného zástupcu. Ak má byť EÚ a Komisia efektívna a rozhodná, musí byť akcieschopná, čo pri potenciálnych obštrukciách nebude možné. Podpora niektorých hodnotiteľov bola vyslovená vytvoreniu funkcie prezidenta a väčšej váhy hlasovania v závislosti od počtu obyvateľov - "právo človeka nad právom národov a štátov".

V znení kritických stanovísk bola diskusia k téme ústavy obrazom nedostatku vízie o Slovensku v rámci EÚ, ako aj vízie EÚ samotnej. Táto debata, ako aj samotné uznesenie parlamentu len maskovali podľa kritikov skutočnosť, že k téme nemáme, až na pár výnimiek, čo povedať, resp. nemáme pevný politický postoj.

Rôznorodá diskusia vznikla pri téme kresťanstva a ústavy. Viacerí respondenti sa zhodli, že európska ústava by sa mala odvolávať na kresťanské dedičstvo Európy. Iní boli presvedčení, že presadzovanie zmienky o Bohu do preambuly ústavy je politickou agendou. Európska únia nie je podľa nich súštátím kresťanov, ale občanov. Únia speje dokonca k stavu, keď jej členmi budú napríklad aj moslimské krajiny.

Jeden z odborníkov vyslovil názor, podľa ktorého je chybou neschválenie požiadavky presadzovať na Medzivládnej konferencii vypustenie Charty základných práv únie, ktorá je súčasťou návrhu Ústavy pre Európu. Podľa neho bude mať uplatňovanie Charty nepriaznivé dôsledky pre konkurencieschopnosť ekonomiky. To, čo v súčasnosti vyzerá nezáväzne, sa môže jedným rozhodnutím Európskeho súdneho dvora zmeniť na direktívu.

Ojedinelý bol postoj, ktorý považoval návrh Ústavy EÚ z hľadiska Slovenska, ako malej krajiny, za úplne neakceptovateľný. Navrhnuté mechanizmy podľa neho prakticky vylučujú, aby bolo možné prehlasovať trojicu štátov - Nemecko, Francúzsko a Belgicko.

Otáznym ostáva, či by sa s Ústavou EÚ nemalo počkať, a či by sa nemala odobrať v členských štátoch v ľudových hlasovaniach, aby sa ukázalo, či existuje "objednávka zdola", nakoľko ide o závažnú zmenu charakteru EÚ a podľa mnohých aj o krok k superštátu, ktorý môže mať dnes nepredvídateľné dôsledky.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.nrsr.sk/schodze/uznesenia/17/us0170503.doc>

Poslanci NR SR zobrali 23. septembra na vedomie návrh Zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu, prijatej Európskym konventom (pozri nižšie opatrenie EÚ). Na nadchádzajúcej Medzivládnej konferencii o inštitucionálnych reformách EÚ, ktorá sa uskutoční 4. októbra v Ríme, NR SR podporila úsilie vlády SR smerujúce k zmene názvu dokumentu na Ústavná zmluva Európskej únie, zhrnutiu zmienky o kresťanstve do preambuly ústavnej zmluvy, zachovaniu princípu „jedna krajina – jeden komisár“ v Európskej komisii. Odmietli tým komisárov bez hlasovacieho práva do roku 2009 a zasadili sa za rovnoprávne postavenie všetkých členov únie v Európskej komisii. Poslanci NR SR zároveň požiadali vládu, aby vo svojom stanovisku na tejto konferencii presadzovala zmenu navrhovaného mechanizmu hlasovania kvalifikovanou väčšinou smerom k zachovaniu doterajšej váhy menších štátov s právom veta. Spôsob tohto hlasovania dáva šancu veľkým krajinám prehlasovať požiadavky malých krajín. Vláda sa má teda zasadzovať za neoslabovanie rozsahu uplatňovania princípu jednomyseľnosti pri hlasovaniach politikách únie, osobitne v oblastiach zahraničnej politiky, obrany, daní, trestného práva, súdnej a policajnej spolupráce, azylu a migrácie, kultúry, sociálneho zabezpečenia. Vládou presadzované má byť aj zachovanie princípu rotujúceho predsedníctva Európskej rady. Slovenskí zákonodarcovia sa tak postavili proti volenému predsedovi Európskej rady, ktorý má podľa znenia návrhu ústavy nahradiť polročné predsedníctvo členských štátov.

Myšlienky vytvorenia funkcie európskeho prezidenta (predsedu Európskej rady) vláda ani parlament nepodporuje. Avšak v prípade, že už táto otázka nebude na Medzivládnej konferencii v Ríme otvorená, bude slovenská vláda žiadať jasné vymedzenie právomocí voleného predsedu Európskej rady.

V parlamente nebol schválený návrh, aby vláda SR presadzovala vypustenie Charty základných práv z návrhu Ústavy EÚ. Zamietnutý bol aj návrh na zasadzovanie sa za extra zapracovanie princípu ochrany práv národnostných menšín, ako aj návrh o zmienke o Bohu. Niektorým poslancom prekážalo, že Charta zakazuje diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie, alebo že každému zabezpečuje právo na rodinu a manželstvo. Zaujímavý nesúlad vznikol pri podpore požiadavky zmeny v preambule ústavy tak, aby sa odvolávala na kresťanské dedičstvo Európy. V ďalšom bode totiž poslanci požiadali vládu, aby nevenovala pozornosť preambule na úkor iných priorít. Počas rozpravy v NR SR sa vyskytli aj obavy, že Ústava EÚ ohrozí zvrchovanosť Slovenska.

Prijaté uznesenie bolo považované za kompromis a isté „maximum možného“, keď nemá zmysel prísť na medzivládnu konferenciu s množstvom požiadaviek s malou možnosťou ich presadenia. Tento zámer vyslovila ešte

pred rokovaním parlamentu aj vláda. Tá vo všeobecnosti súhlasí s návrhom ústavy. Väčšinu z jej požiadaviek odobrila aj NR SR. Uznesenie parlamentu má však pre vládu len odporúčací charakter, a preto sa kabinet môže na svojom rokovaní dohodnúť na inej pozícii Slovenska, ktorú bude presadzovať na Medzivládnej konferencii.

Po otvorení Medzivládnej konferencie EÚ má vláda pravidelne informovať NR SR o priebehu rokovaní. Očakáva sa, že k definitívnej podobe a schváleniu ústavy by mohlo prísť do konca roka 2003.

4. Vyvlastňovanie nehnuteľností za trhové ceny (novela zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Vládna novela stavebného zákona, ktorá mení spôsob určovania náhrady za štátom vyvlastňované nehnuteľnosti, bola odborníkmi v rámci projektu HESO hodnotená ako správny krok, ktorý však na seba nechal pridlho čakať. Zmena určovania náhrady za vyvlastňovaný majetok podľa tzv. vyhláskových cien na určovanie prostredníctvom trhových cien bola považovaná za prínos k ochrane súkromného majetku. Predchádzajúca forma stanovovania cien na základe vyhlášky Ministerstva financií SR bola označená ako nespravodlivá, ba dokonca ako „legalizovaná krádež“, či „zakorenené štátne gangsterstvo“. Parlamentom prijatý nový spôsob vyvlastňovania je odbornou verejnosťou považovaný za pragmatické riešenie z hľadiska oprávnených záujmov štátu, ako aj ochrany súkromného vlastníctva.

Štátny majetok by nemal mať žiadnu prednosť pred súkromným. Otázne je, či štát má vôbec právo vyvlastniť súkromný majetok, aj keď ide o tzv. verejný záujem. Vyvlastňovanie je zlé za akýchkoľvek podmienok, vyvlastnený nikdy nemôže byť spokojný, lebo je k odovzdaniu majetku prinútený. Vyskytol sa aj ojedinelý názor, podľa ktorého by štát mal vyvlastňovať aj za ceny vyššie, ako sú trhové, aby tým dal najavo, ako si váži súkromné vlastníctvo.

Aj napriek odstráneniu základnej nespravodlivosti v procese vyvlastňovania ide podľa názorov respondentov iba o polovičný krok. Technické nedostatky zákona nechávajú štátu v tejto oblasti naďalej prevahu nad občanom, keďže je stále možné pomerne ľahko pripraviť občana o majetok. Je preto nevyhnutne potrebné vrátiť sa k určeniu prísnych mantinelov „verejného záujmu“, aby sa predišlo potenciálnemu zneužitiu zákona. Kedy prichádza k vyvlastneniu vo „verejnom záujme“ by malo byť taxatívne vymedzené, pričom primárnym kritériom by nemala byť výška realizovanej investície, ale skôr napr. bezpečnostné a iné hľadiská. Nový postup pri vyvlastňovaní sa môže stať podľa niektorých respondentov v prípade úniku informácií „zlatou baňou pre špekulantov“, ktorí vykupujú od súkromníkov pozemky na miestach plánovaných štátnych investičných akcií a potom ich štátu odpredávajú s vysokým ziskom.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/Bin/NRCPT.ASP?WCI=NRCPT_Workitem&WCE=CPT&WCU=CPT=290|VO=3

Poslanci Národnej rady SR schválením novely zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (50/1976 Z.z.) 17. septembra zmenili spôsob určovania náhrady za vyvlastňovanú nehnuteľnosť. Výšku náhrady za nehnuteľnosť odobratú štátom vo verejnom záujme bude určovať znalec, vychádzajúc z trhovej ceny rovnakej alebo porovnateľnej nehnuteľnosti v tom istom čase, mieste a v porovnateľnej kvalite. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, ako navrhovateľ ustanovenia, považovalo zatiaľ platné znenie za rozporné s Ústavou SR (čl. 20 ods. 4) vo veci primeranej náhrady, t.j. podľa skutočných cenových podmienok. Podľa pôvodného znenia sa cena za odobratú nehnuteľnosť určovala podľa vyhlášky Ministerstva financií SR, za tzv. vyhláskové ceny, ktoré boli vždy podstatne nižšie ako trhové (viď. vyvlastnenie pozemkov na trati Bratislava - Trnava pre modernizáciu železničnej trate za 10% trhovej ceny). Podľa odhadov sa trhovú cenu pohybovala od 600 do 1100 Sk za meter štvorcový, ŽSR mala pozemky definitívne získať za 70 až 150 Sk; Vyvlastnenie rodinných domov kompenzované nájomnými bytmi) Skutočnosť, že takýto postup nie je opodstatnený, priznalo aj vo svojej správe ministerstvo financií.

Podľa slov splnomocnenca iniciatívy Za spravodlivú zmenu vyvlastňovania je novela krokom vpred, nerieši však problémy doterajšieho formálneho spôsobu vyvlastňovania (na začatie konania stačí, ak investor zašle návrh kúpnej zmluvy s upozornením, že ak majiteľ nehnuteľnosti naň do 15 dní nepristúpi, budú splnené podmienky na vyvlastnenie). Domnieva sa, že doslovný výklad aj naďalej umožňuje zneužitie, trhovú cenu týchto nehnuteľností je minimálna, keďže sú nepredajné. Problematické je podľa ďalších kritických názorov samotné vymedzenie verejného záujmu, v rámci neho aj ustanovenie odkazujúce na zákon 175/1999 Z.z. o významných investíciách. V zmysle tejto normy verejnou sa stane investícia právnickej osoby v sume najmenej 1 mld. Sk, s plánovaným objemom výroby alebo zamestnanosťou národohospodárskeho významu v prípade, ak vláda SR rozhodla o tom, že investícia je vo verejnom záujme. V tomto prípade sa vyskytli obavy o možnom zneužívaní normy na

presadzovanie záujmov súkromných subjektov pri vyvlastňovaní lukratívnych nehnuteľností pod záštitou verejného záujmu.

V súčasnosti sú najčastejšími dôvodmi vyvlastňovania verejnoprospešné stavby, zavádzanie hygienických, bezpečnostných a ochranných pásiem, asanačné úpravy, vytvorenie podmienok na nevyhnutný prístup k pozemku alebo stavbe či príprava významných investícií.

Norma nadobudne účinnosť 1. novembra 2003. Mnoho prípadov z minulosti, súdiacich sa vo veci neprimeranej náhrady za vyvlastnený pozemok, si však už svoje práva podľa novej normy nebude môcť uplatniť.

Novelou tohto zákona okrem úpravy vyvlastňovania, vznikne odčlenením z doterajšej Slovenskej inšpekcie životného prostredia (SIŽP) Slovenská stavebná inšpekcia, ako kontrolný orgán v oblasti štátneho stavebného dohľadu. Upravuje sa aj prechod kompetencií – práv a povinností a majetku zo SIŽP na Slovenskú stavebnú inšpekciu.

5. Návrh na zrušenie niektorých stavovských komôr zriadených zákonom

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Návrh vlády na zrušenie niektorých (pravdepodobne 18-tich) stavovských komôr, ktoré sú v súčasnosti zriadené zákonom, bol v odbornej verejnosti vnímaný pozitívne ako snaha o zníženie miery korporativizmu v spoločnosti, k čomu sa vládny kabinet zaviazal aj vo svojom Programovom vyhlásení. Sympatiu získal tiež zámer obmedzenia povinného členstva v komorách, ktoré zostanú i naďalej ustanovené zákonom.

Profesijné komory s povinným členstvom pôsobia proti spotrebiteľovi. Potláčaním konkurencie znižujú kvalitu a dostupnosť služieb a zvyšujú ich cenu. Absencia konkurencie, resp. zákonom určené výsadné postavenie niektorých stavovských komôr deformujú trh, nakoľko prirodzenou snahou členov komôr je vytváranie bariér pre na trh vstupujúce subjekty, ergo pre potenciálnych nových konkurentov. Podľa odborníkov je nezmyslom, aby o tom, či môžem alebo nemôžem podnikáť, administratívne rozhodoval priamo či nepriamo môj budúci konkurent.

Viacerí respondenti sa vyjadrili, že žiadna komora by nemala existovať zo zákona alebo mať oporu v zákone. Komory by mali podľa nich existovať na čisto dobrovoľnej báze. V takom prípade musia potom prevládať výhody slobodného združovania sa (presadzovania vlastných záujmov, určitá garancia kvality poskytovateľa služby navonok), aby sa komora udržala na trhu, čo je správne. Príslušníci tých profesií, ktoré o svoju zákonom stanovenú komoru prídu, sa tak môžu dobrovoľne združovať na báze občianskych združení. Niektorí hodnotiaci vyslovili názor, že nie je potrebné rušiť komory, stačí zrušiť povinné členstvo v nich.

Malá časť hodnotiacej komisie považovala obmedzenie počtu stavovských komôr zriadených zákonom za snahu o siahnutie na občiansky a samosprávny princíp a posilnenie štátneho dirigizmu. Naopak podľa opačného názoru je inštitút zo zákona zriadených komôr vyjadrením účelového zámeru štátu, ktorý deleguje na komory svoje regulačné úlohy, na ktoré nemá prostriedky. Ak chce štát regulovať nejakú oblasť podnikania, mal by to robiť sám, čo by bolo transparentnejšie a menej deformujúce.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/3BB52638BE227152C1256D65003526C9?OpenDocument>
<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/9FA256510B85F67EC1256D90003BEC2B?OpenDocument>

Vláda schválila 3. septembra Návrh zásad novelizácie zákonov upravujúcich komory z dielne Ministerstva spravodlivosti (MS) SR. Návrh bol vypracovaný na základe Analýzy vplyvu všeobecných, profesijných a prierezočných komôr na podnikateľské prostredie (vypracovanú Ministerstvom hospodárstva (MH) SR), ktorý vláda vzala na vedomie 16. júla.

Analýza predstavuje hodnotiaci materiál, ktorý bol vypracovaný na základe vlastných skúseností a analytických materiálov, osobitne, zorganizovanej ankety. Podľa získaných údajov za pozitívum možno považovať starostlivosť o odborný výkon činnosti, zvyšovanie kvalifikácie či dodržiavanie etických noriem s možnosťou sankcionovania v prípade porušenia týchto zásad. Za negatívum komôr (najmä v prípade povinného členstva) je považované obmedzovanie vstupu nových podnikateľov na trh, snaha o uplatňovanie minimálnej úrovne cien za poskytované služby či delegovanie si určitých právomocí (napr. povinné vykonanie skúšky pred skúšobnou komisiou danej komory). Predkladacia správa analýzy MH SR uvádza, že vznik profesijných komôr nemôže viesť k zvýšeniu kvality služieb v danom odvetví, ale naopak, vznik týchto komôr s právomocou regulovať vstup do odvetvia má za následok obmedzenie konkurencie. Ďalší aspekt, povinné členstvo a príspevky z neho plynúce sú často jedným z

hlavných motívov presadzovania posilnenia právomocí komôr. Komory s povinným členstvom, podľa znenia materiálu jednoznačne predstavujú neodôvodnenú bariéru vstupu do podnikania. Na Slovensku pôsobí množstvo komôr ustanovených zákonom – profesijné komory, na ktoré štát zákonom previedol výkon verejnej moci v oblasti regulácie profesie a tzv. prierezové komory, úlohou ktorých je zastupovanie záujmov svojich členov, pričom štát na ne nepreniesol výkon verejnej moci. Ministerstvo spravodlivosti pri spracúvaní návrhu zásad vychádzalo z potreby obmedzenia miery korporativizmu deklarovanej v Programovom vyhlásení. Vzhľadom na súčasný vysoký počet profesijných komôr bol na základe analýzy prijatý návrh zásad upravujúcich komory, podľa ktorého budú zákonom ustanovené iba komory regulovaných profesií a komory, na ktoré je prenesený výkon verejnej moci s povinným členstvom (zachová sa 9 komôr - Slovenská lekárska komora, Slovenská lekárska komora, Slovenská komora zubných lekárov, Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek, Komora veterinárnych lekárov, Slovenská advokátska komora, Notárska komora, Slovenská komora exekútorov, Slovenská komora audítorov, ku ktorým má pribudnúť komora fyzioterapeutov, psychológov, logopédov a liečebných pedagógov). Fungovať budú ako verejnoprávne inštitúcie, ktoré rozhodujú o právach a povinnostiach členov. Ostatné komory (**Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora, Slovenská komora stredných zdravotníckych pracovníkov, Slovenská komora zubných technikov, Slovenská komora psychológov, Slovenská komora daňových poradcov, Komora geodetov a kartografov, Komora reštaurátorov, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Burzová komora, Komora kominárov, Slovenská živnostenská komora, Slovenská banská komora, Slovenská komora výcvikových zariadení autoškôl, Slovenská lesnícka komora, Slovenská komora architektov, Slovenská komora stavebných inžinierov a možno aj Slovenská komora patentových zástupcov a Komora vysokoškolsky vzdelaných zdravotníckych pracovníkov**) majú byť zrušené. Podľa autora návrhu neexistuje dôvod aby tieto boli zriaďované zo zákona. Príslušníci tých profesií ktoré o svoju komoru prídu, sa však môžu združovať na báze občianskych združení.

Druhým aspektom schválených Zásad je úprava povinného členstva. Opodstatnenosť povinného členstva vychádza z funkcie dohľadu nad dodržiavaním pravidiel výkonu podnikateľskej činnosti alebo povolania. Je potrebné upraviť právnu formu komôr ustanovených zákonom tak, aby sa povinné členstvo týkalo iba osôb vykonávajúcich podnikateľskú činnosť vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť a zodpovedných zástupcov týchto osôb. Povinné členstvo zamestnancov nie je opodstatnené, pretože títo neznášajú zodpovednosť za výkon danej činnosti voči tretím osobám (s výnimkou zodpovedných zástupcov). Tretou úpravou je vydávanie licencií a teda regulácia vstupu do odvetvia. Profesijné komory musia garantovať kvalitu poskytovaných služieb, ich pôsobenie však nesmie obmedzovať slobodu podnikania. Udelenie licencie, ktoré bude v kompetencii komory, bude zo zákona nárokovateľné po splnení zákonom predpísaných podmienok (napr. vzdelanie, prax, bezúhonnosť). Ak komora žiadosť o členstvo zamietne aj napriek splneniu podmienok, bude o ňom rozhodovať príslušné ministerstvo. V prípade potreby vykonať odbornú skúšku komora nebude mať exkluzivitu v poskytovaní potrebného vzdelania, žiadateľ o registráciu bude mať právo na preskúšanie pred štátnym orgánom. Splnením tejto podmienky bude neprijateľné ďalšie uplatňovanie obmedzenia počtu členov (*numerus clausus*). Hospodársku súťaž nebudú môcť obmedzovať ani vnútorné predpisy komôr, pôjde najmä o zákaz stanovovania ceny výkonov svojich členov, obmedzovanie určitých typov reklamy a pod.

Schválený materiál pobúril v prvom rade funkcionárov dotknutých komôr. Tí pripomínali existenciu podobných komôr v celej Európskej únii. Podľa prezidenta komory daňových poradcov je oblasť, v ktorej organizácia pôsobí príliš komplikovaná aby v nej mohli pôsobiť nelicencované subjekty. Slovenská živnostenská komora, ktorá sa taktiež zruší, považuje návrh MS SR za krok späť. Členstvo v nej nebolo povinné a zo zákona iba vydávala stanoviská k udeľovaniu licencií a organizovala skúšky odbornej spôsobilosti. Zámer zrušiť komoru vraj nesvedčí o podpore malých a stredných podnikateľov zo strany štátu. Udivenie nad plánovanými krokmi vlády vyjadrili aj európske združenia komôr, minister spravodlivosti však nehodlá od zrušenia ustúpiť, podľa neho majú príslušníci týchto profesií možnosť organizovať sa na báze občianskych združení. Minister taktiež označil za ekonomický nezmysel, aby potenciálna konkurencia rozhodovala o svojich ďalších konkurentoch výlučným udeľovaním licencií na výkon povolania.

Na základe kritérií a zásad uvedených v schválených materiáloch majú ministri jednotlivých rezortov do konca decembra predložiť návrhy predpisov, ktoré upravujú postavenie komôr.

6. Zníženie úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska o 0,25%-uálneho bodu

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Podľa členov hodnotiacej komisie bolo zníženie kľúčových úrokových sadzieb NBS o 0,25%-uálneho bodu nie príliš významným opatrením, s ktorým však prevládala súhlas. Konzervatívny krok NBS výraznejšie neovplyvní chod

ekonomiky. Ide skôr o signál centrálnej banky smerom k jej názoru na výšku budúcej inflácie a kurzu koruny. NBS sa snaží brániť posilňovaniu koruny a zníženie sadzieb malo podľa odborníkov za úlohu spomaliť tento trend po ohlásení priaznivých výsledkov zahraničného obchodu v auguste. Neočakávané načasovanie rozhodnutia NBS tiež potvrdzuje názory analytikov, že znížením úrokových sadzieb išlo najmä o reakciu na silnejúcu korunu.

Fundamenty ekonomiky hovorili už dávnejšie v prospech zníženia sadzieb, no napriek tomu vyslovila odborná verejnosť ostrú kritiku nad neodhadnuteľnosťou rozhodnutia NBS, ktoré sa opäť udialo v rozpore s predchádzajúcimi vyhláseniami guvernéra. Takéto kroky znižujú kredibilitu NBS. Nepredvídateľnosť menových autorít je považovaná za negatívnu vlastnosť. NBS sa podľa odborníkov stáva do istej miery nevyspytateľnou centrálnou bankou nielen pre zahraničných investorov, ale aj pre domáce podnikateľské subjekty a obyvateľstvo. Čím viac neistoty a nekonzistentnosti vnáša centrálna banka do menovej politiky, tým viac zťažuje investičné rozhodovanie domácností a firiem. Centrálna banka by si mala byť vedomá svojej zodpovednosti, pretože svojou politikou zasahuje do peňaženiek ľudí a firiem.

Bol vyslovený aj opačný názor, ktorý považuje súčasnú menovú politiku NBS za transparentnú a predvídateľnú. Niektorí hodnotiaci by privítali častejšie a pravidelnejšie využívanie zmien úrokových sadzieb zo strany NBS na riadenie makroekonomického vývoja.

Podľa viacerých názorov mohli úrokové sadzby klesnúť aj pri opatrnom prístupe NBS už pred mnohými mesiacmi a aj výraznejšie. Vysoké úroky totiž lákajú špekulatívny kapitál a zaťažujú domáci podnikateľský sektor. Akoby vedenie NBS neverilo priaznivým signálom, ktoré z ekonomiky prichádzali. Podľa kritikov zbytočne dlho čakala na ich ďalšie potvrdenie. Keďže si Banková rada NBS počkala až do konca septembra na nečakane priaznivý vývoj bežného účtu platobnej bilancie a informácie o poklese domáceho dopytu za prvé dva štvrťroky, mala podľa nich reagovať podstatne výraznejším znížením sadzieb. Korekcia o štvrt bodu je skôr iba symbolická a nemožno jej pripísať veľkú dôležitosť. Prehnane opatrná menová politika NBS je podľa názorov niektorých hodnotiacich vážnou prekážkou znižovania úrokových marží komerčných bánk. Tie úročia vklady klientov priemerne menej ako 3,5%-ami, pričom ich môžu bezrizikovo uložiť v centrálnej banke za 6,5%, resp. teraz za 6,25%. NBS tak tento rok na ťarchu vlastnej straty dotuje zisky komerčných bánk niekoľkými miliardami korún. Ak banky môžu na bezrizikových obchodoch zarábať 3 percentá, je pochopiteľné, že rozdiel medzi priemerným úročením klientskych úverov a vkladov stále dosahuje až 4,5 - 5%.

Nesúhlasný postoj k zníženiu úrokových sadzieb prezentoval jeden hodnotiaci, ktorý považuje tento krok za zvyšovanie inflačnosti politiky, keďže NBS pristúpila k zníženiu úrokových sadzieb v čase, keď medziročná miera inflácie dosahuje 9,5% a reálne úrokové miery sú záporné.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.nbs.sk/PRESS/TS030925.HTM>

http://www.nbs.sk/PRESS/TS030925_3.HTM

Banková rada Národnej banky Slovenska (NBS) rozhodla 25. septembra o znížení kľúčových úrokových sadzieb o 0,25%-uálneho bodu s účinnosťou od 26.9.2003.

Nové úrokové sadzby NBS:

- jednoduché sterilizačné obchody - 4,75%,
- jednoduché refinančné obchody - 7,75%,
- dvojťždňové REPO tendre - 6,25%,
- základná sadzba NBS (diskontná sadzba) - 6,25%.

V komentári NBS k zníženiu úrokových sadzieb sa konštatuje, že menový a ekonomický vývoj v roku 2003 je v značnej miere determinovaný zvýšením regulovaných cien a spotrebných daní. Tieto opatrenia sa prejavili v značnom zvýšení medziročnej miery celkovej inflácie, avšak v rámci štruktúry inflácie došlo k spomaleniu medziročného rastu jadrovej inflácie (celková inflácia očistená od administratívnych vplyvov (napr. zvýšenie regulovaných cien) na zvýšení cenovej hladiny). Cenový vývoj by mal byť podľa NBS v ďalších mesiacoch relatívne stabilný. Zvýšenie regulovaných cien a spotrebných daní má negatívny dopad na kúpyschopný dopyt domácností. Spolu s priaznivým vývojom relácie medzi rastom produktivity práce a reálnych miezd to pôsobí tlmiaco na vznik dopytových tlakov na Slovensku. Relatívne dynamický rast HDP tak bol ovplyvnený výlučne zahraničným dopytom. V dôsledku predstihu rastu exportnej výkonnosti pred rastom dovozných náročností došlo v priebehu 1. polroka k významnému zlepšeniu salda čistého exportu v stálych cenách (prebytok 10,9 mld. Sk v porovnaní s deficitom 7,4 mld. Sk v rovnakom období minulého roka). Podiel deficitu bežného účtu na HDP v bežných cenách poklesol na 1,3% v porovnaní so 7,9% v rovnakom období minulého roka. Deficit bežného účtu sa od začiatku roka znížil o 39 mld. Sk. Výmenný kurz slovenskej koruny voči euru bol v auguste charakterizovaný relatívne stabilným vývojom, pričom v porovnaní s predchádzajúcim mesiacom sa mierne znehodnotil. V septembri zaznamenáva výmenný kurz

slovenskej koruny voči euru postupnú apreciáciu (zhodnotenie). Devízové rezervy SR stúpili koncom septembra na historicky najvyššiu úroveň - 12,319 mld. USD.

Administratívne zásahy do cenovej hladiny ovplyvnili kúpyschopný dopyt domácností a vývoj konečnej spotreby v druhom štvrtroku 2003 výraznejšie v porovnaní s pôvodnými očakávaniami NBS. Pri pokračovaní stagnácie domáceho dopytu by mohlo v budúcom období dôjsť k spomaleniu tempa hospodárskeho rastu. Vychádzajúc z tejto premisy, ako aj z celkového hodnotenia aktuálneho ekonomického vývoja, sa NBS rozhodla znížiť kľúčové úrokové sadzby, aby sa udržali pozitívne vývojové tendencie slovenskej ekonomiky (rast HDP) pri eliminácii potenciálnych rizík (výška inflácie).

Ekonomov prekvapilo rozhodnutie centrálnej banky o zmene kľúčových úrokových sadzieb, aj keď priestor na znižovanie sadzieb sa v ekonomike vytvoril už dávnejšie. Nečakané zníženie úrokov prekvapilo o to viac, že tomu nenasvedčovali ani najčerstvejšie vyjadrenia jej oficiálnych predstaviteľov. Pár dní pred rozhodnutím centrálnej banky o znížení úrokových sadzieb vyhlásil guvernér NBS, že súčasná makroekonomická situácia je veľmi dobrá – „zaznamenávame veľmi vysoký rast hrubého domáceho produktu, inflácia je síce relatívne vysoká, avšak jadrová inflácia je na úrovni približne 3% a devízový kurz koruny je prijateľný“. Podľa kritikov nebol do konca roka dôvod na zmenu menovej politiky, tak ako to pred časom deklarovala vo svojich vyhláseniach aj centrálna banka. Kritizujú, že svojim nepredvídateľným krokom zneistila hráčov na devízovom trhu. Znižuje sa tým predvídateľnosť ďalších krokov NBS, transparentnosť jej menovej politiky, čo nie je dobré pre kredibilitu centrálnej banky. Vzhľadom na nejasné stanovisko NBS pripisujú mnohí analytici zníženie úrokových sadzieb silnejúcej korune. Nemyslia si však, že by bola koruna taká silná, aby si vyžadovala zásah a pri súčasnom napätí na politickej scéne ani nič nenasvedčovalo, že by mohlo dôjsť k prudšiemu zhodnoteniu koruny. Vývoj zahraničného obchodu (export > import) v posledných mesiacoch podľa nich tiež naznačuje, že ekonomika ako celok je schopná sa vyrovnáť aj so silnejším kurzom. Zníženie sadzieb síce môže znížiť tlak na posilňovanie koruny, avšak kurz koruny na zverejnenie rozhodnutia NBS prakticky nereagoval. Dramatické premietnutie zníženia sadzieb do reálnej ekonomiky analytici nepredpokladajú. Komerčné banky síce nemusia bezprostredne upravovať svoju politiku po zmene sadzieb centrálnej banky, do dvoch týždňov by však mali zareagovať zlacnením peňazí (bankových úverov).

Kľúčové sadzby NBS sa menili naposledy minulý rok v polovici novembra, kedy centrálna banka znížila sadzby o 1,5%-uálny bod (pozri [HESO 4/2002](#)). V Českej republike dosahuje dvojtyždňová REPO sadzba úroveň 2% a diskontná 1%. Najvyššiu základnú úrokovú sadzbu v krajinách strednej Európy má Maďarsko, kde predstavuje výšku 9,5%.

7. Zrušenie Národného úradu práce, úradov práce, sociálnych odborov krajských a okresných úradov; vznik Ústredia a územných úradov sociálnych vecí a služieb zamestnanosti (zákon o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Vládny zákon o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti, ktorý upravuje zriadenie, postavenie a pôsobnosť nových orgánov štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti (špecializovaná miestna štátna správa) bol v rámci projektu HESO hodnotený odborníkmi ako správny krok v záujme reformy verejnej správy, ale aj reformy dôchodkového zabezpečenia. Terajšia štruktúra Národného úradu práce (NÚP) a ostatných sociálnych úradov neúmerne zvyšuje náklady štátu na sociálny systém. Podľa hodnotiacich nie je efektívne, aby o prakticky totožnú cieľovú skupinu ľudí (nezamestnaní) sa starali dva rôzne úrady (úrady práce a okresné úrady), nehovoriac o zbytočnej administratíve všetkých troch úrovní NÚP (generálne riaditeľstvo NÚP, krajské úrady práce, okresné úrady práce). Odborníci dúfajú, že sa deklarované zoštíhlenie štátnej správy, úspora úradníkov a zvýšenie efektívnosti prejaví aj v praxi, a že v budúcnosti nebude potrebné vytvárať nové úrady a inštitúcie. Budúcnosť tiež ukáže, či sa nové územné úrady stanú miestom na skutočné sprostredkovanie práce pre nezamestnaných, či sa vytvoria šance pre tých, ktorí majú záujem nájsť si prácu, a či dôjde k prenasledovaniu tých, ktorí zneužívajú záchranný sociálny systém.

Niektorí hodnotiaci poznamenali, že zmena správy sociálnych služieb by si vyžadovala aj kroky smerom k väčšej decentralizácii sociálnej agendy na samosprávne celky. Odporúčali, aby sa tým samosprávam, ktoré sú na to pripravené, umožnilo prevziať viacero z funkcií územných úradov (tzv. viaccrýchlostná decentralizácia).

Transformácia NÚP z verejnoprávnej inštitúcie riadenej tripartitným systémom na rozpočtovú organizáciu podliehajúcu Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR bola hodnotená prevažne pozitívne. Kritici tohto kroku však poukazovali na zvýšenie mocenského vplyvu MPSVR SR. Podľa nich je rozšírenie vecných a riadiacich kompetencií

ministerstva vzhľadom na deklarovanú decentralizáciu nezvyčajné. Niektorí z nich prezentovali názor, že aj po integrovaní úradov práce a odborov sociálnych vecí okresných úradov do nových 45 územných úradov sociálnych vecí a služieb zamestnanosti sa nič podstatnejšie nezmení. Medzi respondentmi sa objavil i názor, že lokalizácia územných úradov by mala kopírovať sídla ostatných úradov štátnej správy.

Nový model rozdelenia kompetencií vo veci schvaľovania dávok v nezamestnanosti a miest ich výplaty (pobočky Sociálnej poisťovne) považujú niektorí hodnotiaci za diskutabilný.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1037

Poslanci NR SR schválili 24. septembra vládny zákon o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti, ktorý upravuje zriadenie, postavenie a pôsobnosť nových orgánov štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v dôsledku uskutočňovanej reformy verejnej správy, ale aj reformy dôchodkového zabezpečenia.

Národný úrad práce (NÚP), krajské a okresné úrady práce a odbory sociálnych vecí okresných úradov (OÚ) a krajských úradov (KÚ) nahradia od budúceho roku Ústredie sociálnych vecí a služieb zamestnanosti Slovenskej republiky (ďalej len "Ústredie") a územné úrady sociálnych vecí a služieb zamestnanosti (ďalej len "územný úrad") (špecializované úrady miestnej štátnej správy), čím preberú na seba oblasť ich doterajšej činnosti. Nová právna úprava nepočíta s existenciou úradov štátnej správy na krajskej úrovni. Nové orgány budú rozpočtovými organizáciami štátu. Ústredie bude svojimi príjmami a výdavkami závislé od rozpočtu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR, územné úrady zasa od rozpočtu Ústredia. Doteraz vykonával štát služby v oblasti sociálnych vecí a rodiny prostredníctvom 79 okresných úradov a 41 vysunutých pracovísk, politiku zamestnanosti prostredníctvom 79 okresných úradov práce a 55 vysunutých pracovísk (teda spolu prostredníctvom 254 inštitúcií). V novom modeli má tú istú agendu pokrývať 45 územných úradov sociálnych vecí a služieb zamestnanosti a podľa potreby do 88 detašovaných pracovísk (spolu teda 133 úradov) (v koncepcii sa pôvodne uvažovalo so 43 územnými úradmi a 78 detašovanými pracoviskami). Ústredie a územný úrad môžu na zabezpečenie výkonu niektorých činností, po schválení MPSVR SR, ak si to vyhradí, zriaďovať a zrušovať pracovisko mimo svojho sídla a určovať jeho územný obvod. Má to vytvoriť priestor pre výkon štátnej správy tak, aby bola dostupná, vykonávaná a organizovaná flexibilne, diferencovane podľa potrieb obyvateľov a regiónov, v ktorých žijú, a aby boli zabezpečené rovnaké podmienky pre všetkých občanov pri výkone štátnej správy v predmetných oblastiach. Sieť územných úradov teda nebude identická s dnešnými sídlami orgánov všeobecnej štátnej správy (okresné úrady), avšak osobitná úprava miestnej pôsobnosti úradov bude rešpektovať územné obvody okresov ako aj samosprávnych krajov (pozri nižšie tabuľku).

Na rozdiel od súčasnej právnej úpravy sa **Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR** rozširuje riadiaca a vecná pôsobnosť pri výkone štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti. Ministerstvo ako ústredný orgán štátnej správy vo vyššie uvedených oblastiach bude okrem iného, riadiť a kontrolovať výkon štátnej správy uskutočňovanej Ústredím sociálnych vecí a služieb zamestnanosti SR a územnými úradmi sociálnych vecí a služieb zamestnanosti, schvaľovať vnútornú organizačnú štruktúru Ústredia a v tých prípadoch, keď si to ministerstvo vyhradí, schvaľovať návrhy Ústredia a územných úradov na zriadenie a zrušenie vysunutých pracovísk.

Ústredie sociálnych vecí a služieb zamestnanosti SR so sídlom v Bratislave bude riadiť generálny riaditeľ, ktorý bude zodpovedať za činnosť orgánov štátnej správy v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny. Ten ho aj vymenúva a odvoláva. Ústredie

- vykonáva štátnu správu v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti a plní úlohy podľa osobitných predpisov, najmä na úsekoch štátnych sociálnych dávok, sociálnej pomoci, evidencie nezamestnaných občanov hľadajúcich zamestnanie a evidencie voľných pracovných miest, sprostredkovania vhodného zamestnania, poskytovania poradenských služieb, vzdelávania a prípravy pre trh práce, aktívnych opatrení na trhu práce, zvýšenej starostlivosti o pracovné uplatnenie osobitných skupín občanov, prípravy a realizácie projektov spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu,
- riadi, kontroluje, koordinuje a metodicky usmerňuje výkon štátnej správy v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti uskutočňovaný územnými úradmi,
- vykonáva v druhom stupni štátnu správu vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni rozhoduje územný úrad,
- určuje územné obvody, v ktorých sa v príslušnom kalendárnom roku budú realizovať osobitné opatrenia v oblasti služieb zamestnanosti,
- schvaľuje vnútornú organizačnú štruktúru územných úradov,

- spracúva štatistické výkazy a predkladá ich ministerstvu,
- zabezpečuje tvorbu, prevádzku a rozvoj jednotného informačného systému v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti,
- organizuje a zabezpečuje odbornú prípravu a systematické odborné vzdelávanie zamestnancov Ústredia, územných úradov a zariadení sociálnych služieb,
- spolupracuje so samosprávnymi krajmi pri tvorbe koncepcií regionálneho rozvoja v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti,
- realizuje záväzky vyplývajúce pre Slovenskú republiku z uzatvorených medzinárodných zmlúv v oblasti sociálnych vecí a zamestnanosti,
- je príslušným orgánom pre koordináciu štátnych sociálnych dávok poskytovaných podľa osobitných predpisov v dôsledku vstupu do EÚ,
- poskytuje Štatistickému úradu SR štatistické údaje zo štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov.

Územný úrad sociálnych vecí a služieb zamestnanosti vykonáva štátnu správu v oblasti sociálnych vecí a zamestnanosti a plní úlohy podľa osobitných predpisov, najmä na úsekoch uvedených pri Ústredí. Okrem už spomenutých úloh vykonáva v prvom stupni štátnu správu v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a v druhom stupni štátnu správu vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni rozhoduje a koná obec pri prenesenom výkone štátnej správy alebo zariadenie sociálnych služieb, ktoré zriadil ako rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu.

Na účely konzultácií vo veciach prijímania opatrení v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti si Ústredie a územný úrad utvárajú poradné komisie. Členmi poradných komisií môžu byť zástupcovia zamestnávateľov, zamestnancov, obcí, samosprávnych krajov, ako aj predstavitelia mimovládnych organizácií, pričom sa vyžaduje rovnaký počet zástupcov zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov, ak sú členmi poradnej komisie.

Majetok, ktorý mal NÚP vo vlastníctve prechádza dňom 1. januára 2004 do vlastníctva SR a do správy Ústredia alebo do správy územných úradov podľa územného princípu: majetok, ktorý slúžil na plnenie úloh generálneho riaditeľstva NÚP a krajských úradov práce prechádza do správy Ústredia, majetok, ktorý slúžil na plnenie úloh okresných úradov práce prechádza do správy tých územných úradov, na ktoré prešlo plnenie úloh z doterajších okresných úradov práce. Finančné prostriedky Správneho fondu prechádzajú od 1. januára 2004 na Ústredie.

Výkon štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti bude zabezpečovaný zamestnancami, ktorí tieto činnosti vykonávajú na súčasných odboroch sociálnych vecí KÚ a OÚ (3741 zamestnancov (+administratívno-správny aparát v počte cca 1085 ľudí)), na generálnom riaditeľstve NÚP, krajských a okresných úradoch práce (5573 zamestnancov). V budúcom roku by sa mal podľa MPSVR SR znížiť počet úradníkov o približne 1000 a následne o ďalších 500. Okrem toho by sa mal podľa ministerstva vytvoriť priestor na zvýšenie priamej terénnej práce s ľuďmi a na rozsiahlejšie a adresnejšie aktivity venované konkrétnym osobám, a to najmä absolventom škôl a krátkodobo nezamestnaným občanom, pretože pri obidvoch skupinách je vysoká pravdepodobnosť úspechu pri skorom a razantnom zásahu.

Návrh sídiel územných úradov, ako i návrh ich územnej pôsobnosti, vychádzal z územného usporiadania SR, bral do úvahy súčasné, ako aj predpokladané usporiadanie orgánov štátnej správy po zrušení OÚ a zavedení 46 obvodných úradov a tiež územné usporiadanie samosprávnych krajov (VÚC). Ďalšími kritériami pre určenie sídla územného úradu sociálnych vecí a služieb zamestnanosti boli najmä dostupnosť pre spádové územie, rozsah a obsah v súčasnosti vykonávanej štátnej správy, prepojenie na ostatné úrady a služby, vybavenosť jednotlivých miest budovami, regionálne špecifiká, demografické ukazovatele a pod.

	Sídlo územného úradu	Územné obvody územného úradu
1	Bratislava	okresy Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV, Bratislava V
2	Malacky	okres Malacky
3	Pezinok	okres Pezinok, okres Senec
4	Dunajská Streda	okres Dunajská Streda
5	Galanta	okres Galanta
6	Piešťany	okres Piešťany, okres Hlohovec
7	Senica	okres Senica, okres Skalica
8	Trnava	okres Trnava

INEKO

Stredoeurópsky inštitút pre
ekonomické a sociálne reformy

HESO

Kompletné výsledky

Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení

JÚL - SEPTEMBER 2003

9	Bánovce nad Bebravou	okres Bánovce nad Bebravou, okres Partizánske
10	Nové Mesto nad Váhom	okres Nové Mesto nad Váhom, okres Myjava
11	Považská Bystrica	okres Považská Bystrica, okres Púchov
12	Prievidza	okres Prievidza
13	Trenčín	okres Trenčín, okres Ilava
14	Komárno	okres Komárno
15	Levice	okres Levice
16	Nitra	okres Nitra, okres Zlaté Moravce
17	Nové Zámky	okres Nové Zámky, okres Šaľa
18	Topoľčany	okres Topoľčany
19	Čadca	okres Čadca, okres Kysucké Nové Mesto
20	Dolný Kubín	okres Dolný Kubín, okres Tvrdošín
21	Námestovo	okres Námestovo
22	Liptovský Mikuláš	okres Liptovský Mikuláš
23	Martin	okres Martin, okres Turčianske Teplice
24	Ružomberok	okres Ružomberok
25	Žilina	okres Žilina, okres Bytča
26	Banská Bystrica	okres Banská Bystrica
27	Banská Štiavnica	okres Banská Štiavnica, okres Žiar nad Hronom, okres Žarnovica
28	Brezno	okres Brezno
29	Lučenec	okres Lučenec, okres Poltár
30	Revúca	okres Revúca
31	Rimavská Sobota	okres Rimavská Sobota
32	Veľký Krtíš	okres Veľký Krtíš
33	Zvolen	okres Zvolen, okres Detva, okres Krupina
34	Bardejov	okres Bardejov, okres Svidník
35	Humenné	okres Humenné, okres Snina
36	Poprad	okres Poprad, okres Levoča
37	Prešov	okres Prešov, okres Sabinov
38	Stará Ľubovňa	okres Stará Ľubovňa, okres Kežmarok
39	Stropkov	okres Stropkov, okres Medzilaborce
40	Vranov nad Topľou	okres Vranov nad Topľou
41	Košice	okresy Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV, okres Košice - okolie
42	Michalovce	okres Michalovce, okres Sobrance
43	Rožňava	okres Rožňava
44	Spišská Nová Ves	okres Spišská Nová Ves, okres Gelnica
45	Trebišov	okres Trebišov

Cieľom novej právnej úpravy je podľa dôvodovej správy k zákonu vytvorenie siete orgánov štátnej správy, ktorá prostredníctvom Ústredia, územných úradov a detašovaných pracovísk zaistí výkon štátnej správy na zodpovedajúcej kvalitatívnej a kvantitatívnej úrovni a zároveň po zrealizovaní navrhovaných zmien bude výkon štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti pre jednotlivca a jeho rodinu v rovnakej alebo bližšej vzdialenosti ako v súčasnosti, čiže bude dostupnejší. To však spochybňujú napríklad obyvatelia okresov Žiar nad Hronom a Žarnovica, ktoré budú spadať pod územný úrad v menšej a dopravne nedostupnejšej Banskej Štiavnici. Minister práce, sociálnych vecí a rodiny a zároveň obyvateľ Banskej Štiavnice obhajoval

udelenie sídla úradu do tohto dvakrát menšieho mesta, ako je Žiar nad Hronom, zákonom o ochrane a rozvoji územia Banskej Štiavnice a okolia z roku 2001, kde sa hovorí, že sa má podporovať rozvoj nových kapacít v tomto meste (presná citácia zákona: Vláda Slovenskej republiky v súčinnosti s ústrednými orgánmi štátnej správy vytvára technicko-organizačné a ekonomické podmienky na ochranu a rozvoj vymedzeného územia, najmä napomáha pri zachovaní a rozvoji administratívneho, hospodárskeho a kultúrneho postavenia Banskej Štiavnice v rámci Slovenskej republiky). V prípadoch, ktoré nepokryje detašované pracovisko územného úradu (napr. posudkoví lekári, opatrenia aktívnej politiky zamestnanosti (rekvalifikačné kurzy, predstavenie podnikateľského zámeru, žiadanie finančnej podpory na zriadenie živnosti)), sa zhorší dostupnosť sociálnych služieb napríklad aj pre obyvateľov Kežmarku, ktorí majú patriť pod okolo 35 km vzdialenú a periférnejšiu Starú Ľubovňu. Pritom zmena sídla územného úradu z vládou schváleného Kežmarku na Starú Ľubovňu sa presadila až poslaneckým pozmeňujúcim návrhom v pléne NR SR. Poslanci uprednostnili Starú Ľubovňu kvôli tomu, že v tomto meste je už vybudovaná sieť úradov. Kežmarčania by skôr preferovali, keby patrili pod 15 km vzdialený a dostupnejší Poprad s neporovnateľne lepším dopravným spojením, pod ktorý patrili do roku 1996. Dávky v nezamestnanosti budú vyplácať po novom pobočky Sociálnej poisťovne (doteraz úrady práce), ktorých sieť nekopíruje územnosprávne členenie Slovenska, takže sa môže stať, že niektorí nezamestnaní budú mať k týmto dávkam tiež geograficky ďalej.

Diskusia sa rozprúdila aj ohľadne zrušenia verejnoprávnej inštitúcie riadenej tripartitným systémom (zastúpenie v jej orgánoch má vláda, zamestnávateľia a zástupcovia zamestnancov) - Národného úradu práce, ktorého činnosť prevezmú nové orgány štátnej správy - Ústredie a územné úrady sociálnych vecí a služieb zamestnanosti - ktoré budú z právneho hľadiska rozpočtovými organizáciami podliehajúcimi MPSVR. Podľa kritikov tohto opatrenia ide o poštátnenie sociálnych služieb, a teda o krok späť.

Podľa mnohých kritikov sa po reforme nič nezmení. Vzniknú len nové úrady s novými názvami a sídlami, čo bude iba komplikovať a zneprehľadňovať celý systém.

Zákon o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti nadobudne účinnosť 1. januára 2004. V záujme zabezpečenia a prípravy nového orgánu štátnej správy - Ústredia sociálnych vecí a služieb zamestnanosti SR na výkon štátnej správy, nadobudnú príslušné ustanovenia súvisiace s jeho vznikom účinnosť skôr (podľa vládneho návrhu mali už 1. októbra 2003, avšak k zákonu sa ešte nestihol vyjadriť prezident SR).

8. Liberalizácia cien povinného zmluvného poistenia vozidiel (novela zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Liberalizácia trhu s povinným zmluvným poistením vozidiel bola komisiou odborníkov hodnotená ako správny a nutný krok. V konkurenčnom prostredí netreba regulovať ceny. Aj poistný trh má byť liberalizovaný. Súčasné obmedzenie tvorby cien povinného zmluvného poistenia vozidiel len na základe vývoja inflácie, resp. škodovosti a len podľa jediného kritéria - objemu motora, je už prežitkom.

Odborníci si uvedomujú, že zvýšenie cien z dôvodu ich liberalizácie nepatrí medzi populárne opatrenia, je však nevyhnutné. V prvých rokoch je očakávaný rast cien poistného, ktorý ešte nebude pravdepodobne sprevádzaný zvýšením kvality poskytovaných služieb. Dobré fungujúci trh však môže v tejto oblasti pomôcť k zdravšej konkurencii, po istom období obavy z prudkého rastu cien poistného už nebudú namieste a v budúcnosti možno príde aj k znižovaniu sadzieb povinného zmluvného poistenia vozidiel, ako aj k diferenciacii ceny poistenia v závislosti od rôznych kritérií ako napr. miesto bydliska či vek vozidla.

Podľa názoru jedného z expertov bude dôležitá dôsledná štátna kontrola, aby sa predišlo kolapsu poisťovní ako napr. v predošlých rokoch v Českej republike. Bolo poukázané na úlohy Úradu pre finančný trh a Protimonopolného úradu. Práve tieto inštitúcie by mali stáť nad trhom so zmluvným poistením a sledovať, či nevznikajú cenové dohody medzi poisťovňami. Ďalšiemu vysokému rastu poistného, vychádzajúc z názoru ďalšieho z odborníkov, možno predísť zamedzením svojvoľného rozhodovania sudcov o mnohomiliónových náhradách za nemajetkovú ujmu účastníkov dopravných nehôd, ktoré sú niekedy i rádovo vyššie ako v krajinách EÚ. Aj keď túto situáciu nemohla riešiť predmetná novela zákona, je potrebné vymedziť mantinely pre "primeranú náhradu". Slovenská kancelária poisťovateľov by sa tiež mohla stať účastníkom súdnych konaní, aby tak mala možnosť rozporovať rozhodnutia súdov.

Podľa kritických názorov predstavuje úplná liberalizácia cien povinného zmluvného poistenia motorových vozidiel nekorektný krok voči súčasným disciplinovaným vodičom, ktorí budú musieť zo začiatku svojim zvýšeným poistným kryť deficit poistných prostriedkov v dôsledku ekonomicky nízkej úrovne povinného zmluvného poistenia v minulosti a budú doplácať na vodičov spôsobujúcich častú škodovosť. Prudký rast cien zmluvného poistenia odráža podľa ďalšieho názoru krízu štátnych regulačných inštitúcií.

Bol vyslovený i názor, že liberalizáciou je ťažko možné nazvať stav, keď silne štátom regulovaný trh zaručuje poisťovníam istých klientov, keďže „zmluvné“ poistenie motorových vozidiel je povinné zo zákona.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1014

Vládu novelu zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za prevádzku motorového vozidla schválili poslanci NR SR 19. septembra tohto roku. Norma tak okrem prvého cieľa, t.j. zosúladienia práva SR s právom EÚ v oblasti povinného poistenia, prinesie i zrušenie regulácie výšky poistných sadzieb zo strany štátu. Poisťovne poskytujúce povinné zmluvné poistenie vozidiel tak budú môcť výšku sadzieb stanovovať na základe vlastných kritérií a voľne, bez potreby súhlasu Úradu pre finančný trh. Pôvodné znenie obmedzovalo tvorbu poistného podľa vývoja inflácie alebo škodovosti, výsledná cena mohla byť zvýšená max. o 30%. Pri výpočte bolo potrebné pridržiavať sa objemu motora, ako jediného kritéria. Zmenou právnej úpravy otvoril sa priestor na zohľadnenie veku vozidla, bydliska či napr. veku vodiča. V blízkej budúcnosti sa ešte neočakáva používanie týchto atribútov, keďže poisťovne zatiaľ nemajú na výpočty dostatok údajov z ich minulého vývoja. Úplná liberalizácia cien zmluvného poistenia bola navrhnutá za účelom zvýšenia konkurencie na relevantnom trhu (v súčasnosti na slovenskom trhu pôsobí 7 komerčných poisťovní), pričom pôvodne mala začať platiť až od roku 2005.

V schválenej novele i naďalej ostáva zakotvená povinnosť poisťovní odvádzať 8% prijatého poistného, určených na financovanie technického vybavenia rýchlej zdravotnej služby a hasičského zboru. Aj napriek snahe ministerstva financií zrušiť túto povinnosť, poslanci NR SR ustanovenie v zákone ponechali s odôvodnením, že zrušenie transferu by ohrozilo fungovanie týchto dvoch zborov (v pléne bol predložený dokonca i návrh na zvýšenie tohto odvodu na 10%). Poisťovne sa v tejto záležitosti už minulosti obrátili na Ústavný súd SR. Peniaze na osobitný účet MV SR neodvádzali (460 mil. Sk za rok 2002), začo ich Úrad pre finančný trh pokutoval.

Proti uvoľneniu cenotvorby zmluvného poistenia stáli názory, podľa ktorých od budúceho roka dôjde k veľkému zvýšeniu poistných sadzieb s negatívnym dopadom na vodičov. Oponenti poukazovali na existenciu neuhradených záväzkov poisťovní pred rokom 2002, ktorých jediným riešením je výška prijatého poistného. Podľa riaditeľa Slovenskej kancelárie poisťovateľov (SKP), ceny poistného môžu od budúceho roka vzrásť zhruba o 30% (minulý rok to bolo v priemere o 50%) a samozrejme malo by dôjsť k zväčšeniu rozdielov v sadzbách medzi poskytovateľmi poistenia. Uviedol tiež, že značné zvyšovanie sadzieb by sa malo zastaviť práve po uhradení spomínaných záväzkov v horizonte dvoch až troch rokov.

Schválenou právnou úpravou bude okrem toho povinné poistenie upravené rovnako ako v Európskej únii. Každý slovenský poisťovateľ bude povinný určiť likvidačného zástupcu vo všetkých členských krajinách EÚ (platí aj naopak). Poškodenému bude musieť poisťovňa škodu zaplatiť do 3 mesiacov od jej nahlásenia. Dva mesiace na vybavenie škody bude mať SKP, ktorá sa od 1. mája 2004 stane informačným strediskom. Upravujú sa i podmienky, za ktorých sa môže poškodený obrátiť s nárokom na náhradu škody na poistný garančný fond.

Väčšina ustanovení nadobúda účinnosť 1. novembra 2003, resp. vstupom Slovenska do Európskej únie.

9. Predaj budov a pozemkov po presťahovaných zdravotníckych zariadeniach v Bratislave s účasťou verejnosti

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Odborníci uvítali zapojenie verejnosti do predaja budov a pozemkov po presťahovaných bratislavských zdravotníckych zariadeniach a označili to ako pokus o zvýšenie transparentnosti a zníženie rizika korupcie. V prípade že sa takýto netradičný spôsob (účasť ľosom vybraných občanov v jednotlivých privatizačných komisiách) osvedčí, môže ísť o nasledovaniashodný príklad aj pre iné verejné inštitúcie, keďže na Slovensku je mnoho ďalších nefunkčných alebo nadbytočných nehnuteľností, ktoré by bolo treba čo najskôr predať. Pozitívne bol hodnotený tiež zámer ministerstva zdravotníctva o reštrukturalizáciu lôžkových zariadení v Bratislave. Redukcia nadbytočných kapacít je správnym krokom.

Niektorí hodnotiaci uviedli názor, že presuny zdravotníckych zariadení sú motivované najmä záujmom o predaj niektorých lukratívnych nehnuteľností v centre Bratislavy, a nie zefektívnením siete zdravotníckych zariadení. Účasť občanov v privatizačných komisiách považujú kritici len za zakrytie tohto zámeru a odobrenie odpredajov v očiach verejnosti. Otázky vyplynuli aj z tvrdení niektorých hodnotiteľov, že nominant z radov prihlásených občanov nebude mať v komisii dostatočnú silu alebo kapacitu dohliadnuť na čistotu privatizačného procesu, čiže jeho účasť bude neúčelná a bude mať skôr symbolický charakter.

O víťazoch výberových konaní na predaj uvoľnených nehnuteľností po presťahovaných zdravotníckych zariadeniach by sa malo rozhodnúť výlučne na základe jediného kritéria - výšky ponúkanej ceny, čo je považované za správne. Na druhej strane však bude o to viac prítomné riziko snahy uchádzačov o dohodu medzi sebou a o rozdelenie si "privatizačného koláča".

Jeden z členov hodnotiacej komisie charakterizoval ministra zdravotníctva ako tvorivého človeka schopného prijímať zaujímavé čiastkové opatrenia. Chýba mu však naštartovanie systémových opatrení, ktoré by znamenali skutočnú reformu zdravotníctva. Tie však meškajú aj podľa deklarovaných časových plánov ministerstva zdravotníctva.

Charakteristika opatrenia:

Po mnohých nedôverčivých ohlasoch a kritike na adresu ministra zdravotníctva, že chce sám sprivatizovať niektoré budovy po presťahovaných zdravotníckych zariadeniach, a že sa jeho ministerstvo namiesto spravovania rezortu správa ako realitná kancelária, keď v rámci transformácie zdravotníckych zariadení rozpredáva lukratívne pozemky a budovy v centre Bratislavy, sa minister rozhodol, že v rámci rozplynutia obáv a zvýšenia transparentnosti predaja poskytnú jedno miesto v každej výberovej komisii verejnosti. Prostredníctvom médií vyzval verejnosť, aby sa prihlásila a zúčastnila sa privatizačného procesu. Koordinátorom tejto bezprecedentnej akcie sa stalo súkromné rádio Twist, ktoré sa tejto problematike venovalo v najväčšom rozsahu (v programe "Na vašej strane"). V živom vysielaní tohto rádia sa má 2. októbra uskutočniť za účasti ministra zdravotníctva, notára a médií žrebovanie jednotlivých zástupcov z radov prihlásených občanov, ktorí sa stanú účastníkmi výberových konaní a majú v nich predstavovať určitú verejnú kontrolu. Jediným kritériom pri výbere záujemcu o budovy má byť výška ponúkanej ceny.

V mesiacoch jún - september bola uskutočnená reštrukturalizácia lôžkových zariadení v Bratislave s cieľom efektívnejšie zabezpečiť poskytovanie zdravotnej starostlivosti. S platnosťou od 1. septembra došlo v štruktúre zdravotníckych zariadení v Bratislave k viacerým zmenám. Na základe analýz Ministerstva zdravotníctva (MZ) SR (v súčasnosti je denne neobsadených 1500 lôžok, čo ročne tvorí asi 3 miliardy Sk zbytočne vynaložených finančných prostriedkov; ďalším špecifickým problémom bratislavského zdravotníctva je vysoká prezamestnanosť), z ktorých vyplynula potreba redukcie lôžkových kapacít, sa MZ SR spoločne s riaditeľmi piatich bratislavských nemocníc, Lekárskou fakultou UK a Slovenskou zdravotníckou univerzitou rozhodlo reštrukturalizovať zdravotnícke zariadenia. Filiálne ústavy starej Fakultnej nemocnice (FN) na Mickiewiczovej ulici, ktoré napriek dobrej lokalizácii nespĺňali kritériá kvality najmä pre zlý technický stav, boli uvoľnené a ako nadpočetný majetok určené na predaj. Činnosti z týchto kliník sa presunuli do optimálnejších, novších priestorov, kde majú byť lepšie podmienky na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

Peniaze získané predajom budov po presťahovaných zdravotníckych zariadeniach sa použijú na revitalizáciu nemocníc, ako napríklad na generálnu rekonštrukciu FN na Mickiewiczovej ulici, kde by mal vzniknúť špičково vybavený moderný školský ústav, ale aj centrum jednodňovej chirurgie. Peniaze z predaja budov z Krásnej Hôrky majú byť použité na rekonštrukciu a zateplenie Dérerovej nemocnice na Kramároch a zriadenie prvého slovenského maternofetálneho centra (liečba matky a jej plodu).

Klinika:	Sídlo od 1. septembra:
klinika hematológie a transfúziológie, Partizánska ulica	FN sv. Cyrila a Metoda v Petržalke
urologicko-andrologické oddelenie, Hlboká ul.	rozhodujúca časť v NÚTaRCH v Pod. Biskupiciach; časť vo FN v Ružinove; časť vo FN na Mickiewiczovej
1. ortopedická klinika, Hlboká ul.	FNsP Ružinov (priestory súčasnej očnej a kožnej kliniky)
klinika pneumoftizeológie (tuberkulóza a pľúcne choroby), Mickiewiczova ul.	NÚTa RCH v Podunajských Biskupiciach
1. stomatologická klinika, Heydukova ul.	Onkologický ústav sv. Alžbety
1. otorinolaryngologická klinika + foniatrické oddelenie, Zochova ul.	FN sv. Cyrila a Metoda v Petržalke
fyziatricko-rehabilitačná klinika, Krásna Hôrka	FN akad. L. Dére na Kramároch

klinika pracovného lekárstva, Krásna Hôrka	FN akad. L. Dérera na Kramároch
geriatrická klinika, Krásna Hôrka	FN akad. L. Dérera na Kramároch
oddelenie akútnej psychiatrie, Úprková ul.	Detská FN na Kramároch

Transformácia siete lôžkových zdravotníckych zariadení v Bratislave sa v prvom kroku prejaví zvýšením jednorazových nákladov spojených so sťahovaním jednotlivých kliník a oddelení, s úpravami a opravami priestorov ako aj so zvýšením nákladov na dovybavenie prístrojovou technikou. Z dlhodobého hľadiska má transformácia v Bratislave priniesť racionálne a efektívne využitie zdrojov, lôžkového fondu a tým úsporu prevádzkových nákladov. Predpokladané výnosy z odpredaja budov a pozemkov bratislavských zdravotníckych zariadení sú MZ SR odhadované na 2,374 mld. Sk a celkové náklady spojené s uskutočnením transformačných krokov a presťahovaním kliník a oddelení na 33,3 mil. Sk.

Výnosy z odpredaja uvoľnených budov odhaduje MZ SR nasledovne:

1. Stavba nedokončenej FN Rázsochy vrátane pozemku	1 683 344 tis. Sk
2. Budova polikliniky na Bezručovej ul. č. 3	190 000 tis. Sk
3. ORL klinika a foniatrické oddelenie, Zochova ul. č. 10 - 12	62 992 tis. Sk
4. Klinika hematológie a transfúziológie, Partizánska ul. č. 4	112 104 tis. Sk
5. Internát a administratívno – prevádzková budova, Bazova ul. č. 10	45 408 tis. Sk
6. Ortopedická klinika a Urologické oddelenie, Hlboká ul. č. 7	180 176 tis. Sk
7. Areál kliník a oddelení Krásna Hôrka	100 000 tis. Sk
Spolu:	2 373 924 tis. Sk

10. Dofinancovanie prevádzkových nákladov regionálneho školstva v roku 2003 v objeme 756 mil. Sk

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Viacerí hodnotiaci sa zhodli, že dofinancovanie prevádzkových nákladov základných, stredných škôl a školských zariadení bolo nutné, aby sa predišlo stavu zastavenia vyučovacieho procesu v mnohých školách v dôsledku chýbajúcich prostriedkov napr. na kúrenie. Podľa odborníkov je takýto núdzový krok vlády významným príkladom neschopnosti finančného plánovania, zlého zabezpečenia presunu kompetencií na samosprávy a plátania dier v dôsledku chýbajúcej reformy školstva, využívajúc zdroje určené na jeho nevyhnutnú modernizáciu a rozvoj.

Financovanie regionálneho školstva treba riešiť systémovo. V opačnom prípade, pri zachovaní súčasného stavu, by zriaďovatelia škôl neboli motivovaní k racionalizácii siete škôl a spoliehali by sa znovu na prefinancovanie nákladov zo strany štátu. Týmto spôsobom by sa len naďalej automaticky odsávali financie zo štátneho rozpočtu, ktoré by sa v opačnom prípade dali použiť na iné účely. Krokom správnym smerom by mal byť pripravovaný systém financovania školstva viazaný na žiaka. Nový systém treba nastaviť tak, aby riešil problém dopytu a ponuky. Demografické odhady by mali poskytnúť orientačnú predstavu o potrebe kapacít podľa typu škôl, regiónu a pod.

Niektorí hodnotiaci vyslovili želanie, aby úroveň slovenského školstva, a s tým úzko súvisiaca kvalita pracovnej sily, bola našou hlavnou komparatívnou výhodou v porovnaní s okolitými krajinami, čo sa však podľa nich nedosiahne pri neodštátnenom "bezplatnom" školstve.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/4401ECF310AD1C20C1256D5F003A4F28?OpenDocument>

Vláda SR na svojom zasadnutí 16. júla prerokovala a schválila iniciatívny materiál Ministerstva školstva (MŠ) SR Návrh na dofinancovanie prevádzkových nákladov regionálneho školstva v roku 2003, na základe, ktorého navýšila rozpočet na rok 2003 na prevádzku približne 7-tisíc škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí, vyšších územných celkov (VÚC) a krajských úradov (KÚ) o 756 miliónov Sk.

V rozpočte na rok 2003 je pre regionálne školstvo (t.j. základné školy - zriaďovateľom sú mestá a obce, stredné školy - zriaďovateľ VÚC a špeciálne školy - zriaďovateľ KÚ) vyčlenených na prevádzku vyše 5,8 mld. Sk (z toho obce - 3,045 mld. Sk, VÚC - 2,294 mld. Sk, KÚ - 464,4 mil. Sk), čo je o 5% viac ako minulý rok. Rozpis týchto objemov na fixné výdavky však vychádzal z údajov roku 2001, pretože vzhľadom na decentralizáciu realizovanú k 1.7.2002 neboli z roku 2002 k dispozícii relevantné údaje. Potreba navýšenia prostriedkov na prefinancovanie prevádzkových nákladov škôl v roku 2003 vychádzala najmä z podhodnotených koeficientov rastu cien energií, keď sa na kalkuláciu príslušných nákladov v roku 2003 použili priemerné koeficienty nárastu z rokov 2002 a 2003, ktoré ministerstvu školstva poskytol v novembri 2002 Úrad pre reguláciu sieťových odvetví. MŠ SR analyzovalo požiadavky jednotlivých zriaďovateľov a vyčíslilo potrebu finančných prostriedkov nad rámec štátneho rozpočtu na rok 2003 v celkovej výške 756 mil. Sk, z ktorých čiastka pre mestá a obce predstavuje 590,237 mil. Sk, pre VÚC 103,070 mil. Sk a pre KÚ 62,693 mil. Sk.

Do štátnych škôl sa vyčlení celkom 691,783 mil. Sk, čo zahŕňa potrebu finančných prostriedkov z dôvodu úpravy cien energií (plyn, elektrina, para a teplo, vodné a stočné) (274,6 mil. Sk), potreby energií na nové kapacity odovzdané do užívania po roku 2001 (59,7 mil. Sk), nedostatku finančných prostriedkov na platby za plyn z dôvodu plynofikácií viacerých škôl po východiskovom roku 2001 (39,5 mil. Sk), nutnosti úhrady nových nájomných zmlúv v dôsledku zmeny zriaďovateľov škôl po 1.7.2002 (37,4 mil. Sk) a z dôvodu zvýšenia variabilných výdavkov na žiaka (280,7 mil. Sk). Neštátnym školám sa z dôvodu nárastu cien energií, nájomného a povinnosti nárastu variabilných výdavkov na úroveň štátnych škôl pridá celkom 64,217 mil. Sk.

Vyčíslený objem 756 mil. Sk, ktorým sa majú dofinancovať prevádzkové náklady škôl do konca roka, sa pokryje finančnými prostriedkami z projektu "Vráťme šport do škôl" (300 mil. Sk), preklasifikovaním kapitálových výdavkov na regionálne školstvo (150 mil. Sk) a dodatočnými finančnými prostriedkami zo štátneho rozpočtu (306 mil. Sk).

Vyčlenenie dodatočného objemu finančných prostriedkov na prevádzku regionálneho školstva žiadala tak samospráva, na protestných akciách odbory, ako aj MŠ SR. Medzeru v tohtoročnom rozpočte vyčíslili na 1,2 mld. Sk, a preto Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) považuje vládou schválené navýšenie za nedostatočné. Niektorí zriaďovatelia škôl tvrdia, že im peniaze vystačia len do začiatku vykurovacej sezóny. Predstavitelia samosprávy kritizujú, že problémy s financovaním škôl a školských zariadení prišli po 1.7.2002, kedy základné školy prešli do pôsobnosti miest a obcí a stredné školy pod VÚC. Zriaďovateľom sa síce stala samospráva, ale zodpovedným za financovanie regionálneho školstva zostal i naďalej štát. Minister školstva verí, že dodatočné peniaze budú stačiť na zabezpečenie normálneho chodu základných, stredných a špeciálnych škôl do konca roku. Upozornil tiež, že každoročné dofinancovávanie školstva nie je riešením. Systémové zlepšenie má priniesť nový zákon o financovaní základných a stredných škôl, ktorý má zaviesť tzv. normatív na žiaka. To znamená, že financie pre školy sa budú viazať výlučne na žiaka, každý typ školy dostane teda rovnakú sumu na žiaka. V normatíve sa budú zohľadňovať klimatické podmienky a tiež rozdielnosť nákladovosti malých a veľkých škôl. Vyššiu sumu by mali dostať školy s úspešnými žiakmi v súťažiach a rozvojových projektoch.

Súčasný model financovania nezohľadňuje de facto zmenu počtu žiakov v školách, a preto nemotivuje zriaďovateľov k racionalizácii - k rušeniu, resp. spájaniu škôl a tried, keďže by sa im potom znížila decentralizačná dotácia fixných nákladov, ktoré predstavujú u obcí približne 88% celkových nákladov. V súčasnosti financuje štát prenesený výkon štátnej správy v oblasti školstva prostredníctvom decentralizačnej dotácie. Jej výšku pre štátne školy stanovujú normatívy. Prvý je na mzdy a odvody, ktoré idú z kapitol krajských úradov. V tomto roku je na ne vyčlenených 19,8 mld. Sk. Druhý normatív rieši prevádzkové náklady, teda fixné a variabilné náklady a platby do sociálneho fondu. Fixné výdavky na energie, vodu a nájomné vypočítalo ministerstvo školstva na základe spotreby v roku 2001, ktorú násobilo už spomínanými podhodnotenými koeficientmi nárastu cien. Variabilné výdavky sa udeľujú jednotlivým typom škôl na základe počtu žiakov. Kým fixné náklady musí štát uhradiť v plnej výške, variabilné garantuje iba podľa možnosti štátneho rozpočtu. Oproti minulému roku klesli pre mestá a obce približne o 270 mil. Sk. Školy mali tento úbytok podľa predstáv MŠ SR vykryť svojou podnikateľskou činnosťou.

11. Zrušenie Fondu detí a mládeže

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Hodnotiaci súhlasili so zrušením Fondu detí a mládeže (FDaM), ktorý spravoval majetok po bývalom Socialistickom zväze mládeže (SZM). Podľa nich však mal prísť tento krok oveľa skôr a majetok mal byť sprivatizovaný. Podobne by sa malo postupovať aj pri ďalších zbytočných fondoch. Činnosť FDaM bola podľa respondentov ďalším dôkazom neefektívnej starostlivosti o majetok, ktorý nie je v súkromných rukách.

Kriticky bolo vnímané, že sa na jednej strane jedna inštitúcia ruší (FDaM), na druhej strane však vznikla nová - Nadácia mládeže Slovenska, na ktorú bola bezplatne prevedená väčšina majetku štátu v správe FDaM. Podľa hodnotiacich bude potrebné zaistiť, aby efekty nového riešenia boli adekvátne zmene. Pôjde najmä o to, akým spôsobom sa bude riešiť problematika prenájmov, predaja majetku a pod., aby sa odstránili pochybnosti, ktoré vznikali v čase fungovania Fondu pri uzatváraníach pre štát nevýhodných nájomných zmlúv. Nesmie sa podľa nich zabudnúť na tieto prešľapy a bude nutné tlačiť i na vyhovenie osobnej zodpovednosti. Bol prezentovaný aj názor, že slovenské vlády svojou nečinnosťou a nevšímavosťou vlastne selektívne podporovali niektorých podnikateľov a zároveň deštrukciu majetku patriaceho mladým ľuďom.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1017

Poslanci NR SR schválili 22. septembra zákon o skončení činnosti a spôsobe zániku Fondu detí a mládeže. Fond detí a mládeže (FDaM) spravoval majetok po bývalom Socialistickom zväze mládeže (SZM). Zákon o Fonde detí a mládeže bol schválený parlamentom v roku 1993. Predkladateľ zrušujúceho zákona - Ministerstvo školstva (MŠ) SR - konštatuje, že po 9 rokoch činnosti FDaM je táto forma správy majetku po bývalom SZM a spôsobu podpory aktivít v prospech detí a mládeže už prežitá a nefunkčná. V období, kedy Fond vznikol, boli úplne odlišné podmienky pre podnikanie, ako aj na činnosť neziskových organizácií.

FDaM je zapísaný do obchodného registra ako podnikateľský subjekt, zároveň je správcom štátneho majetku. Jeho účelom je efektívna správa majetku štátu a predovšetkým jeho využitie na podporu činností v prospech detí a mládeže. Okrem správy majetku štátu Fond vykonával aj podnikateľskú činnosť, ktorá mala vytvoriť zdroje na podporu práce s mládežou. Skĺbenie týchto troch elementov vytvorilo podľa MŠ SR neštandardné postavenie Fondu pri svojej činnosti a nemožnosť skutočne naplniť účel, ku ktorému bol zriadený. Aj podľa predsedu Rady FDaM Fond nespĺnil svoj účel, pre ktorý bol založený. Výnosy z majetku boli minimálne. Fond na mládežnícku činnosť prispieval podľa neho len minimálne. Mládežnícke organizácie podporoval najmä poskytnutím lacnejších prenájmov. Majetok štátu v správe FDaM bol v predchádzajúcich rokoch prenajatý za nevýhodných podmienok, vo viacerých prípadoch na 20 až 30 rokov. Príjmy Fondu z týchto prenájmov boli minimálne a aj tie boli každoročne použité v prevažnej časti na zabezpečenie jeho prevádzky. Na podporu činností v prospech detí a mládeže nezostávali zdroje a navyše rekreačné zariadenia a hotely v správe Fondu boli z roka na rok v horšom technickom stave. Problém nevýhodných prenájmov nevyriešilo ani prijatie novely zákona v roku 2000. Realizácia uvedenej novely na jednej strane otvorila možnosť vypovedať pre Fond nevýhodné zmluvy, ale na druhej strane mali bývalí nájomníci mimoriadne vysoké finančné nároky za technické zhodnotenia prenajatých objektov.

Vláda chcela zefektívniť využiteľnosť majetku bývalého SZM. Jedným zo spôsobov bola aj možnosť postupnej kapitalizácie majetku, resp. jeho prevedenie z Fondu do iného, účinnejšieho systému jeho efektívneho využívania. Po uskutočnení týchto krokov sa predpokladal postupný útlm činnosti Fondu a jeho likvidácia. V júli 2001 bola založená Nadácia mládeže Slovenska, ktorú založilo MŠ SR, Rada mládeže Slovenska a Študentská rada vysokých škôl. Na Nadáciu bol bezplatne prevedený majetok štátu v správe FDaM v účtovnej hodnote vyše 213,2 miliónov korún, ďalších 500 miliónov korún v nominálnej hodnote získala Nadácia bezodplatným prevodom akcií emitenta Hotely mládeže Slovakia, a.s. - dcérskej spoločnosti FDaM. Ani Nadácia mládeže Slovenska však doteraz neprispela financiami na činnosť mládežníckych organizácií. Prvé grantové kolo by chcela správna rada Nadácie uskutočniť tento rok.

Majetok, ktorý po bezodplatnom prevode na Nadáciu mládeže Slovenska zostal vo Fonde detí a mládeže je určený na ďalší odpredaj za účelom vytvorenia zdrojov na vysporiadanie záväzkov a vyplatenie opodstatnených požiadaviek bývalých nájomcov v súvislosti s technickým zhodnotením objektov. K 25.9.2003 predstavovali celkové aktíva Fondu 57,8 mil. Sk (účtovná hodnota majetku), pričom suma viac ako 1 rok nevymôžených pohľadávok dosiahla úroveň okolo 10,5 mil. Sk. Po odpredaji majetku sa stráca opodstatnenosť ďalšej existencie Fondu detí a mládeže. V súčasnom období vo Fonde pracuje len minimálny počet zamestnancov (podľa potrieb v rozmedzí 3 - 5 zamestnancov, k 1. októbru len jeden zamestnanec (právnik) na plný pracovný úväzok), pričom však zo zákona dostávajú ešte odmeny aj 9 členovia Rady fondu, a to vo výške priemernej mzdy v hospodárstve SR.

Fond detí a mládeže sa prijatým zákonom zrušuje k 1. novembru 2003 a vstupuje do likvidácie. Likvidátora vymenuje minister školstva, ktorému bude za výkon svojej funkcie aj zodpovedný. Odmenu likvidátora určí minister a uhradí sa z majetku Fondu. Do 90 dní od účinnosti zákona likvidátor zostaví a predloží ministrovi na schválenie časový plán likvidácie a likvidačnú účtovnú súvahu. Ku dňu skončenia likvidácie likvidátor zostaví účtovnú závierku spolu s konečnou správou o priebehu likvidácie Fondu a predloží ju ministrovi na schválenie. Majetkový zostatok, ktorý vyplynul z likvidácie, sa stane príjmom štátneho rozpočtu.

Štátny tajomník MŠ SR kritizoval schválený zákon kvôli skutočnosti, že po FDaM nestanovil jeho právneho nástupníka, ktorý by zodpovedal za záväzky Fondu v prípade jeho prípadného predĺženia. V súčasnosti je vedených niekoľko súdnych sporov vo veci právoplatnosti dlhodobých (väčšinou) 30-ročných nájomných zmlúv.

Zákon o skončení činnosti a spôsobe zániku Fondu detí a mládeže nadobudne účinnosť 1. novembra 2003.

12. Umožnenie podnikania Slovenskej televízii (novela zákona o STV)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

S novelou zákona o STV, ktorá umožňuje STV založiť si obchodnú spoločnosť a vykonávať podnikateľskú činnosť, bol vyslovený mierny súhlas respondentov. Slovenská televízia tak nasleduje Slovenský rozhlas, ktorý má túto možnosť už niekoľko rokov. Hodnotiaci dúfajú, že toto opatrenie dopomôže vytvoriť stav, kedy by obyvatelia prispievali na chod STV „len“ koncesionárskymi poplatkami, a nie ešte aj z daní pri oddľžovaniach a rôznych ďalších dotáciách zo strany štátu.

Veľkou časťou hodnotiacej komisie však boli vyslovené mnohé kritické stanoviská. Najviac nepochopenia vyvoláva stav, že STV ako verejnoprávna televízia má príjmy z koncesionárskych poplatkov, ale dostáva aj príspevky od štátu a zarába aj z reklamy, tak ako komerčné televízie. Novelou sa tejto verejnoprávnej inštitúcii otvárajú aj širšie možnosti vykonávať podnikateľskú činnosť, čím sa svojou činnosťou prakticky nebude odlišovať od súkromných komerčných staníc. Odlišovať sa však bude už spomínaným financovaním z verejných zdrojov, na ktorý však nemajú nárok súkromní vysielatelia, čo mnohí odborníci považujú za deformáciu trhu a hospodárskej súťaže zvýhodňovaním jedného subjektu a dúfajú, že po vstupe SR do EÚ sa budeme musieť rozhodnúť, akú STV vlastne chceme, nakoľko verejnoprávna televízia s právom podnikat' - tento „hybrid“ - nie je zlučiteľný s princípmi rovnosti podmienok pre všetky subjekty na trhu. Táto forma je podľa mnohých odborníkov najhorším riešením a rovnakým nezmyslom ako verejnoprávne noviny, reštaurácie či autoservisy. V prípade ponechania štatútu verejnoprávnosti by na činnosť STV mali stačiť koncesionárske poplatky, prípadne príjmy z predaných licencií ostatným subjektom, ktoré by sa dražili. Avšak najlepším rozhodnutím by bolo podľa viacerých respondentov sprivatizovať STV, keďže spochybnil, či je vo verejnosti záujem, aby STV plnila "verejnoprávnú" funkciu, a v prípade kladnej odpovede, či ju televízia vôbec plní. Napríklad aj pôvodnú tvorbu je podľa nich možné dotovať inak ako prostredníctvom STV. Podľa niektorých hodnotiacich s privatizáciou STV nemôžu súhlasiť politici, ktorí sa boja sily a nezávislosti ostatných médií, a preto zadefinovaním výsadného postavenia STV a SRo ekonomicky vydierajú súkromné elektronické médiá.

Hodnotiaca komisia tiež upozornila, že bude nevyhnutné vyvinúť silný mechanizmus kontroly podnikania STV, ktorý v poslaneckej novele chýba, aby z možného chaosu pri vytváraní nových sfér činnosti, kedy vzniknú pre zúčastnených lukratívne príležitosti, neprofitovali rôzne záujmové skupiny na úkor širokej verejnosti. Otázky vyvolala aj unáhlenosť prijatia poslaneckej novely. Hodnotiaci sa pýtali, prečo sa nepočkalo pár mesiacov na vládnu rekodifikáciu zákona o STV, ktorá má okrem iného za cieľ komplexne riešiť podmienky podnikania STV a spôsob jeho kontroly.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1034

NR SR schválila 23. septembra poslaneckú novelu zákona o Slovenskej televízii (254/1991 Zb.), ktorá umožňuje Slovenskej televízii (STV) vykonávať podnikateľskú činnosť. Slovenský rozhlas na rozdiel od STV takúto možnosť zo zákona má. Novelu požadovalo vedenie STV, aby mohlo vstúpiť do projektu tzv. peplemetro (elektronického merania sledovanosti), ktorého sa majú zúčastniť všetky relevantné slovenské televízie (STV však má podľa ministerstva kultúry možnosť vstúpiť do tohto projektu aj podľa súčasného právneho stavu, a síce založením združenia podľa Občianskeho zákonníka). Manažment STV chce taktiež vytvoriť vlastnú obchodnú spoločnosť na predaj reklamného času, čím by získal priamu kontrolu nad príjmami z reklamy a bude uvažovať aj o zriadení vlastnej spoločnosti na výber koncesionárskych poplatkov, ktoré teraz vyberá Slovenská pošta za poplatok 50 mil. Sk (ministerstvo kultúry však pochybuje, že výber bude môcť uskutočňovať nová spoločnosť lacnejšie). Slovenská televízia bude oprávnená podieľať sa na založení obchodnej spoločnosti alebo sama založiť obchodnú spoločnosť, zúčastňovať sa na podnikaní tejto spoločnosti alebo sa stať jediným spoločníkom alebo akcionárom už založenej spoločnosti, ak predmet jej podnikania bude súvisieť s úlohami STV určenými zákonom, a ak STV touto činnosťou účinnejšie využije svoj majetok na plnenie svojich úloh a neohrozí kvalitu činností naplňajúcich poslanie STV ako verejnoprávnej inštitúcie plniacej úlohy verejnej služby. S prihliadnutím na podnikateľské riziko a v rôznej miere upravené ručenie spoločníkov za záväzky obchodných spoločností sa stanovilo, že STV nebude oprávnená

zúčastňovať sa na podnikaní ako spoločník s neobmedzeným ručením. STV nebude môcť použiť majetok štátu, ktorý spravuje v súlade so zákonom o správe majetku štátu ako vklad do majetku obchodnej spoločnosti.

Podľa terajšieho právneho stavu môže STV vykonávať podnikateľskú činnosť len so súhlasom Ministerstva financií SR a nemôže byť zakladateľom ani zriaďovateľom inej právnickej osoby, ani vložiť rozpočtové prostriedky ako vklad do majetku inej právnickej osoby a stať sa jej spoločníkom, resp. akcionárom. Takéto obmedzenia so zreteľom na právne postavenie STV ako verejnoprávnej inštitúcie a predovšetkým so zreteľom na úlohy, ktoré v súčasnosti STV plní a činnosti, ktoré vykonáva, alebo inak zabezpečuje, nemajú podľa dôvodovej správy svoje opodstatnenie. Podľa poslancov - predkladateľov novely sa prijatím úpravy umožňujúcej STV podnikáť vytvorí priaznivejšie ekonomické podmienky, možnosti zabezpečiť zdroje pre fungovanie STV a priestor pre optimálne plnenie úloh verejnoprávnej televízie, ako aj úloh, ktoré s jej poslaním súvisia. Ich výkon je podľa nich efektívnejšie a ekonomicky výhodnejšie zabezpečovať prostredníctvom externých špecializovaných právnických osôb (obchodných spoločností). Zároveň je podľa nich nanajvýš hospodárne umožniť, aby výdavky vynaložené na zabezpečenie týchto činností neboli príjmami výlučne "súkromných" obchodných spoločností.

Minister kultúry vyjadril poľutovanie, že poslanci NR SR nepočkali na nový zákon o STV, ktorý už schválila vláda, a ktorý má okrem iného tiež upravovať podmienky podnikania verejnoprávnych médií (spolu s novým zákonom o Slovenskom rozhlasu (SRO)). Ministri chýba v poslaneckej "malej" novele kontrolný mechanizmus podnikania a napríklad aj uvedenie si faktu, že príjmy z koncesionárskych poplatkov sa nebudú môcť využívať na podnikateľskú činnosť. V nových zákonoch o STV a SRO z dielne Ministerstva kultúry (MK) SR, s ktorými mimochodom nesúhlasia obaja šéfovia verejnoprávnych médií - STV a SRO, sa má majetok štátu v správe STV a SRO previesť do ich vlastníctva. Verejnoprávna televízia a rozhlas budú môcť podnikáť pri dodržaní určitých podmienok - na podnikanie nebudú môcť použiť koncesionárske poplatky, budú musieť oddeliť účtovníctvo od svojich podnikateľských aktivít, podnikateľské zábery budú musieť prejsť schvaľovacím procesom v novovytvorených dozorných radách, ktoré budú dohliadať nad hospodárením STV a SRO. Štvrtina koncesionárskych poplatkov sa bude musieť použiť podľa návrhu MK SR na pôvodnú tvorbu. Verejnoprávne médiá by nemali mať vlastnú rozpočtovú kapitolu, čo by im malo podľa ministra kultúry rozviazať ruky pri podnikaní.

Kým vedenie STV zamýšľa ozdraviť televíziu aj zvýšenými príjmami z podnikateľskej činnosti a reklamy, Asociácia nezávislých rozhlasových a televíznych staníc žiada úplne vylúčiť reklamu z vysielania STV a SRO, inakšie bude presadzovať pri dodržaní princípu rovnosti šancí časť z peňazí vybraných na koncesionárskych poplatkoch. Súkromní vysielatelia totiž považujú za nespravodlivé, že STV a SRO patria koncesionárske poplatky, získavajú dotácie od štátu a okrem toho zarábajú aj na reklame. Protimonopolný úrad navrhol percento vysielania reklám v STV a SRO znížiť, s čím nesúhlasí MK SR. V súčasnosti platný zákon o vysielaní a retransmisii stanovuje, že v STV nesmie čas vyčlenený na reklamu presiahnuť 3% denného vysielacieho času. Tento časový rozsah sa môže zvýšiť na 10%, a to o čas vyhradený telenákným šotom (teleshopping). Pre súkromné médiá nesmie táto hranica presiahnuť 15% denného vysielacieho času (o ďalších 5% sa môže zvýšiť o čas venovaný telenákným šotom).

Novela zákona o Slovenskej televízii nadobudne účinnosť 1. januára 2004.

13. Stratégia vlády a Národnej banky Slovenska v súvislosti s prijatím eura v Slovenskej republike (zavedenie eura v rokoch 2008 - 2010)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Členovia hodnotiacej komisie považovali vládou schválenú Stratégiu prijatia eura v Slovenskej republike za dôležité opatrenie. Vychádzajúc zo zmluvy o prístúpení k EÚ musí Slovensko prijať spoločnú európsku menu. Otázka preto nezní, či vôbec vstúpiť do Ekonomickej a menovej únie (EMÚ), ale kedy vstúpiť. Samotný zámer vlády SR a Národnej banky Slovenska (NBS) vstúpiť do eurozóny čo najskôr, t.j. v horizonte rokov 2008 – 2010, bol odborníkmi hodnotený s relatívne nižšou mierou súhlasu.

Odborníci na jednej strane názorového spektra považovali stratégiu prijatia eura za primeranú postaveniu Slovenska, dobre vyargumentovanú a dostatočne podporenú verejnou diskusiou. Ministerstvo financií (MF) SR a NBS v nej presvedčili, že výhody skorého vstupu do eurozóny prevažujú nad nevýhodami. Je pozitívne, že krajina má novú víziu, ktorá by dlhodobou formovala hospodársku politiku vlády po tom, čo sa uzavrie vstup SR do EÚ. Roky 2008-2009 sú reálnym termínom vstupu, podľa expertov však ostáva otáznou úspešnosť fiškálnej reformy, ako aj záujem eurozóny rozširovať sa. Z výsledkov viacerých odborných štúdií vyplynulo, že prínosy vstupu by mali prevážiť možné problémy so zavedením eura. Existujú teda analýzy, podľa ktorých je zavedenie eura pre ekonomiku Slovenska výhodné, analýzy s opačnými závermi neboli podľa zástancov skorého zavedenia eura prezentované a argumenty proti vstupu do EMÚ boli podľa nich nepresvedčivé. Hlavnými výhodami zavedenia

spoločnej meny je zníženie transakčných nákladov pre občanov a podniky a odstránenie kurzového rizika voči euru. Viacero odborníkov súhlasilo s názorom, že plnenie Maastrichtských konvergenčných kritérií a predovšetkým zníženie deficitu verejných financií (na úroveň 3% HDP) bude pre Slovensko prospešné bez ohľadu na prijatie či neprijatie eura. Čím skôr sa tak udeje, tým lepšie. Jeden z respondentov nevidí problém ani v načasovaní vstupu vzhľadom na susedné krajiny. Keďže vstup do EMÚ je skôr politickým rozhodnutím, ktoré závisí aj od Európskej centrálnej banky (ECB) a Európskej komisie, je preto otázne, či by stredoeurópske krajiny zaviedli euro oddelene. Aj ďalší z hodnotiacich odborníkov pripustil, že diskusia o tom, či vstúpiť do EMÚ v najskoršom možnom termíne alebo až o niekoľko rokov neskôr, sa javí ako zbytočná, nakoľko podľa neho tých pár rokov totiž neprispieje k tak radikálnemu zvýšeniu reálnej a štrukturálnej konvergencie SR, aby to odstránilo najpodstatnejšiu nevýhodu vstupu do eurozóny - stratu samostatnej menovej politiky. „Ak sme ju ochotní obetovať, so všetkými strednodobými negatívami s tým spojenými, tak potom prečo nevstúpiť do eurozóny hneď, ako to len bude technicky možné“, pýtal sa.

Podľa niektorých zástancov skorého prijatia eura je pochopiteľný kritický pohľad komerčných bánk na spoločnú menu, pretože tie po jeho zavedení prídu o nemalú časť svojich príjmov a bankovní analytici o časť svojej práce.

Druhá skupina hodnotiacich odborníkov považovala Stratégiu za nekompletnú či povrchnú. Autori materiálu sú podľa nich príliš „eurooptimistickí“ a vlastne nevedia, čo euro priniesie. Odborníci očakávali vzhľadom na dôležitosť opatrenia rozsiahlejší analytický dokument mapujúci výhody a nevýhody členstva. Doterajšie analýzy podľa nich dostatočne neobjasnili riziká skoršieho a neskoršieho vstupu Slovenska do eurozóny. Prijatie eura by mala predchádzať jasne kvantifikovaná analýza výhod a rizík a určenie presných podmienok, ktoré musí ekonomika splniť, aby bolo v Slovenskej republike vhodné zaviesť spoločnú európsku menu. Jeden z expertov poukázal na špecifických 10 kritérií Veľkej Británie, ktoré musia byť splnené pred referendum o vstupe do eurozóny.

Podľa kritikov nezodpovedá skoré prijatie eura ekonomickým záujmom Slovenska. Pred urýchlenným prijatím euromeny varuje dokonca aj samotná ECB. Medzi hlavné argumenty kritikov patrí strata dôležitého prvku makroekonomickej regulácie - suverénnej menovej politiky NBS, ktorá by mohla pružnejšie reagovať na rôzne ekonomické nerovnováhy, ktoré sú oveľa častejšie vo fáze transformácie ekonomiky a prijímania reformných opatrení. Oponenti zavedenia spoločnej meny tvrdia, že štáty ako napr. Nemecko, Írsko, Portugalsko či Slovensko potrebujú odlišné menové politiky kvôli rozdielnosti v stave a výkonnosti svojich ekonomík (rozdielne optimálne menové oblasti). Slovenská koruna sa priebežne zhodnocuje, jej neskoršia konverzia môže priniesť zhodnotenie úspor v slovenských korunách. Jeden z respondentov prezentoval názor, podľa ktorého by predčasné fixovanie kurzu koruny mohlo spôsobiť až tzv. argentínsky scenár. Niektorí hodnotiaci sa obávali, že pri preceňovaní tovarov a služieb do meny euro by mohlo dôjsť k zdražovaniu, a tým pádom aj k reálnemu poklesu príjmov a negatívnemu dopadu na životnú či sociálnu úroveň obyvateľstva.

V zmysle stanovísk ďalších hodnotiacich bol vyjadrený nesúhlas s možným odkladaním alebo „okresávaním“ reforiem v súvislosti so zavedením eura. Keďže z dôvodu plnenia konvergenčných kritérií nebude môcť deficit verejných financií prekročiť úroveň 3% HDP, mohlo by dôjsť napríklad k príbrzdzeniu výdavkovo náročnej dôchodkovej reformy. Viacero argumentov za neskoršie zavedenie eura zo strany bankových analytikov však vychádza podľa názoru jedného hodnotiaceho z naivného predpokladu, že reformné úsilie súčasnej vlády nepoľaví, a že v ňom budú pokračovať aj nasledujúce vlády SR.

Bol vyslovený i názor, že snaha čo najskôr prijať euro je politicky motivovaná, a že postoj NBS je ovplyvňovaný osobnými pohnútkami a prestížou - snahou stať sa čo najskôr zamestnancom Európskej centrálnej banky, s vyšším príjmom, menšou zodpovednosťou a menším rozsahom práce.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/5A75954C2568AC01C1256D63003B5F98?OpenDocument>

Vláda schválila 16. júla spoločný materiál spracovaný Národnou bankou Slovenska (NBS) a Ministerstvom financií (MF) SR zaoberajúci sa vstupom Slovenska do Ekonomickej a menovej únie (EMU – Economic and monetary union) - Stratégia prijatia eura v Slovenskej republike. Slovenská republika sa v máji 2004 stane členom EÚ, neoddeliteľnou súčasťou rozhodnutia o vstupe do únie bol i záväzok stať sa členom eurozóny. Dôležitá nie je preto otázka či vstúpiť, ale otázka znie, kedy do EMÚ vstúpiť. V rámci EÚ majú špecifické postavenie iba Dánsko, Veľká Británia a Švédsko, ktoré euro doteraz neprijali, pre novopristupujúce krajiny však táto možnosť neexistuje a v ich prípade nie je potrebné ani uskutočnenie referenda. Podľa júlových výsledkov prieskumu Eurobarometer 70% Slovákov euro podporuje, 16% je proti.

Podľa hlavného záveru materiálu je pre Slovensko a jeho ekonomiku najvýhodnejšie prijať euro čo najskôr, za podmienky, že všetky podmienky vstupu - konvergenčné kritériá - budú udržateľným spôsobom naplnené. Ide o 5 tzv. Maastrichtských kritérií, ktoré predstavujú formálnu podmienku pripravenosti krajiny. Vo svojom Programovom

vyhlásení vláda SR vyjadrila odhodlanie vytvoriť predpoklady na ich splnenie do roku 2006. Podľa týchto konvergenčných kritérií, inflácia nesmie prekročiť priemernú mieru inflácie 3 krajín EÚ s najnižšou mierou inflácie (1% v júli 2003) o viac ako 1,5%-ného bodu. Pomer plánovaného či skutočného rozpočtového deficitu k HDP nesmie prekročiť 3% (SR má na rok 2004 plánovaný deficit na úrovni 3,9% plánovaného HDP s postupným znižovaním v ďalších rokoch), resp. musí k tejto hodnote presvedčivo smerovať. Pomer vládneho dlhu k HDP nesmie prekročiť 60%, resp. nesmie sa zvyšovať (SR v roku 2002 takmer 45%). Dlhodobá úroková miera nesmie byť vyššia ako priemerná úroková miera 3 krajín EÚ s najnižšou mierou inflácie o viac ako 2%-né body (vďaka zlepšujúcemu sa ratingu SR postupne klesajú). Piatou podmienkou je, aby výmenný kurz počas 2 rokov predchádzajúcich vstupu do EMÚ zotrval v pásme +/- 15% (kurz SKK voči EUR za posledné 3 roky kolísal v pásme +/- 3%), avšak blízko centrálnej parity k euru a bez devalvácie voči ktorejkoľvek mene člena EÚ. (Podľa maastrichtských kritérií musia krajiny dva roky pred zavedením eura vstúpiť do kurzového mechanizmu ERM II. Ten určuje, že sa mena musí pohybovať voči euru len v úzkom pásme +/- 15 %. ERM II predstavuje „predsieň“ vstupu do menovej únie.)

Nevyhnutnou podmienkou naplnenia týchto kritérií je podľa materiálu NBS a MF SR uskutočnenie reforiem, ku ktorým sa zaviazala vláda v Programovom vyhlásení. Tieto reformy budú pre Slovensko potrebné aj bez ohľadu na vstup do EÚ, sú predpokladom zníženia finančných a menových rizík, zvýšenia prílevu zahraničného kapitálu a tiež zlepšenia podnikateľského prostredia. Vychádzajúc zo stratégie NBS a MF SR, termín vstupu Slovenska do EMÚ by mohol byť umiestnený do obdobia rokov 2008-2010. Ak sa naplní Programové vyhlásenie vlády, ako aj predpoklady NBS ohľadom plnenia nominálnych kritérií a do vysokého štádia realizácie sa dostanú potrebné reformy, najbližším možným termínom by bol rok 2008. Keďže celý proces vstupu do EMÚ trvá zhruba 4 roky, negociácie o centrálnej parite k euru by mali začať vstupom Slovenska do EÚ. Vstup do kurzového mechanizmu ERM II by sa mohol uskutočniť v roku 2006 a 2 roky nato samotný vstup do EMÚ.

Za predpokladu očakávaného postupného oživovania európskej a svetovej ekonomiky a za predpokladu, že nedôjde k nejakým nepredvídateľným ponukovým šokom napríklad v oblasti nejakých zásadných zmien cien ropy, predpokladá predvstupový ekonomický program vlády zrýchľujúce sa tempo udržateľného ekonomického rastu z úrovne okolo 4% v tomto roku na úroveň okolo 5% v roku 2006. Ďalej predpokladá zníženie deficitu verejných financií na 3% úroveň v roku 2006, zníženie inflácie z úrovne 8,5% v tomto a budúcom roku na úroveň nižšiu ako 3%, zníženie deficitu bežného účtu pod hranicu 5% a udržanie verejného dlhu ako podielu na hrubom domácom produkte pod 50% HDP. Inými slovami, predvstupový ekonomický program predpokladá splnenie tohto základného strategického zámeru Programového vyhlásenia vlády, ktorým je plnenie maastrichtských kritérií na vstup do EMÚ.

Hlavnými výhodami skorého prijatia eura, vychádzajúc zo schválenej Stratégie, je zníženie nákladov na konverziu meny pre občanov a podniky (podľa guvernéra NBS vo výške od 0,25% do 1%), odstránenie kurzového rizika voči euru, bez potreby poisťovania transakcií v eurách (tzv. hedging). Kurzové riziko v súčasnosti zvyšuje cenu zahraničného kapitálu o 2% ročne. Pri objeme súčasného vzájomného obchodu s eurozónou a asociovanými krajinami (približne 1600 mld. Sk) nebude úspora zanedbateľná. Za pozitívne efekty sú okrem iného považované: tlak na domáce hospodársko-politické vzťahy a pokračovanie reforiem, tlak na realizáciu rozpočtovej politiky vo vzťahu k Paktu stability a rastu EMÚ (dohoda prijatá členmi eurozóny zaväzujúca dodržiavať pravidlá opatrného hospodárenia s verejnými financiami) a stabilita podmienok pre podnikanie s pozitívnym dopadom na urýchlenie reálnej konvergenencie.

Kvantifikácia dopadov vstupu do EMÚ je podľa slov autorov Stratégie obtiažna. V zmysle existujúcich odhadov a analýz možno považovať za rozhodujúci prínos zrýchlenie rastu ekonomiky o 1% (prírastok k rastu HDP) ročne ako kumulatívny efekt zníženia transakčných nákladov, odstránenia kurzového rizika voči euru a zníženia rizikovej prémie a úrokových sadzieb. Podľa guvernéra NBS práve tento argument, hovoriaci za vstup, mnohí kritici nedoceňujú.

MF SR a NBS konštatujú, že pozitívne efekty vysoko prevažujú negatíva. Najťažšie splniteľným kritériom, podľa ministra financií, je otázka fiškálneho deficitu. To je potrebné podľa neho naplniť aj bez ohľadu na vstup Slovenska do EMÚ, pretože ide o nevyhnutný predpoklad dlhodobého udržateľného rastu. Dodržanie tohto konvergenčného kritéria je podmienené potrebnými reformami celého sociálneho systému, vrátane dôchodkovej reformy. Názoroví oponenti, kritizujúci skoré zavedenie eura, tvrdia, že investície potrebné na plnenie európskych noriem (napr. v otázke životného prostredia) vytvoria veľký tlak na národné rozpočty. Podľa iných ohlasov v dôsledku snahy plniť podmienku 3%-ného deficitu bude vláda krátiť vládne výdavky - najľahšie v oblasti vládnych investícií, čo z dlhodobého hľadiska bude mať negatívny vplyv na rast potenciálneho outputu.

V oblasti reálnej konvergenencie dosahuje Slovensko podľa údajov NBS HDP na obyvateľa na úrovni 48% priemeru EÚ (rok 1995 to bolo 46%), v oblasti cenovej hladiny 41% tohto priemeru (34% v roku 1995). Ukazovatele reálnej konvergenencie sú nízke, aj napriek priaznivému vývoju v tejto oblasti. Vstupom do EÚ je však očakávaný rýchlejší rast ekonomiky, a to v priemere o 1 až 2% oproti priemeru EÚ. Za predpokladu, že sa reálny kurz bude

zhodnocovať tempom 1-2% ročne, v porovnateľnej parite bude ekonomika SR rásť o 2-4% rýchlejšie ako v EÚ a z dnešnej približne polovičnej úrovne Slovenska voči európskemu priemeru sa krajina na úroveň 75% dostane v priebehu 10-15 rokov. Podľa názorových oponentov by nemal byť podceňovaný fakt, že Slovensko výrazne ekonomicky, cenovo a mzdovo zaostáva za priemerom menovej únie. Ide podľa nich o prvú bariéru skorého vstupu do eurozóny. Rýchle zbližovanie cenových hladín SR a krajín EÚ by mohlo viesť k prudkému rastu cien a poklesu životnej úrovne. Na druhej strane, podľa guvernéra NBS, je ťažké presne určiť, kedy a pri akej úrovni reálnej konvergenzie je do EMÚ vhodné vstúpiť, tak ako dnešný HDP na obyvateľa - 48% priemeru EÚ, aj 70% môže byť v budúcnosti málo. Podľa neho je zbytočné čakať, pokým vyrovnáme cenovú úroveň a HDP na hlavu (môže to byť o 20 - 30 rokov) a až potom vstupovať. Podľa neho je treba využiť ponúknutú šancu, pretože náš vstup urýchli reálnu konvergenciu. Podľa iných názorov zástancov skorého vstupu do EMÚ nízka cenová úroveň bude komparatívnou výhodou Slovenska, ktorá bude lákať zahraničných investorov, a tak urýchli reálnu konvergenciu.

Zo strany NBS a MF SR je za najväčšiu nevýhodu vstupu považovaná strata nezávislej menovej politiky. Prijatie spoločnej meny znemožní použiť menový kurz ako nástroj nastolenia rovnováhy. Obavy plynú aj zo stabilizačného úsilia Európskej centrálnej banky (ECB), ktoré vedie k znižovaniu inflácie, pretože na druhej strane ohrozuje hospodársky rast. Je ďalej potrebné počítať s asymetrickou reakciou na vonkajšie šoky, úlohu stabilizátora preto musia zohrať iné politiky a trhy – fiškálna politika, trh práce, mzdová politika a kapitálový trh.

Argumentom oponentov proti skorému zavedeniu eura je často spomínané znehodnotenie úspor obyvateľstva. Očakávajú, že po vstupe do eurozóny poklesom úrokových mier a vysokou infláciou dôjde k značnému poklesu reálnych úrokových mier. Ako sa uvádza v prijatej Stratégii, tieto obavy vychádzajú častokrát z chybného predpokladu apreciácie kurzu koruny voči euru, ak do EMÚ nevstúpime. Ten by sa však za istých okolností, napr. pre nevhodnej hospodárskej politike, mohol naopak znehodnocovať. Okrem toho, do eura sa budú konvertovať nielen úspory, ale aj ceny tovarov, na ktorých nákup sú úspory určené. Nízke úrokové sadzby z úspor ďalej budú kompenzované viacerými skutočnosťami, jednou z nich je napr. rýchlejší ekonomický rast.

Dôležitou podmienkou prijatia eura podľa zástancov je, aby SR do EMÚ nevstupovala neskôr ako susedné krajiny, s ktorými má významnú obchodnú výmenu a ekonomické vzťahy. Výrazným argumentom pre čo najskoršie začlenenie je podľa nich otvorenosť slovenskej ekonomiky a orientácia na trhy krajín EÚ. V súčasnosti tam smeruje viac ako 60% exportu, po vstupe dnešných kandidátov do únie to bude 90% celkového exportu. Zaostávanie v tomto smere by dokonca mohlo byť negatívnym signálom pre investorov. Naopak, oponenti skorého vstupu sú názoru, že Slovensko by mohlo mať výhodnejšiu pozíciu, ak by ostalo mimo eurozóny dlhšie ako susedné krajiny. Mohlo by dôsledne realizovať svoje reformy, využiť vyššie úrokové sadzby a vankúš flexibilného menového kurzu. Kritici považujú riziká skorého vstupu za väčšie ako výhody, ktoré s ním súvisia. Poukazujú na ekonomické, mzdové a cenové zaostávanie Slovenska a konkurenčné nevýhody, ktoré zdedilo ešte z čias socializmu, najmä vysokú korupciu. Materiálu ďalej podľa nich chýba napr. predstava o úrovni fixácie kurzu pri vstupe do kurzového mechanizmu ERM II. Mala by to byť napríklad prinajmenšom rámcová (ale exaktne podoprená) predstava o koridore úrovne reálneho kurzu koruny oproti euru, výhodnom pre ekonomiku a trh pred zafixovaním koruny na euro. Myslí sa tým podmienená predstava rôznych alternatívnych scenárov, nie konkretizovaná prognóza úrovne výmenného kurzu. Ďalšou z nevýhod skorého vstupu, na ktorú poukazujú oponenti je, že pri rýchlom vstupe do ERM II (predpokladaný rok 2005, 2006), sa kurz koruny nestihne reálne zhodnotiť a upevniť sa na nevyhovujúcej úrovni, teda horšie, ako by to mohlo byť o pár rokov neskôr. Tak isto poukazujú na hrozbu špekulatívnych útokov na fixovanú menu. Tvrdia, že jednotná menová politika Európskej centrálnej banky nemôže byť účinná pre toľko krajín s rôznorodými cyklami a potrebami reformami. Ministerstvu financií a centrálnej banke bolo odporúčané zvážiť doplniť kritériá potrebné na vstup o ďalšie, podobne ako je tomu vo Veľkej Británii. Tam sa okrem Maastrichtských kritérií sleduje flexibilita ekonomiky, stanovenie cenovej úrovne a pod.

Prijatie eura môže skomplikovať dôchodková reforma. Problematické ostávajú tzv. náklady kapitalizačného piliera, ktoré sa očakávajú vo výške približne 1% HDP, pričom tieto výdavky účtovne zaťažia deficit štátneho rozpočtu a ohrozia tým splnenie konvergenčného kritéria - max. 3% schodku verejných financií. V tejto súvislosti bolo vláde odporúčané pomalšie zavádzanie kapitalizačného piliera dôchodkovej reformy, prípadne aj jej odloženie. Podľa niektorých ekonómov je však názor uprednostniť euro či dôchodkovú reformu krátkozraký, obe sú totiž potrebné. V súčasnosti dochádza k úprave budúcej podoby dôchodkovej reformy, zmeny sú smerované s cieľom znížiť tzv. transformačné náklady zavedenia kapitalizačného piliera.

Ministerstvo vnútra (MV) SR označilo materiál za propagačný, nie však dostatočne zdôvodnený. Chýba mu analytická hĺbka, a preto nemôže byť podľa MV SR objektívnym podkladom pre rozhodovanie vlády. Podľa ďalších kritických ohlasov materiál nevyčerpáva všetky možnosti, ktoré by mal takýto rozhodujúci dokument nastoliť (pozn. materiál Bank of England mal na podobnú tému 1800 strán). Chýba analýza rizika skorého vstupu do EMÚ, ako aj analýza alternatívneho, neskoršieho vstupu. Výhrada kritikov spočíva v tom, že materiál nevyčísľuje náklady a prínosy vstupu v závislosti od jeho načasovania. Do prístupového procesu Slovenska do EMÚ zasiahli aj názory zo

súčasných členských krajín eurozóny. Nemecká centrálna banka vo svojej mesačnej správe poznamenala, že by bolo rozumné, ak by sa budúce členské krajiny neunáhli so vstupom do kurzového mechanizmu ERM II. Tieto krajiny musia pripraviť svoje ekonomiky na nápor nemilosrdnej konkurencie v spojení so zavedením eura. Transformačný proces by bol jednoduchší s vyšším stupňom kurzovej flexibility. Hovorca EK radí kandidátskym krajinám, aby pred obmedzením menových nástrojov vstupom do ERM II, najprv dosiahli dostatočný stupeň konvergencie. Kandidátske krajiny by si podľa slov iných odborníkov mali dať načas, rozpočtové deficity sú totiž vysoko nad úrovňou 3%, preto politika primárne zameraná na zníženie deficitov, by mohla poškodiť ekonomický rast. Podľa ďalších názorov čakajú budúcich členov mnohé výdavky na implementáciu štandardov EÚ a pri súčasnej potrebe udržať deficit pod 3% HDP by sa Slovensko mohlo dostať medzi dve mlynské kolesá.

Dodnes sú v EÚ ešte stále 3 krajiny, ktoré euro neprijali (Dánsko, Švédsko a Veľká Británia). Doteraz bol vstup do eurozóny odmietnutý v každej z nich. Argumenty proti sa rôznili. Napríklad vo Švédsku sa obávali, že vstup do eurozóny by ohrozil ich silný sociálny štát, keďže vláda by musela prehodnotiť svoje výdavky a začať škrtiť. Euroskeptici v Británii zase argumentujú klesajúcim ekonomickým rastom v krajinách eurozóny. Existujú aj menej racionálne, ale funkčné argumenty proti – strata národnej identity.

Vychádzajúc zo schválenej Stratégie prijatia eura je vstup Slovenska do eurozóny reálny v rokoch 2008 až 2010. Ide však len o „ilustračné“ údaje. Do polovice roku 2004 má minister financií a guvernér NBS predložiť aktualizovanú stratégiu, na základe ktorej budú určené konkrétnejšie dátumy údaje a pravdepodobne aj termíny vstupu do ERM II.

14. Návrh na zrušenie limitu vo výdavkoch politických strán na predvolebnú kampaň

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Súčasný zákon o obmedzení výdavkov politických strán na predvolebnú kampaň je všemožne obchádzaný s tichou podporou všetkých zúčastnených strán. Limit, ako je stanovený v dnešnej legislatíve, je podľa väčšiny hodnotiacich zbytočný, nakoľko ho politické strany dodržiavajú len formálne. Preto odborníci v podstate vyjadrili súhlas so zrušením obmedzenia výdavkov na predvolebnú kampaň, ale zároveň upozornili, že bude nevyhnutné čo najskôr vytvoriť účinný nástroj na kontrolu financovania politických strán a následné presné vymedzenie povoleného lobingu.

Kým nie sú prijaté konkrétne princípy a pravidlá kontroly financovania politických strán a hnutí, je podľa iných názorov predčasné rušiť limit vo výdavkoch určených na predvolebnú kampaň. Niektorí odborníci odporúčajú radšej zrealizovať výšku limitu a riešiť tento problém komplexne v rámci pripravovanej novely zákona o financovaní politických strán s cieľom zvýšiť transparentnosť pri ich financovaní. Úplné zrušenie limitu prináša podľa nich riziko, že strany budú mať motiváciu vstupovať do predvolebnej kampane s čo najväčším objemom financií, a preto môžu v záujme získania silných sponzorov - firiem - prijímať počas svojho funkčného obdobia rozhodnutia v prospech týchto subjektov.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/E81D2D2288594738C1256D8D0034FED6?OpenDocument>

Vláda schválila 27. augusta návrh zákona, ktorým sa zrušuje zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 239/1994 Z.z. o obmedzení výdavkov politických strán a hnutí na propagáciu pred voľbami do Národnej rady Slovenskej republiky v znení zákona č. 115/2001 Z.z.

Podľa predkladateľov návrhu zákon o obmedzení výdavkov politických strán pred voľbami do NR SR z roku 1994 nenaplnil očakávané ciele, s ktorými bol uvedený do praxe. Cieľom zákona bolo limitovať výšku (v súčasnosti 12 mil. Sk) použitých prostriedkov politickými stranami a hnutiami na ich propagáciu pred parlamentnými voľbami, a tým pomôcť vytvoriť rovnaké podmienky pre kandidujúce politické subjekty. Aplikácia tohto zákona však podľa predkladateľov z Ministerstva financií (MF) SR ukázala, že existujú medzery hlavne v oblasti kontroly. Tieto mali byť odstránené novelou účinnou od 1. mája 2001. ňou sa zaviedli nasledovné zmeny:

- povinnosť strán a hnutí predložiť MF SR a NR SR do 30 dní odo dňa volieb správu o výdavkoch na predvolebnú kampaň v zákonom požadovanom rozsahu,
- umožnenie konfrontácie údajov obsiahnutých v správach strán a hnutí s údajmi informačných médií, u ktorých si strany propagáciu objednali,
- účinnejšie sankcie pre strany a hnutia, ktoré nedodržia zákonom stanovený limit výdavkov na predvolebnú kampaň zdvojnásobením sumy, o ktorú bol limit výdavkov prekročený a zavedením možnosti uložiť finančné pokuty za nepredloženie, resp. oneskorené predloženie správy, alebo za uvedenie neúplných alebo nepravdivých údajov v správe,

- povinnosť prerokovať správy a kontrolné zistenia ministerstva financií na schôdzi NR SR s ich následným zverejnením v hromadných informačných prostriedkoch a na internetovej stránke NR SR.

Prax však ukázala, že kontrola výdavkov určených na predvolebnú kampaň politických strán a hnutí je naďalej málo účinná, čo súvisí podľa MF SR predovšetkým s limitovaním iba obmedzeného okruhu výdavkov na propagáciu pred voľbami, nejasne definovanými, alebo nedefinovanými pojmami v zákone, nedostatočne určenými kompetenciami MF SR a so stanovenou len rámcovou štruktúrou správy, ktorú majú politické strany a hnutia povinnosť predložiť ku kontrole. Vzhľadom na to, že súčasný zákon o obmedzení predvolebných výdavkov politických strán a hnutí jednak nepomáha podľa MF SR vytvárať rovnaké podmienky pre politické subjekty kandidujúce vo voľbách do NR SR a jednak kontrola výdavkov na predvolebnú kampaň je málo efektívna, prijala vláda návrh na zrušenie predmetného zákona.

Mnohí pozorovatelia sa zhodujú, že obmedzenie výdavkov na predvolebnú kampaň je formálne a dá sa viacerými spôsobmi obchádzať. Skutočné náklady priemernej politickej strany na predvolebnú kampaň odhadujú odborníci z reklamných agentúr na 30 - 50 mil. korún. Skutočný stav sa teda podľa nich neodzrkadľoval v oficiálnych správach politických strán a hnutí o financovaní kampane, v ktorých sa všetky subjekty zmestili do zákonom stanoveného limitu 12 mil. Sk. Kritici naopak požadujú zachovanie určitého finančného limitu, aby mali politické strany do istej miery vyrovnané šance v predvolebnom boji. Poukazujú aj na riziko, že vládnuce strany budú mať motiváciu vstupovať do predvolebnej kampane s čo najväčším objemom financií, a preto môžu v záujme získania silných sponzorov - firiem prijímať počas svojho funkčného obdobia rozhodnutia v prospech týchto subjektov. Aliancia na podporu Fair-play vyzvala poslancov NR SR, aby neschválili zrušenie zákona, kým vláda nepredloží novú predstavu o verejnej kontrole príjmov a darov politických strán. Minister financií súhlasí, že je nevyhnutné prijať jasnejšie pravidlá na poskytovanie sponzorských príspevkov a zákonom upraviť možnosť lobingu.

Niektoré skutočnosti v oblasti výdavkov politických strán a hnutí pri financovaní volebných kampaní, osobitné sledovanie výdavkov na volebnú kampaň v účtovníctve týchto účtovných jednotiek, má byť zapracované v rámci novely zákona o združovaní v politických stranách a v politických hnutiach, ktorá má byť predložená podľa plánu legislatívnych úloh ministerstvom vnútra v novembri 2003 a má komplexne riešiť financovanie politických strán a hnutí. Ministerstvo financií si v novele predsavzalo navrhnúť:

- osobitné sledovanie výdavkov na volebnú kampaň v účtovníctve strán a hnutí,
- rozšírenie súčastí výročnej finančnej správy pri voľbách do NR SR a orgánov územnej samosprávy o informácie o výdavkoch na volebnú kampaň,
- stanovenie maximálnej výšky členského príspevku na člena strany na rok,
- zavedenie inštitútu písomných darovacích zmlúv so stanovenými povinnými náležitosťami, vrátane povinnosti osvedčenia podpisov zainteresovaných strán,
- zavedenie osobitnej evidencie darov a iných bezodplatných plnení, vrátane ich hodnoty a identifikačných údajov darcov,
- rozšírenie zoznamu subjektov, od ktorých strana nesmie prijímať dary a iné bezodplatné plnenia,
- nový spôsob verejnej kontroly hospodárenia strán a pod.

Limitovanie výdavkov na propagáciu strán a hnutí pred voľbami je zavedené len v niektorých európskych krajinách. K tomuto opatreniu nepristúpila napr. ani Česká republika.

Zákon, ktorým sa zrušuje zákon o obmedzení výdavkov politických strán a hnutí na propagáciu pred voľbami do NR SR by mal nadobudnúť účinnosť 1. januára 2004.

15. Zvýšenie minimálnej mzdy na 6080 Sk (o 9,2%, resp. o 510 Sk)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Zvýšenie minimálnej mzdy sa aj tento rok stretlo s najmä kritickými ohlasmi členov hodnotiacej komisie odborníkov. Ide o administratívne rozhodnutie negatívne zasahujúce do podnikateľského prostredia. Tohtoročné zvýšenie z 5570 na 6080 Sk (o 9,2%) bolo odborníkmi považované za neprimerané. Minimálna mzda by nemala rásť rýchlejšie ako priemerná mzda v hospodárstve a produktivita práce. Nová výška minimálnej mzdy teda neodzrkadľuje skutočný stav slovenskej ekonomiky, keďže medzročný rast priemernej mzdy predstavoval „iba“ 5,9%. Neoprávnenosť nárokov na väčšie zvýšenie podčiarkovalo podľa odbornej verejnosti aj už vládou schválené zníženie daní z príjmov. Zvýšené nezdaniteľné minimum prispeje totiž k rastu disponibilných príjmov práve u nízkoprijmovej skupiny ľudí, ktorí sú zamestnávaní za minimálnu mzdu. V tomto smere sa ponuky rokovať o pomere čistej minimálnej mzdy a čistej priemernej mzdy zdali korektné.

Rast minimálnej mzdy zvyšuje mzdové náklady a pôsobí proti zamestnanosti znižovaním dopytu po pracovnej sile. Najviac postihnuté by mohli byť práve odvetvia náročné na manuálnu prácu (napr. odevný, textilný, kožiarsky priemysel). Rast produktivity práce v týchto odvetviach dosahuje len približne štvrtinu priemernej úrovne celého priemyslu a výrazne nezodpovedá schválenému zvýšeniu minimálnej mzdy, čo by v konečnom dôsledku mohlo zvýšiť nezamestnanosť v týchto sektoroch.

Súhlas bol vyjadrený so snahou zvýšiť motiváciu nezamestnaných hľadať si prácu zväčšením rozdielu medzi minimálnou mzdou a životným minimom. Aby sa eliminovalo zneužívanie sociálneho systému, je potrebné nájsť optimálnu úroveň medzi touto mzdou, sociálnymi dávkami a podporou v nezamestnanosti. Aj v oblasti zvyšovania zamestnanosti (ako aj pri sociálnej kohézii) sa však výsledky majú dosahovať skôr vytváraním dobrých všeobecných podmienok, podporou vzdelávania, podnikateľskej aktivity jednotlivca a znižovaním administratívnej náročnosti podnikania, znižovaním daní a pod., a nie štátnymi zásahmi, ako je určovanie minimálnej mzdy súkromným podnikom.

Minoritná časť hodnotiacej komisie považuje zvýšenie minimálnej mzdy za logický krok, najmä vzhľadom k približovaniu sa úrovni európskych krajín. Minimálna mzda je podľa tohto názoru na Slovensku aj po zvýšení nízka, spomedzi susedných krajín najnižšia.

Aj tentokrát sa medzi expertmi vyskytli názory úplne spochybňujúce existenciu inštitútu minimálnej mzdy. Považujú ju za zbytočnú a chybnú. To, že tento inštitút nie je dobrý a nevyhnutný, dokazuje aj to, že v niektorých vyspelých krajinách vôbec neexistuje. V prípade ponechania inštitútu minimálnej mzdy v našom pracovnom práve bolo navrhnuté, aby sa jej výška stanovovala k rovnakému dátumu automaticky zo zákona určitým percentom z priemernej mzdy. Podľa odborníkov by bolo potrebné otvoriť diskusiu o výhodách a nevýhodách minimálnej mzdy na verejnosti.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/4D71DF44380CF37CC1256DAB00391C03?OpenDocument>

Vláda SR 30. septembra prerokovala a schválila návrh nariadenia o výške minimálnej mzdy. Týmto nariadením sa od 1. októbra 2003 zvyšuje minimálna mzda z terajších 32 Sk na 35 Sk za každú hodinu odpracovanú zamestnancom. Pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou vzrastie minimálna mzda z 5570 korún ([pozri HESO 3/2002](#)) na 6080 korún za mesiac. V zmysle platnej legislatívy sa úroveň minimálnej mzdy určuje každoročne k 1. októbru ako súčin priemernej nominálnej mesačnej mzdy v hospodárstve SR (13 511 Sk) za predchádzajúci rok a koeficientu, na ktorom sa majú dohodnúť sociálni partneri. Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR pôvodne predložilo návrh mzdy vo výške 5950 Sk (koeficient 0,44), s ktorým súhlasila aj Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR. Na druhej strane Konfederácia odborových zväzov (KOZ) SR žiadala vládu o zvýšenie na 8110 Sk (zvýšenie minimálnej mzdy bolo jednou z požiadaviek odborov, kvôli ktorej odbory štrajkovali), pričom neskôr požiadavky zľavila na 6760 Sk mesačne. Obe úrovne však ministerstvo práce považovalo za neoprávnené, nakoľko zvýšením minimálnej mzdy v období pomerne vysokej miery nezamestnanosti by mohlo viesť k jej ďalšiemu rastu. Schválený bol teda návrh ministerstva práce bez súhlasu KOZ. Pri koeficiente 0,45 vzrástla minimálna mzda o 9,2%. Zároveň sa prehĺbi rozdiel medzi minimálnou mzdou a životným minimom o 1127 Sk, čo podľa ministerstva práce malo motivovať ľudí na hľadanie si zamestnania.

Podľa údajov z rezortného zisťovania MPSVR SR na vzorke viac ako 490-tisíc zamestnancov by takmer 1% z nich malo mať priemernú mzdu na úrovni minimálnej mzdy (0,26% pri pôvodnej výške 5570 Sk). Podľa predložených materiálov MPSVR SR je možné predpokladať, že vládne nariadenie bude mať negatívny vplyv na zamestnanosť. V súlade s názormi ministerstva odborníci tvrdia, že by mohlo ísť predovšetkým o textilný, odevný či kožiarsky priemysel a odvetvia náročné na mzdové náklady. V prípade textilných fabrik by vraj tieto mohli na zvýšenie mzdových nákladov reagovať sťahovaním svojich prevádzok do iných krajín. Zmena sa u zamestnávateľov prejaví zvýšením nákladov o 1 až 2%. Štátny tajomník MPSVR SR tvrdí, že vzhľadom na januárové zníženie odvodov o 3% bude reálny vplyv na zamestnávateľa nulový.

Na Slovensku sa inštitút minimálnej mzdy aj tentokrát stal predmetom kritiky. Nárast o 9,2% nezodpovedá výkonnosti ekonomiky, keďže medziročný rast priemernej mzdy bol iba 5,9%. Administratívne určená mzda by nemala rásť rýchlejšie ako priemerné mzdy, a teda aj celá ekonomika.

Minimálna mzda v štátoch, kde ju určuje vláda (údaje sú v euro):

Poľsko	201
Česko	199
Slovensko	148
Maďarsko	212
Rumunsko	73
Francúzsko	1154
Holandsko	1249

Belgicko	1163
Luxembursko	1369
Španielsko	526
Portugalsko	416
Veľká Británia	1105
Írsko	1073
Grécko	605

Inštitút minimálnej mzdy, v podobe, ako platí na Slovensku, sa neuplatňuje v niektorých európskych krajinách ako napríklad Nemecko, Taliansko, Rakúsko či Dánsko. V mnohých krajinách je minimálna mzda skôr záležitosťou kolektívneho vyjednávania.

16. Navýšenie štátnej pomoci pre PSA Peugeot Citroën o 408,5 mil. Sk

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Hoci investícia PSA Peugeot Citroën je zatiaľ najväčšou v histórii Slovenska a bude zásadne ovplyvňovať celú slovenskú ekonomiku, a to najmä v pozitívnom svetle, bolo navýšenie štátnej pomoci pre túto francúzsku automobilku odbornou verejnosťou hodnotené negatívne ako selektívne zvýhodňovanie jedného, zahraničného investora na úkor iných. Poskytovanie investičných stimulov a inej štátnej pomoci zahraničným investorom je bežná aj v iných krajinách, to by však nemalo stačiť na obhájenie takéhoto nakladania s verejnými zdrojmi. Rovnosť podmienok pre všetky subjekty, domáce aj zahraničné, by mala byť hlavným znakom prístupu štátu k podnikateľskému prostrediu. Iný prístup deformuje trh, diskriminuje jeho účastníkov. Navýšenie pomoci poškodzuje podľa hodnotiacich odborníkov meno Slovenska, pretože selektívne mení podmienky a poskytuje neúmerné výhody, ktoré sa menia v priebehu realizácie investície. Iným podnikateľským subjektom vláda vzhľadom na daňovú reformu nič nenavyšovala. Investor musí byť pripravený znášať aj isté podnikateľské riziko. Už pôvodne schválená štátna pomoc pre PSA Peugeot Citroën bola veľkorysá, jej ďalšie navyšovanie môže zvyšovať požiadavky ďalších potenciálnych veľkých zahraničných investorov a demotivovať domácich podnikateľov, pre ktorých sú takéto subvencie od štátu nedostupné. Niektorí hodnotiaci prirovnávajú priamu finančnú pomoc štátu pre francúzskeho investora k sociálnym dávkam pre bohatých - pre tých, ktorí ich nepotrebujú. Je to podľa nich nespravodlivé a neefektívne.

Zásadným problémom je pre odborníkov netransparentnosť udeľovania investičných stimulov a inej štátnej pomoci zo štátneho rozpočtu, teda z peňazí všetkých daňových poplatníkov. O to viac je poľutovaniahodné, že vládne materiály o štátnej pomoci firmám sa utajujú z dôvodu "obchodného tajomstva", hoci ide o pomoc z verejných prostriedkov a zákon o slobodnom prístupe k informáciám to nepovoľuje. Každý investor, usilujúci o štátnu pomoc, by si mal byť vedomý a súhlasiť s týmito obmedzeniami, ktoré sú de facto určitou daňou za poskytnutie podpory z verejných zdrojov. Respondentov pobúrila tiež snaha štátu tváriť sa, že sa v skutočnosti o navýšenie štátnej pomoci nejedná vzhľadom na to, že čiastočne ide o mimorozpočtové zdroje.

Odborníci vyslovili obavu, aby orientácia SR na investorov, pôsobiacich dominantne v jednom odvetví, nebola z dlhodobého hľadiska prioritou. Upozornili, že zisková marža automobilového priemyslu je z medzinárodného hľadiska a v porovnaní napríklad s biotechnológiami, software a pod. pomerne nízka. Súčasný rozmach automobilového priemyslu na Slovensku síce dočasne rieši problematiku nedostatku pracovných príležitostí a vytvára predpoklady pre transfer istých druhov znalostí, avšak nerieši problém zaostávania SR v oblasti moderných technológií.

Pochybnosti vznikli u jedného hodnotiaceho ohľadne udelenia zákazky na vybudovanie elektrickej prípojky v areáli závodu údajne drahšiemu uchádzačovi.

Mnohým odborníkom chýbala "cost-benefit analýza" vynaložených verejných prostriedkov a zverejnenie alternatív použitia zdrojov do iných sektorov, podnikov, resp. na iné účely. Výška pomoci nie je podľa niektorých hodnotiacich adekvátna počtu vytvorených nových pracovných miest, nakoľko za rovnakú sumu, investovanú do podpory drobného podnikania najmä v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou, by sa dalo podľa nich vytvoriť podstatne viac pracovných príležitostí.

Potrebná by bola i celková analýza možností a dopadov poskytovania investičných stimulov a inej pomoci pre štátny rozpočet, zamestnanosť a výrobu. Niečo podobné vypracovalo v Českej republike Ministerstvo obchodu a priemyslu ČR. Následne by bolo možné určiť, aký celkový význam a efektivitu vykazuje daný stimul, resp. pomoc, či sa oplatí alebo nie.

Niektorí hodnotiaci súhlasili so štátnou pomocou investícií PSA Peugeot Citroën a vnímali ju ako pragmatický krok pri podporovaní vstupu zahraničných investorov na Slovensko, navyše je podľa nich reálny predpoklad, že pôjde o rýchlo návratnú investíciu.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/7C4F27967BBE2108C1256DA3003BF3E4?OpenDocument>

Vláda SR na svojom rokovaní 22. septembra schválila Dodatok č. 1 k Zmluve o investičnej spolupráci medzi Slovenskou republikou, mestom Trnava a PSA Peugeot Citroën, v rámci ktorého vyčlenila pre túto na Slovensku doteraz najväčšiu zahraničnú investíciu ďalšiu pomoc vo výške 408,5 mil. Sk. V marci rozhodla vláda o poskytnutí štátnej pomoci automobilke PSA Peugeot Citroën v objeme 6,5 mld. Sk (pozri [HESO 1/2003](#)). Behom 4 rokov tak štát podporí túto investíciu takmer 7 miliardami korún.

Navýšené prostriedky nebudú podľa štátneho tajomníka ministerstva financií určené vo výdavkoch štátneho rozpočtu na rok 2004, ale budú viazané z iných okruhov verejného rozpočtu. Časť zo 408,5 miliónov korún má pokryť zvýšenú daň z pridanej hodnoty na stavebné práce v dôsledku budúcoročného zjednotenia sadzieb DPH, a teda zvýšenia dolnej sadzby DPH zo 14% na 19%, s čím sa pri podpise zmluvy s francúzskym investorom nepočítalo. Ďalšia časť má ísť na zaplatenie dane z pôvodne dohodnutej štátnej pomoci, ktorá sa na Slovensku na rozdiel od iných krajín zdaňuje. Na výstavbu elektrickej prípojky v areáli závodu by sa malo vyčleniť extra 386 mil. Sk (táto položka nie je zahrnutá do vládou schválenej pomoci vo výške 408,5 mil. Sk). Túto sumu by mala preinvestovať štátna akciová spoločnosť Slovenská elektrizačná prenosová sústava, ktorá spravuje elektrické rozvody na území Slovenska.

Dodatok k zmluve má francúzskemu investorovi umožniť urýchliť výstavbu automobilky, na čom mal záujem, pretože nestačí dlhodobo pokrývať dopyt po malých vozidlách. Tie by sa pritom mali vyrábať práve v Trnave, a to najneskôr v roku 2006. PSA chce tiež čo najskôr zvýšiť podiel na rýchle sa rozvíjajúcom trhu s malými autami v strednej a východnej Európe.

Tak januárová Zmluva o investičnej spolupráci medzi Slovenskou republikou, mestom Trnava a PSA Peugeot Citroën, ako aj septembrový dodatok k zmluve podliehajú utajeniu kvôli ochrane obchodného tajomstva, čo sa stalo terčom kritiky. Podľa Centra pre podporu miestneho aktivizmu sa verejnosť nemôže dozvedieť, kam presne smerujú verejné prostriedky, a ako účelne sú vynakladané, a preto podali podnet na Najvyšší súd SR. Namietajú porušenie slobodného prístupu k informáciám.

Štátna podpora bola čiastočne obhajovaná existenciou konkurenčného prostredia v rámci strednej Európy, kde všetky štáty ponúkajú zahraničným investorom podobné podmienky. Oporcovia štátnej pomoci poukazovali na deformáciu trhu, ktorú spôsobujú takéto opatrenia štátu. Podľa nich prichádza k neadekvátnemu použitiu peňazí daňových poplatníkov. Svoj nesúhlas vyjadrili so selektívnou podporou zahraničných investorov. Spravodlivejšie by bolo vytvárať rovnaké podmienky pre všetky podnikateľské subjekty. Vláda by sa mala prioritne venovať zlepšovaniu podnikateľského prostredia na Slovensku. Ak by sa podľa nich len malá časť uvedených prostriedkov použila na eliminovanie najvýraznejších bariér podnikania, investície by prichádzali aj bez takýchto masívnych zvýhodnení.

Podľa zverejnených údajov v médiách by investícia PSA Peugeot Citroën mala zvýšiť export Slovenska o 100 mld. Sk ročne a vytvoriť 3- až 4-tisíc nových pracovných miest. Prínos investície vo verejných financiách by mal predstavovať 9,5 mld. Sk.

V roku 2002 dosiahla štátna pomoc podnikom vyše 6 mld. Sk (dotácie, príspevky, úhrada úrokov - 592 mil. Sk, daňové úľavy a odpustenie daní 4,032 mld. Sk (z toho U.S. Steel Košice - 2,1 mld. Sk, Volkswagen - 1,5 mld. Sk), štátna pomoc pri zárukách - 1,480 mld. Sk) (zdroj Úrad pre štátnu pomoc). Štátna pomoc predstavovala minulý rok 2,27% všetkých verejných výdavkov, každý obyvateľ sa na pomoc poskladal sumou 1135 Sk (len pracujúci - sumou 2870 Sk).

17. Zavedenie povinnosti používať zimné pneumatiky (novela zákona o premávke na pozemných komunikáciách)**Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:**

Zavedenie povinnosti používať zimné pneumatiky od 15. novembra do 15. marca vnímala väčšina hodnotiacich odborníkov negatívne. Opatrenie chápali ako ukážku paternalistického myslenia štátu podporovanú silným

lobizmom záujmových skupín (výrobcovia pneumatík, autoservisy a pod.), do ktorých patrí aj samotný predkladateľ novely. Ponechanie plošného povinného zavedenia zimných pneumatík by bolo problematické vzhľadom na rôzne klimatické podmienky Slovenska, rôzne používanie motorových vozidiel a neúmerne zvýšenie nákladov najmä pre profesionálnych autodopravcov, ale aj pre menej solventných vodičov. Zimné pneumatiky by sa mali totižto montovať aj na autá, ktorých trhová cena je často nižšia ako cena nových zimných pneumatík. Absurdnosť zavedenia povinnosti používať zimné pneumatiky bolo jedným respondentom ironicky porovnávané so zavedením povinnosti konzumovať minimálne x kg ovocia a zeleniny ročne, nosiť v zime teplé oblečenie a celý rok športovať, aby boli všetci zdraví a nikoho nenakazili.

Jeden hodnotiaci poukázal na príklad Švajčiarska, kde vodičov nepustia cez alpské pasy bez reťazí, ale tie im ochotne prenajmú pri vstupe do horského pásma a pri odchode sa odovzdávajú. Takýto systém by sa dal aplikovať na horských priechodoch aj u nás.

Menšia časť hodnotiacich vyjadrila pochopenie nad úmyslom novely zvýšiť bezpečnosť na cestách. Veľmi dôležitá je podľa nich aj pasívna bezpečnosť, k zvýšeniu ktorej podstatne prispievajú v zimných mesiacoch pneumatiky so zimným dezénom. Niektorí experti odporučili vodičom, ktorí nechcú v zime jazdiť, resp. nie sú schopní zakúpiť si zimné pneumatiky, aby svoje vozidlo dočasne odhlásili.

Viacero odborníkov však uviedlo, že oveľa prijateľnejším spôsobom by bolo, keby k používaniu zimných pneumatík motivovali poisťovne, či už prostredníctvom bonusov pri zákonomnom alebo havarijnom poistení alebo naopak zvýšenými poistnými malusmi za havárie spôsobené jazdou bez zimných pneumatík. Boli by tak dodržané princípy slobodného rozhodovania vodičov. Bez zásahu štátu by tak bol dosiahnutý pozitívny efekt pre vodičov, poisťovne, ako aj výrobcov pneumatík.

Niektorým hodnotiacim chýbala dopadová analýza zavedenia povinnosti používať zimné pneumatiky.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=991

Poslanci NR SR schválili 4. júla novelu zákona o premávke na pozemných komunikáciách. Pôvodným cieľom novely bolo zosúladiť zákon o pozemných komunikáciách s platnou Ústavou SR a Protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd pri problematike lízingových spoločností a nájomcov áut, voči ktorým je vedené exekučné konanie alebo výkon rozhodnutia.

Počas prerokovania novely v parlamente pridala skupina poslancov dodatkom k zákonu paragraf, ktorým sa stanovilo za povinné v zimnom období, od 15. novembra do 15. marca, používať na idúcom motorovom vozidle pneumatiky so zimným dezénom (s označením M+S, M/S, MS) alebo terénym druhom dezénu. Výnimku majú mať iba motocykle a zvláštne motorové vozidlá. Autor návrhu sledoval cieľ zvýšiť bezpečnosť na cestách v zimnom období. Zákon podporili mnohí odborníci a samozrejme výrobcovia pneumatík. Zákon aj podľa nich značne zvyšuje bezpečnosť na cestách zimnom období. Z prieskumov slovenského výrobcu pneumatík vyplýva, že v súčasnosti používa pneumatiky so zimným dezénom približne 19 až 22,5% vodičov, čo nedosahuje európsky štandard.

Ustanovenie vyvolalo na druhej strane značne negatívne ohlasy zo strany motoristickej verejnosti, ako aj veľkých autodopravcov. Predovšetkým bola kritizovaná ekonomická náročnosť až neúnosnosť obstarania zimných pneumatík. Zväz autobusovej dopravy (ZAD), ktorého členskú základňu tvorí všetkých 17 podnikov SAD, v tejto súvislosti požiadal Ministerstvo vnútra SR o trvalú výnimku zo zákona. Ich autobusy sú väčšinou vybavené univerzálnym dezénom, nákup nových pneumatík tieto spoločnosti finančne nadmerne zaťažujú. Problematickým sa okrem iného stane skladovanie veľkého počtu pneumatík. Podľa slov prepravcov skomplikovalo by sa prevádzkovanie dopravy zvlášť vo vzťahu k výkonom vo verejnom záujme, ktorých objednávateľia - samosprávne kraje - už teraz nepokrývajú výkony v plnej miere. Tvrdia tiež, že v porovnaní s letným obdobím podniky SAD v zime nezaznamenávajú zvýšený počet dopravných nehôd.

Po vlne kritiky, ktorá sa spustila na schválený zákon, jeden z autorov dodatku požiadal pár dní po schválení normy listom prezidenta Policajného zboru (PZ) SR o nepokutovanie vodičov jazdiacich bez predpísaných pneumatík (v parlamente sú momentálne prerokovávané dva návrhy, jeden poslanecký a jeden vládny, ktoré majú za cieľ zrušiť povinnosť používať zimné pneumatiky). Policajný šéf sa v odpovedi vyjadril negatívne a odporučil účinnosť tohto zákona odložiť. Prezident PZ SR nemôže podľa zákona odňať policajtovi jeho právomoc rozhodnúť o priestupku „na ceste“. Dodal, že by do návrhu mali byť zapracované poznámky vodičov a skúsenosti krajín EÚ. Otázne ostáva aj pokutovanie zahraničných vodičov, keďže vo väčšine európskych krajín motoristi takúto povinnosť nemajú.

Schválením novely poslanci vypustili aj ustanovenie neumožňujúce motocyklistom jazdiť na diaľniciach a cestách pre motorové vozidlá rýchlejšie ako 90 km/h. Motocyklisti tak môžu od 1. augusta na týchto cestách jazdiť maximálnou povolenou rýchlosťou 130 km/h, tak ako aj automobily.

Novela zákona o premávke na pozemných komunikáciách nadobudla účinnosť 1. augusta 2003.

18. Vládna pomoc poľnohospodárom z dôvodu sucha v objeme 400 mil. Sk

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Poľnohospodárom vznikli v súvislosti s tohtoročnou suchou sezónou určité náklady a škody, ale tie vznikajú aj iným podnikateľom, ktorí ale nedostávajú od štátu kompenzácie. Podľa odborníkov predstavujú dotácie do poľnohospodárstva vo vyspelých európskych krajinách jednu z najhorších deformácií trhovej ekonomiky, ktorej výsledkom sú vysoké ceny potravín v týchto krajinách a spolu s ďalšími ochrannými opatreniami zvyšujú chudobu v menej rozvinutých krajinách závislých na exporte potravín do vyspelého sveta.

Slovensko, ako budúca členská krajina EÚ, bude síce limitovaná spoločnou poľnohospodárskou politikou únie, avšak napriek tomu by sme sa mali podľa odborníkov snažiť presadzovať vyššiu mieru liberalizácie poľnohospodárstva, resp. podporovať zmeny v súčasnej dotačnej politike EÚ vo vzťahu k agrozektu, aby sa zdroje EÚ využili efektívnejšie. Niektorí hodnotiaci by preferovali poskytnutie financií radšej napríklad na infraštruktúrne projekty, iní považujú za prospešnejšie investície do vzdelania alebo zníženie daňového zaťaženia obyvateľstva o sumu dotácií.

Poskytnutie kompenzácií roľníkom za suchu je podľa odbornej verejnosti ukážkou zhubného vplyvu dobre zorganizovanej záujmovej skupiny, ktorej sa vláda bojí. Niektorí hodnotiaci kvitovali, že vláda aspoň nepodľahla agrárnikom úplne a vyčlenila im výrazne nižšiu sumu, ako žiadali. Do budúcnosti je podľa odborníkov žiaduce, aby štát neriešil situácie tohto typu formou štátnej pomoci. Štandardným riešením by bolo napr. poistenie sucha, ktoré predstavuje bežné riziko. V zahraničí existujú dokonca i finančné deriváty na počasie. Slovenské poľnohospodárstvo má tiež obrovské rezervy v hľadaní vnútorných rezerv. Časť dotácií do poľnohospodárstva by sa mala podľa názorov viacerých respondentov zmeniť na návratné pôžičky. Poskytnuté prostriedky by mali byť viazané napríklad na obnovu a budovanie závlahových systémov. Nenávratnú štátnu pomoc by malo byť eventuálne možné poskytnúť maximálne pri skutočných ekologických katastrofách veľkého rozsahu.

Mnohým hodnotiacim chýbajú základné mechanizmy kontroly a čerpania prostriedkov v agrozektu. To podporuje pasívne prijímanie financií a podvody (napr. získanie dotácií na neexistujúce pozemky). Podľa odborníkov je celý systém subvencií v poľnohospodárstve postavený na tom, že najmenej výhodné je obozretne a zodpovedne hospodáriť. Často je paradoxne výhodnejšie nezavlažovať, nesiať, nepestovať, nechovať a nevyrábať. Keď totiž prší, dostane každý roľník štátnu výpomoc, keď je suchu dostane pomoc tiež, keď je pekne takisto, lebo je nadprodukcia a ceny sú nízke. Podľa hodnotiacich je amorálne, že poľnohospodári žiadajú stále a stále viac, aj keď v budúcom roku budú môcť z verejných zdrojov čerpať takmer 20 mld. Sk, čo je približne o polovicu viac ako v tomto roku.

Menšia časť hodnotiteľov podporila pomoc štátu poľnohospodárom a kriticky sa vyjadrila nad podľa nich malým objemom vyčlenených peňazí. Apelovali, že je nutné zastaviť úpadok slovenského poľnohospodárstva a začať racionálne podporovať jeho konkurencieschopnosť v rámci EÚ.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/C753DECC751282B3C1256DA400311613?OpenDocument>

Vláda SR na svojom zasadnutí dňa 24.9. prerokovala a schválila návrh na riešenie strát v poľnohospodárskej výrobe v roku 2003 z dôvodu nepriaznivých klimatických podmienok a cenových dopadov na poľnohospodárske výroby a vyčlenila agrozektu sumu 400 mil. Sk.

V materiáli Ministerstva pôdohospodárstva (MP) SR sa píše, že v súčasnom období vplyva na poľnohospodárstvo celý rad negatívnych faktorov. V sektore rastlinnej výroby vznikajú značné straty zapríčinené nepriaznivými klimatickými podmienkami. Podľa MP SR sprevádza sektor poľnohospodárstva nepriazeň počasia už od jesene 2002. Daždivé počasie vtedy negatívne ovplyvnilo založenie porastov ozimných obilnín. V priebehu zimy došlo v dôsledku dlhotrvajúcich holomrazov a prudkých výkyvov teplôt k ďalším škodám na oziminách. Vývoj vegetácie bol potom od jarného obdobia poznačený deficitom zrážok, ktorý sa v lete stupňoval. MP SR ďalej konštatuje, že lokálne zrážky v niektorých regiónoch pri prechode studeného frontu sčasti porasty vylepšili, čo sa odrazilo pri žatve značnými rozdielmi na úrode v jednotlivých lokalitách Slovenska. Zo skúseností z predchádzajúcich rokov vyplýva, že v SR sú suchom pravidelne v rôznej intenzite postihované takmer tie isté oblasti a aj skupiny plodín. Potenciálne plochy postihnuté suchom predstavujú 821-tisíc ha, t.j. 56% ornej pôdy SR. Na Slovensku je 315-tisíc

ha závlah, t.j. 38% z potenciálnej potreby, z toho je 297-tis. ha funkčných, s rôznym stupňom čiastkových prevádzkových obmedzení.

Postupnou liberalizáciou obchodu s agropotravinárskymi komoditami s EÚ, ako aj okolitými krajinami a zvýšenou ponukou nad dopytom na trhu v krajinách prístupujúcich k EÚ sa zvýšili dovozy, čím dochádza v sektore živočíšnej výroby k prepadom cien živočíšnych komodít (najmä bravčového mäsa a hydiny), čo sa tiež nepozdáva MP SR a vo svojom materiáli vyčísluje cenové dopady vo výške 1,2 mld. Sk, ktoré však nežiada vyčleniť zo štátneho rozpočtu (MP SR zaviedlo v prvom polroku 2003 prostredníctvom Intervenčnej poľnohospodárskej agentúry SR intervenčné opatrenia na trhu s bravčovým mäsom v hodnote 120 mil. Sk, s hydinou v sume 40 mil. Sk, so sušenými vajcami čiastkou 17 mil. Sk, podporilo vývoz sušeného mlieka v hodnote 210 mil. Sk a uvažuje s podporou aj v druhom polroku 2003 z vlastných rozpočtových zdrojov).

MP SR uviedlo vo svojom materiáli, že na základe zistených plôch vyorávok predstavuje strata vynaložených nákladov čiastku cca 1,071 mld. Sk, škoda v dôsledku znížených úrod zapríčinených nepriaznivými klimatickými podmienkami je 2,084 mld. Sk, a teda celková odhadovaná strata, ktorá poľnohospodárom v dôsledku nepriaznivého počasia vznikla, je 3,155 mld. Sk. Straty v dôsledku cenových prepádov spôsobené postupnou liberalizáciou obchodu s agropotravinárskymi komoditami s EÚ a okolitými krajinami dosahujú podľa MP SR 1,2 mld. Sk.

Ministerstvo pôdohospodárstva SR predložilo vláde návrh (viď nižšie) riešenia nepriaznivých dopadov na sektor poľnohospodárstva zapríčinených suchom, vyorávkami a cenovými prepadmi a po celkovej analýze negatívnych dopadov na produkciu poľnohospodárskej prvovýroby a zohľadnení 20%-ného podnikateľského rizika žiadalo vyčleniť zo štátneho rozpočtu sumu v celkovej výške 1,722 mld. Sk.

Sucho:	2 083 554 tis. Sk
Vyorávky zeleniny:	69 250 tis. Sk
- Podnikateľské riziko (20%)	- 340 561 tis. Sk
<hr/>	
Celkom:	1 722 243 tis. Sk

Finančné prostriedky vo výške 2,202 mld. Sk (vyorávky obilnín a olejní - 1,002 mld. Sk a cenové dopady -1,2 mld. Sk) nepožadovalo MP SR riešiť zo štátneho rozpočtu, nakoľko zahŕňajú možnosť využitia poistenia a získania od štátu 50%-nej úhrady poistného a primerané podnikateľské riziko.

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora vyjadrila nesúhlas s rozhodnutím vlády. Predseda Združenia agropodnikateľov a vlastníkov pôdy vyhlásil, že vládou vyčlenená suma postačuje akurát tak pre okres Levice. Minister pôdohospodárstva tiež nebol spokojný s výškou sumy na kompenzáciu škôd v dôsledku tohtoročného sucha, ale ako poznamenal, je to lepšie ako nič. Podľa ministra financií však vyčlenená suma 400 mil. Sk zodpovedá súčasnému stavu verejných financií. Ministerstvo financií odporúčalo rezortu pôdohospodárstva, aby hľadalo disponibilné zdroje aj vo vlastnej kapitole. Podľa šéfa agrozozoru však už pôdohospodárska kapitola voľné zdroje nemá. Niektorí ministri vyjadrili svoju nespokojnosť voči neustálemu dotovaniu poľnohospodárov štátom. Podľa niektorých odborníkov kompenzácie za suchu deformujú podnikateľské prostredie a zmazávajú rozdiely medzi dobrými a slabými hospodármi, pre ktorých je potom efektívnejšie nesiať, nepestovať, a nezavlažovať. Kritici parafrázovali, že štátna pomoc roľníkom za suchu je podobným činom, ako keby prevádzkovatelia lyžiarskych vlekov žiadali vládu o kompenzácie za mizernú sezónu bez snehu, kvôli ktorej nemali zisk.

Celkové ročné verejné výdavky do slovenského poľnohospodárstva predstavujú v súčasnosti približne 13 mld. Sk. V roku 2004 by malo byť na poľnohospodárstvo a na rozvoj vidieka vyčlenených 19,8 mld. Sk (SR – 11,5 mld. Sk, EÚ – 8,3 mld. Sk). Agrosektor zamestnáva na Slovensku 6,3% obyvateľstva a k tvorbe HDP prispieva 4-5%-ami (v 90. rokoch - 10%). V EÚ predstavujú dotácie do poľnohospodárstva najväčší podiel rozpočtu EÚ - okolo 50%. Európske poľnohospodárstvo prispieva k tvorbe HDP len 0,5%-om a zamestnáva 4,2% práceschopného obyvateľstva. Najvyššiu úroveň dotácií v Európe majú v Nórsku (asi 70%) a takisto najvyššie ceny potravín.

V súvislosti s tohtoročným suchým počasím v Európe žiadali pomoc od EÚ aj farmári z Nemecka, Francúzska, Talianska a Rakúska, ale únia sa k ich požiadavkám postavila zdržanlivo. Na Slovensku dostali roľníci pomoc od vlády kvôli suchu aj v roku 2000, kedy im kabinet poskytol sumu 5,9 mld. Sk (pozri [HESO 2/2000](#)).

Vládou schválených 400 miliónov Sk by malo mať ministerstvo pôdohospodárstva k dispozícii najneskôr do 15. októbra tohto roku. Peniaze nepochádzajú zo škrtoch v iných rezortoch, ale ide o zatiaľ neviazané príjmy štátneho rozpočtu.

19. Oddĺženie železničných spoločností v objeme 21 mld. Sk

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Navrhnutý a schválený spôsob oddĺženia železničných spoločností (Železníc SR a Železničnej spoločnosti) sa v odbornej verejnosti stretol so značným nesúhlasom. Každá štátna pomoc a štátne vlastníctvo predstavujú tzv. morálny hazard ("Hospodárim so stratou? Nevadí! Štát to zaplatí.") a analogické požiadavky iných subjektov. Akékoľvek preberanie dlhov na štát, a teda daňových poplatníkov (a všeobecne akákoľvek štátna pomoc), by malo byť časovo obmedzené, viazané na dosiahnutie merateľných ukazovateľov a klesajúce. Aj v tomto prípade by súčasťou oddĺženia mala byť dlhodobá stratégia obsahujúca reformu oboch spoločností, výsledkom ktorej má byť hospodárenie v čiernych číslach a vyriešenie budúcich vzťahov medzi štátom a železnicami s tým, že si obe strany budú vzájomne plniť svoje záväzky. Malo by byť taktiež zakázané ručenie za akékoľvek budúce záväzky železníc alebo preberanie budúcich záväzkov za železnice zo strany štátu. Oddĺžovanie železníc pred ich zásadnou reštrukturalizáciou, ktorá zastaví ďalšiu tvorbu dlhov, bolo označené odborníkmi za vyhadzovanie peňazí daňovníkov do vzduchu. Viacerými odborníkmi bol prezentovaný názor, že realizované oddelenie dopravnej cesty (ŽSR) od dopravcu (ŽSSK) nič podstatné neprinieslo a ďalšia transformácia železníc zaostáva za pôvodným zámerom. Riešením by bola podľa nich rýchlá privatizácia oboch spoločností.

Na druhej strane je podľa viacerých hodnotiacich oddĺženie ŽSR a ŽSSK považované za opodstatnené, keďže štát dlhuje železnicam, a taktiež za nevyhnutné a očakávané, pretože je dávno jasné, že štátom garantované úvery nie sú železničné spoločnosti schopné splácať vlastnými silami. Je preto poľutovaniahodné, že si štátne železničné akciové spoločnosti požíčajú pod vlastným menom, keďže si berú drahšie úvery ako štát, a to aj napriek poskytnutým štátnym zárukám. Vládou schválené oddĺženie železníc je určitou daňou za minulosť, kedy štedro stanovené výkony vo verejnom záujme kryli náklady za "rozkrádanie na železniciach", na čo štát nepriamo reagoval ich neuhrádzaním a posúvaním bremena do budúcnosti.

Objavil sa aj názor pripomínajúci, že politici dosiaľ nenašli odvahu priznať, že treba zrušiť viacero vysoko stratových tratí, vrátane výraznej redukcie lokálnej železničnej prepravy osôb, tam, kde existuje alternatíva autobusovej dopravy. Pokým štát neprestane na lokálnej úrovni paralelne dotovať dva vzájomne si konkurujúce spôsoby prepravy osôb (železničnú aj autobusovú), budú daňoví poplatníci na Slovensku každý rok dotovať miliardami korún poloprázdne autobusy i poloprázdne vlaky. Len obmedzením dotácií v osobnej doprave na diaľkovú železničnú a lokálnu autobusovú dopravu by sa podľa tohto názoru dalo ročne ušetriť niekoľko miliárd korún.

Charakteristika opatrenia:

<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/31F9A287F1467AF7C1256D5100398379?OpenDocument>
<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/9103ECD5220D96DEC1256D51003981C4?OpenDocument>

Dva legislatívne návrhy z dielne Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií (MDPT) SR - Návrh riešenia finančných vzťahov medzi Železničnou spoločnosťou, a.s. a štátom a Návrh plánu plnenia konsolidačnej funkcie Železníc SR, vrátane oddĺženia ŽSR zo strany štátu - schválil vládny kabinet 2. júla. Od 1. januára 2004 sa tak Železničnej spoločnosti, a.s. (ŽSSK) a Železnicam SR (ŽSR) zníži úverové zaťaženie spolu o približne 21 mld. korún. Oddĺženie sa uskutoční účtovným prevodom časti záväzkov oboch spoločností do štátneho dlhu k začiatku roku 2004.

Podľa vládou schváleného návrhu štát na seba prevezme dlhy **ŽSSK**, vyplývajúce z úverov zo štátnou zárukou, a to v objeme pohľadávok spoločnosti voči štátu za tzv. výkony vo verejnom záujme vo výške 7,32 mld. Sk. Z tejto sumy 3,17 mld. korún pripadá na roky 1997 a 2000, suma 4,15 mld. Sk predstavuje pohľadávku voči štátu za rok 2002.

Od **ŽSR** prevezme štát dlh podobného charakteru v celkovej výške 13,6 mld. Sk. Z tejto sumy pohľadávka voči štátu za výkony vo verejnom záujme z rokov 1994-2001 tvorila 13,11 mld. Sk (z toho 6,9 mld. korún len úroky z omeškania, v januári 2003 bola pohľadávka dodatočne znížená tranžou z FNM o 1 miliardu korún), za rok 2002 sa vyšplhala na 1,52 mld. Sk. V prípade ŽSR vláda, okrem ich oddĺženia, odsúhlasila aj odpustenie návratnej finančnej výpomoci z roku 1998 vo výške takmer 528 mld. Sk.

Pohľadávky železničných spoločností vznikli nedostatočným plnením záväzkov zo strany štátu za výkony vo verejnom záujme, ktoré štát vyrovnával poskytovaním štátnych garancií. Podľa ministra dopravy štát železničným spoločnostiam pomôže aj v budúcom roku a okrem splatenia štátom zaručených úverov prispeje na investície v sume 2,5 mld. Sk, bez ktorých by mohlo dôjsť v vyradení železníc z medzinárodných koridorov. Oddĺženie ŽSSK

by sa mohlo ukončiť v roku 2007 a ŽSR v rokoch 2009 až 2010. Minister dopravy uviedol, že po oddĺžení budú obe spoločnosti solídny partner pre úverujúce banky.

Schválené materiály ďalej obsahujú scenár ekonomického vývoja ŽSSK vo finančnej oblasti a doplnky k finančnému modelu ŽSR do roku 2007 vypracovaný spolu s MF SR, ktorý sa zároveň stáva aj finančným plánom ŽSR do roku 2007. Ten vychádza z konštantnej dĺžky siete, prognózovanej inflácie podľa analýz NBS, z rozsahu výkonov vo verejnom záujme podľa platnej zmluvy roku 2003 a z poplatkov na úrovni cenového výmeru MF SR z marca 2003. Pri zachovaní výšky transferu zo ŠR na úrovni roku 2003, vychádzajúc z materiálu bude potrebné znížiť objem výkonov. Ministerstvo v navrhovaných materiáloch pôvodne požadovalo navýšenie objemu prostriedkov na VVZ o takmer 1,4 mld. (z 6,6 mld. na 7,9 mld. Sk). Rezort financií požiadavku zamietol, podľa ich slov, prevzatím úverov v nemalej sume musia spoločnosti dokázať efektívne hospodáriť.

Aby sa predišlo ďalšiemu narastaniu dlhu oboch spoločností dostali tieto stop na akékoľvek ďalšie investície, vrátane už naštartovaných. Ponechané boli iba nevyhnutné investície určené na bezpečnostné opatrenia a na čerpanie prostriedkov z eurofondov.

Kritika sa na krok vlády zniesla z opozície, podľa ktorej vláda oddĺžila železnice bez toho, aby minister zároveň predložil projekt úsporných opatrení a sanácie podniku. Kritici ďalej tvrdili, že chyba zmena vnútorných ekonomických pomerov v podniku, ako aj personálne zmeny vrátane kontrolných mechanizmov, ktoré by zaručovali efektívnosť krokov vlády pri oddĺžení.

V prípade ŽSR sa pozitívom v naplňaní plánu reštrukturalizácie a konsolidácie ŽSR v súčasnosti zdajú byť ohlasované úsporné opatrenia nového riaditeľa zamerané na nezvyšovanie dlhu a znižovanie nákladov. Už v januári sa prepúšťanie dotkne 100 až 150 zamestnancov, zlúčením 25 regionálnych riaditeľstiev do 2 až 4 centrál klesne počet pracovníkov o ďalších 300. Vyčlenením „non-core“ aktivít v budúcnosti 4700 ľudí prejde na nových vlastníkov, čím počet zamestnancov ŽSR opäť klesne. Odčlenením činností, ktoré spadajú pod iné rezorty (tzv. non-core aktivity – nie hlavné aktivity) chce ročne ušetriť 500 mil. Sk. Plánované je zníženie poplatkov za používanie železničnej dopravnej siete s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť. Cieľom nového riaditeľa je ďalej sa nezadlžovať a dosiahnuť efektívne spravovanie železničnej siete. Do troch až štyroch rokov si od svojich opatrení sľubuje vyrovnané hospodárenie.

Rezortný minister by ešte mal do októbra 2003 spresniť plán plnenia konsolidačnej funkcie ŽSR pre rok 2004 a na rokovanie vlády má predložiť Koncepciu výkonov vo verejnom záujme pri prevádzkovaní celoštátnych a regionálnych dráh ako aj Koncepciu spoplatňovania železničnej dopravnej cesty.

20. Zákon o obchodných reťazcoch (väčšia regulácia supermarketov)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Zákon o obchodných reťazcoch je podľa odbornej verejnosti ďalší príklad, ako sa partikulárne záujmy (výrobcovia, dodávatelia tovaru, politici) vedú presadiť na úkor občanov. Opatrenia tohto typu poškodzujú najviac spotrebiteľov, keďže prílišná regulácia obchodných reťazcov bude mať negatívny efekt v podobe rastu cenovej hladiny. Zákon je podľa odborníkov krokom späť, je v rozpore so slobodnými vzťahmi, pôsobí proti konkurenčnému prostrediu a hospodárskej súťaži a je v nesúlade s princípmi jedného trhu Európskej únie, konkrétne s právom usadiť sa a podnikáť, ako aj so zásadou slobodného pohybu tovarov a služieb. Hodnotiaci predpovedajú zákonu z tohto dôvodu len krátku životnosť. Navyše ustanovenia zákona sa budú dať obchádzať a štátne orgány nebudú mať príliš veľký záujem dozorovať ich dodržiavanie, keďže vláda vyslovila s poslaneckým zákonom svoj nesúhlas.

Mnohí respondenti nevidia problém v tak často kritizovaných rôznych poplatkoch a nepeňažných plneniach (za zaradenie tovaru do evidencie (tzv. zalistovacie poplatky), za zaradenie do predaja, za umiestnenie na pultoch v predajni, za úhradu časti propagačných nákladov prevádzkovateľa obchodného reťazca a pod.). Zákon podľa nich neprimerane zasahuje do výsostne súkromného a dobrovoľného vzťahu medzi obchodníkmi a dodávateľmi. Podobu tohto vzťahu môžu predsa dodávatelia tovarov formovať vytváraním účelových zoskupení, ktoré by predstavovali väčšiu vyjednávaciu silu pri obchodných rokovaniach s obchodnými reťazcami.

Medzi hodnotiteľmi zazneli názory, že super- a hypermarketom sa na trhu darí, lebo ich spotrebiteľia chcú. Malé lokálne obchody by sa mohli stať tiež konkurencieschopnými, keby sa správali inak a hľadali by medzeru na trhu, tak ako je to bežné v zahraničí. Hypermarkety prostredníctvom nižších cien zdvihli podľa nich životnú úroveň obyvateľov viac ako všetci politici dokopy. Rozhodnutie parlamentu väčšmi regulovať obchodné reťazce hodnotili ako prejav stredovekej snahy o boj proti všetkému silnému a nepochopenie novovekého princípu hier s nenulovým koncom.

Menšinový názor bol charakterizovaný súhlasom s reguláciou obchodných reťazcov, najmä z dôvodu, podľa niektorých hodnotiacich, nerovného vzťahu medzi obchodníkom a dodávateľom, netransparentných a rozdielnych obchodných podmienok pre dodávateľov. Od zavedenia väčšej regulácie očakávajú zastavenie "vydierania", ktoré aplikujú obchodné reťazce vyberaním napr. už spomínaných rôznych poplatkov od svojich dodávateľov.

Charakteristika opatrenia:

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1009

Poslanci NR SR 4. júla (aj napriek vládnemu nesúhlasu) schválili poslanecký návrh zákona o obchodných reťazcoch. Podľa opozičného predkladateľa je cieľom zákona stanovenie základných pravidiel pre pôsobenie obchodných reťazcov (OR) na vnútornom trhu.

V zmysle tohto zákona je od 1. septembra zakázané zneužívanie ekonomickej sily obchodných reťazcov vo vzťahu k ich slovenským dodávateľom. Ekonomická sila, je vymedzená podielom reťazca najmenej 5% na relevantnom trhu tovarov a služieb, prípadne jeho ročným celkovým obratom vyšším ako 1,5 mld. Sk. Zneužívaním ekonomickej sily sa rozumie a zároveň zakazuje predovšetkým vyberanie rôznych poplatkov a nepeňažných plnení (za zaradenie tovaru do evidencie OR, za zaradenie do predaja, za umiestnenie v predajni, za úhradu propagačných nákladov prevádzkovateľa OR). Zákonom nie je povolená ani bezdôvodná výmena tovaru, jednostranné zmeny zmluvne dohodnutých podmienok zo strany reťazcov, predávanie výrobku pod cenu nižšiu ako súčet nákupnej ceny a ceny za dopravu, kontrola kvality dodaného tovaru priamo u dodávateľa či hradenie nákladov na kontrolu tovaru dodávateľom. Zákon ďalej stanovuje reťazcu povinnosť premietnuť 90% zľavy poskytnutej výrobcom, do konečnej predajnej ceny tovaru. Upravuje maximálnu dobu splatnosti faktúr, ktorá sa podľa zástancov zákona doteraz pohybovala od 30 až do 120 dní, táto zákonom nemôže prekročiť 45 dní. Norma ukladá povinnosť označovať tovar, predávaný pod značkou reťazca, aj obchodným menom výrobcu, prípadne jeho ochrannou známkou. Dozor nad dodržiavaním zákona má Ministerstvo hospodárstva (MH) SR, kontrola nad predajom výrobkov a poskytovaním služieb v reťazcoch je v kompetencii Slovenskej obchodnej inšpekcie. Za porušenie tohto zákona môže MH SR uložiť prevádzkovateľovi obchodného reťazca pokutu od 1 mil. Sk až do výšky 10 mil. korún, pri opakovanom porušení dokonca až dvojnásobok týchto súm.

Júlový návrh zákona je od roku 2000 v poradí už tretím pokusom regulovať právne vzťahy medzi dodávateľmi a prevádzkovateľmi obchodných reťazcov. Prvý návrh (pozri [HESO 3/2000](#)), z dielne MH SR skončil v novembri 2000 na Porade ekonomických ministrov, ktorá neodporučila riešiť problém potenciálneho zneužívania ekonomickej sily osobitným zákonom. Následne na základe analýzy správania sa obchodných reťazcov na slovenskom trhu, z dielne Protimonopolného úradu, odporučila neprijímať žiadne regulačné opatrenia zasahujúce do maloobchodného trhu. Druhý pokus (pozri [HESO 2/2002](#)) schválil takéto opatrenie stroskotál minulý rok po tom, čo prezidentom vrátený návrh zákona nebol vzhľadom na koniec volebného obdobia v NR SR opätovne schválený. Autor tohtoročného zákona sám potvrdil, že vychádzal z dvoch predchádzajúcich návrhov. Nesnažil sa však už presadiť minulý rok Európskou komisiou (EK) kritizované ustanovenie o povinnom minimálnom podiele slovenských výrobkov v tovarových skupinách. Pri prerokúvaní tejto legislatívnej normy v parlamente mnohé z ustanovení pôvodného znenia, predovšetkým celý paragraf upravujúci zriaďovanie nových prevádzok obchodných reťazcov, poslanci NR SR zo zákona úplne vypustili.

V dôvodovej správe predkladateľ tvrdí, že reťazce svojím postavením vytvárajú prekážku medzi výrobcom a konečným spotrebiteľom a čoraz častejšie predstavujú konkurenciu skôr pre výrobcov ako pre iný reťazec. Ďalej argumentuje faktom, že podobné právne normy prijali niektoré členské krajiny EÚ (Nemecko, Francúzsko, Portugalsko a ďalšie). Podľa správy OECD, ktorej sú spomínané krajiny členmi, však tieto opatrenia neboli veľmi úspešné. Autor návrhu je presvedčený, že zákon nie je v rozpore ani s európskym právom, keďže po minuloročných výhradách EK boli problematické paragrafy zo zákona vypustené. Normu aj tentokrát verbálne podporovali Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora (SPPK) a Únia podnikateľov a zamestnávateľov v potravinárskom priemysle. Zástancovia poukazovali na zlú ekonomickú situáciu v agrozore, ktorú vymáhanie poplatkov reťazcami a čoraz dlhšie doby splatnosti faktúr iba viac zhoršujú. Všetci títo považujú prijatie zákona za pozitívum. K zákonu najprv zaujala odmietavé stanovisko najprv vláda. Prijala pripomienky ministra hospodárstva, ktorý, podľa dôvodovej správy vládneho nesúhlasu, považuje maloobchodné prostredie za úplne konkurenčné. Slovensko samostatnú normu na ochranu výrobcov a predajcov pred praktikami obchodných sietí nepotrebuje, keďže jeho existujúca legislatíva túto oblasť dostatočne pokrýva. Zneužívanie ekonomickej sily patrí do oblasti Obchodného zákonníka, prípadné zneužívanie monopolného postavenia do zákona o ochrane hospodárskej súťaže. Minister hospodárstva pripustil, že istým problémom môžu byť zalistovacie poplatky, no tento problém by mala vyriešiť rastúca konkurencia medzi obchodnými reťazcami. Ihneď po schválení bola táto legislatívna norma podrobená kritike predovšetkým domácich obchodníkov (Zväz obchodu SR, Slovenská obchodná a priemyselná komora, COOP Jednota Slovensko, Podnikateľská aliancia Slovenska) a predstaviteľov Európskej únie. Ich názory

sa takmer zhodujú, zákon podľa nich neprimerane zasahuje do výsostne súkromného vzťahu medzi obchodníkmi a dodávateľmi, je v rozpore s Ústavou SR, Obchodným zákonníkom a zákonom o ochrane hospodárskej súťaže. Medzi oponentmi je spochybňovaná aj jeho vynútiteľnosť v praxi, kontrolórom dáva oprávnenie nazeráť do zmlúv, nerieši však situáciu, keď obchodník odmietne príslušné dokumenty poskytnúť. Podľa ďalších kritických ohlasov, nik nebude môcť prinútiť reťazec, aby predával výrobky firmy, ktorá odmieta rokovať o jeho požiadavkách, najmä ak má možnosť vyberať si dodávateľov. Neisté je aj uplatnenie doby splatnosti faktúr stanovenej na 45 dní. Zákon o poľnohospodárstve totiž hovorí, že spracovatelia sú povinní prvovýrobcom platiť do 15 dní od dodania tovaru a napriek porušovaniu tejto normy, nie je známy ani jeden spor zaoberajúci sa takýmto prípadom. Oponenti ďalej upozorňujú, že tak ako existujú silní odberatelia, sú aj silní dodávatelia, ktorí dokážu vyvíjať na odberateľov tlak. Medzi obchodníkmi sa však okrem kritikov nájdu takí, ktorí sa zákona neobávajú, netaja sa tým, že nepresne definované ustanovenia sa budú dať obísť. Proti zákonu je aj Protimonopolný úrad. Jeden z jeho predstaviteľov uviedol, že keď podobný zákon prijali v Írsku, stúpli ceny potravín. K zákonu sa vyjadril aj hlavný vyjednávač tímu Európskej komisie pre Slovensko, podľa ktorého norma nie je v súlade s princípmi jednotného európskeho trhu, s právom usadiť sa a podnikať, poskytovať služby, ako aj so zásadou slobodného pohybu tovarov. Dodal však, že EK mala k dispozícii len pôvodný návrh zákona, teraz bude skúmať jeho finálnu podobu.

Na poslednom rokovaní EK so slovenskou delegáciou komisia upozornila na neprijateľnosť zákona o obchodných reťazcoch. (EK opäť poukázala, že zákon nespĺňa pravidlá slobodného pohybu tovarov a služieb). Podľa posledných informácií ministerstva hospodárstva, zákon sa najneskôr dňom vstupu Slovenska s veľkou pravdepodobnosťou bude novelizovať, alebo úplne prestane platiť. Zákon však nadobudol účinnosť 1. septembra 2003, prevádzkovatelia obchodných reťazcov majú od tohto dňa 3 mesiace na to, aby zmluvy uzavreté s dodávateľmi pred účinnosťou normy uviedli do súladu so zákonom, v prípade povinnosti označovania výrobkov táto lehota predstavuje 6 mesiacov.

Opatrenia EÚ

Umožnenie obchodovania s emisiami CO₂ (nová smernica pre emisie skleníkových plynov)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Smernica, umožňujúca veľkým znečisťovateľom ovzdušia obchodovať s certifikátmi pre emisie skleníkových plynov, bola prevažnou časťou odborníkov hodnotená kladne. Je pozitívnym krokom k nekorupčným ekonomickým stimulom zodpovedného ekologického správania. Ústredná myšlienka opatrenia je veľmi dobrá. Prenáša náklady z tretích osôb na pôvodcov znečistenia a povedie k eliminácii záporných externalít. Blízka budúcnosť ukáže, ako efektívny bude tento variant, o ktorom sa už dávno písalo v ekonomických učebniciach.

Druhá skupina hodnotiacich považuje opatrenie za alibizmus a v podstate podraz na prírodu a udržateľnosti života na zemi, keďže výsledkom obchodovania môže byť v konečnom dôsledku aj vyšší objem emisií CO₂. Bol vyjadrený nesúhlas s formou obchodovania, ktorá „umožňuje znečisťovateľom kúpiť si bezúhonnosť“. Pritom tieto prostriedky mohli byť podľa tohto názoru investované do ekologizácie výroby.

Podľa niektorých odborníkov nie je obchod so škodlivými emisiami zlá vec, ale iba v tom prípade, keď produkty nie sú dôsledkom štátnych zásahov. Inakšie je to podľa nich len klasická ukážka do dokonalosti dovedenej absurdnosti ekologických regulácií.

Odborníci pripomenuli, že možnosť odpredať "ušetrený čistý vzduch" využili prednedávnom niektoré slovenské mestá (Šaľa, Nové Zámky). (Pozn.: slovenské obce a podniky, ktoré vypúšťajú do ovzdušia napríklad menej oxidu uhličitého, než stanovuje limit Kjótskeho protokolu z roku 1997, môžu tento rozdiel predajť do zahraničia.)

Charakteristika opatrenia:

http://europa.eu.int/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DosId=169701

Poslanci Európskeho parlamentu schválili smernicu o obchodovaní s emisiami skleníkových plynov (Proposal for a Directive Of The European Parliament And Of The Council establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/EC). Na základe tejto normy budú

najväčší znečisťovatelia ovzdušia dostávať obchodovateľné certifikáty pre emisie skleníkových plynov (najmä CO₂). Norma stanovuje spaľovacie kritériá v sektoroch energetiky (spaľovne, rafinérie, koksárne) a priemyselných podnikov (hutníctvo, papier, sklárne, cementárne, tehlarne), ktorých emisie sa odhadujú na viac ako 46% všetkých emisií EÚ. Podniky, ktoré prekročia hornú hranicu možného objemu emitovaných škodlivín, budú povinné zaplatiť. Suma za každú tonu nad limit bude 5 až 10 euro. Nevyužitú certifikáty, t.j. množstvo „ušetreného čistého vzduchu“, budú môcť podniky predať iným podnikom emitujúcim do ovzdušia oxid uhličitý a ostatné skleníkové plyny. Podľa odborníkov sa cena týchto emisných certifikátov bude pohybovať v rozpätí spomínaných 5 - 10 euro. Pridelovanie certifikátov jednotlivým znečisťovateľom bude vykonávané na úrovni členských štátov. Krajiny EÚ musia do konca tohto roka zosúladiť svoju legislatívu s touto smernicou a následne do marca 2004 majú za úlohu pripraviť návrh rozdelenia emisných certifikátov. V niektorých krajinách už dávnejšie začali diskusie medzi jednotlivými priemyselnými odvetvami vo veci podielu daných fabrík na celkovom objeme vydaných certifikátov. Bližšie údaje pre jednotlivé subjekty obsahuje príloha smernice. Podľa údajov Európskej komisie je v únii približne 10-tisíc priemyselných podnikov a spoločností, ktoré sa do obchodovania s certifikátmi budú môcť zapojiť. V národnej legislatíve umožňuje smernica zníženie kritérií veľkosti energetických zdrojov, preto ich celkový počet môže byť vyšší. Európsky systém obchodovania s emisiami má byť spustený v roku 2005 (v dvoch fázach - 2005-2008 a 2008-2012). Nová smernica sa zatiaľ nebude vzťahovať na chemické podniky, hlinikárne, sektor služieb a dopravu.

Podľa podporovateľov ide o prvú viacnárodnú schému obchodovania emisí, ktorá pokrýva všetky členské krajiny rozšírenej Európskej únie. Od normy sa očakáva, že zníži náklady EÚ na dosiahnutie záväzkov vyplývajúcich z Kjótskeho protokolu o 1,3 mld. EUR za rok. V snahe ochraňovať životné prostredie v EÚ sa vytvorí nový trh, čím sa signatárske krajiny snažia zvýšiť príťažlivosť investícií do ochrany životného prostredia.

Táto európska smernica vychádza z Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy prijatého v Riu de Janeiro v roku 1992 a Kjótskeho protokolu. Zúčastnené krajiny sa zaviazali v rokoch 2008 až 2010 znížiť emisie skleníkových plynov o stanovené percento. Európska únia mechanizmy Kjótskeho protokolu umožní zaviesť už o 3 roky skôr.

Norma bude platiť pre 25 (teda aj budúcich) členov EÚ. Smernica sa musí premietnuť v slovenskej legislatíve a do konca apríla 2004 bude musieť SR predložiť Európskej komisii na schválenie tzv. Národný alokačný plán, s navrhnutým celkovým objemom kvót, spôsob ich výpočtu a mechanizmus rozdelenia medzi znečisťovateľmi. Na Slovensku bude podľa určitých odhadov zapojených do schémy 260 až 300 podnikov.

Návrh Ústavy Európskej únie (návrh Európskeho konventu)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Stanoviská hodnotiacich odborníkov k návrhu európskej ústavy sa značne rôznili. Niektorí boli zásadne proti akejkolvek ústave, iní ju podporovali a ďalší by presadzovali v jej texte rôzne zmeny.

Samotný text ústavy je považovaný mnohými za kompromisné riešenie. V budúcnosti sú očakávané mnohé zmeny, ktoré vyplynú z praktického fungovania EÚ. Európske krajiny sú značne rôznorodé, už teraz je, a aj v budúcnosti bude, zložitá nájsť spoločne akceptovateľné riešenia vyhovujúce veľkým aj malým krajinám, bohatým aj chudobnejším, zakladajúcim aj novým členom, tým, ktorí sú za voľnejší zväzok krajín v EÚ, ako aj zástancom jednotného federálneho štátu. Viacerí odborníci sa zhodli, že súčasná podoba návrhu ústavy príliš reflektuje záujmy veľkých štátov a menej vyhovuje tzv. malým štátom. Podľa mnohých hodnotiacich by malo byť základným cieľom Ústavy EÚ vymedzenie, čo EÚ vlastne je – či federácia, konfederácia, voľný zväzok suverénnych štátov so slobodným pohybom tovaru, kapitálu, služieb a ľudí alebo niečo iné. To však podľa nich návrh ústavy zatiaľ dostatočne nedefinuje.

Za najväčšie problémy ústavy sú mnohými našimi hodnotiacimi považované obmedzenie počtu členov Európskej komisie a princípy hlasovania. Argument o výhode krajiny mať aspoň niekedy silnejšiu pozíciu vďaka systému rotujúcich komisárov s hlasovacím právom, alebo mať permanentne slabú pozíciu so stálym komisárom nie je podľa nich presvedčivý. Aj malé krajiny budú totiž schopné vytvárať silné účelové koalície. Diskutabilným je aj navrhovaný spôsob uznášania sa na základe tzv. kvalifikovanej väčšiny. Bolo navrhnuté zvýšiť kvótu minimálne potrebného počtu hlasov (zo 60% napr. na 75%), prípadne zvýšiť počet oblastí, v ktorých bude mať členská krajina právo veta.

Iná názorová skupina odborníkov poukázala na potrebu akcieschopnosti Komisie v rozšírenej EÚ. Podľa nich ide de facto o vládu, a nie reprezentačné figúrky, a preto by počet komisárov nemal ohrozovať jej funkčnosť. Niektorí experti sa vyslovili proti rozšíreniu či existencii možnosti veta, za vyššiu váhu Európskeho parlamentu, proti rotácii predsedníctva a 25-člennej Európskej komisii, v ktorej budú mať všetky členské štáty svojich zástupcov. Komisia má byť podľa nich efektívna a rozhodná, pričom pri potenciálnych obštrukciách kvôli vysokému počtu komisárov by

mohla byť ohrozovaná jej uznášaniaschopnosť. Výhrady niektorých respondentov smerovali k presadzovaniu zmienky o kresťanstve či Bohu v preambule ústavy (pozri aj komentár k Uzneseniu NR SR k návrhu Ústavy EÚ).

Ústava pôsobí podľa kritických hlasov trochu umelo, ako snaha o akési európske legislatívne povedomie v čase, keď spojená Európa ešte len hľadá svoju cestu. Na spoločnú ústavu mala byť prítomná "objednávka zdola". Dokument je podľa nich považovaný za predčasný a predovšetkým slabo verejne prediskutovaný. V tejto súvislosti by bolo prínosné, keby sa o ústavnej zmluve hlasovalo v referende. Časť odbornej verejnosti považuje za nejasné, či je vôbec európsku ústavu potrebné prijať. Ide podľa nej o škodlivý text, ktorý vytvára za chrbtom občanov členských štátov z Európskej únie "superštát" bez politickej legitimacy (odovzdanie rozhodovacích právomocí priamo nezvoleným úradníkom, čiže úradníkom bez mandátu). Z pohľadu malej krajiny, akou Slovensko nepochybne je, navrhnuté mechanizmy prakticky vylučujú, aby bolo možné prehlasovať trojicu štátov - Nemecko, Francúzsko a Belgicko.

Charakteristika opatrenia:

<http://european-convention.eu.int/docs/Treaty/850skrev.pdf>

Konvent o budúcnosti Európskej únie prijal 10. júla v Bruseli po 16. mesiacoch konečný návrh európskej ústavy a definitívne ukončil svoju činnosť. Dokument následne predseda Konventu Valéry Giscard d'Estaing odovzdal talianskemu predsedníctvu EÚ. O definitívnom znení Ústavy pre Európu rozhodne medzivládna konferencia v októbri 2003.

Kľúčovým výsledkom je fakt, že EÚ bude mať namiesto doterajších viacerých zakladajúcich zmlúv jednu ústavnú. Touto ústavou únia získa právnu subjektivitu, čím jej bude umožnené podpisovať medzinárodné zmluvy. Ide o značne rozsiahly dokument (240 strán, 450 článkov). Medzi najviac diskutované a dôležité zmeny možno považovať úpravy v inštitucionálnom usporiadaní rozšírenej, 25-člennej únie. Návrhom sa vytvára stála funkcia predsedu Európskej rady, ktorý nahradí dnešné šesť mesačné rotujúce predsedníctvo. Volený bude kvalifikovanou väčšinou na dva a pol roka s možnosťou opätovného zvolenia na ďalšie funkčné obdobie a jeho úlohou bude príprava, riadenie a koordinovanie summitov EÚ. V prípade ministerských rád (Rady EÚ) rotujúce predsedníctvo ostane zachované, ale najmenej na jeden rok. Výrazná zmena sa týka aj Európskej komisie. Tá od 1. novembra 2009 bude mať iba 15 plnoprávných komisárov, zvolených z jednotlivých členských štátov na základe rovnoprávnej rotácie. Ostatné členské štáty svojich komisárov mať budú, avšak bez práva hlasovať. Pribudne taktiež pozícia európskeho ministra zahraničných vecí. Jeho úlohou bude riadiť zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ, председаť Rade EÚ pre zahraničné záležitosti a zároveň bude vo funkcii podpredsedu Európskej komisie. Rozhodovať sa vo väčšine oblastí bude kvalifikovanou väčšinou. V oblastiach ako zahraničná politika a dane ostáva aj naďalej zachované právo národného veta. Kvalifikovanú väčšinu od roku 2009 bude tvoriť najmenej polovica členských štátov, ktoré zároveň predstavujú 60% populácie EÚ. Návrh Ústavy pre Európu okrem toho zavádza európske občianstvo, ktoré však nebude nadradené národnému, ale bude národné občianstvo dopĺňať. Ústava ďalej dáva možnosť občanom únie iniciovať legislatívu. Podmienkou bude ich počet vyšší ako jeden milión z viacerých štátov. Zaujímavou je aj klauzula o solidarite, v zmysle ktorej v prípade teroristických útokov členské štáty budú povinné vzájomne si pomáhať. Pribudla tiež klauzula umožňujúca členským štátom dobrovoľne vystúpiť z EÚ, keďže doterajšie zmluvy takúto možnosť neupravujú. Charta základných práv únie, ako druhá časť ústavy, t.j. jej súčasť, získava právnu záväznosť. Ústavou pre Európu sa má v neposlednom rade zjednodušiť legislatíva. Právne normy - smernice a nariadenia EÚ sa budú nazývať zákonmi. V oblasti právomocí stratil Európsky parlament (EP) výlučné právo schvaľovať rozpočet, no na druhej strane získal právo spolurozhodovať v 70 oblastiach oproti 34, ktoré má dnes. Tým sa jeho legislatívne právomoci zdvojnásobili, vrátane kontroly nad výdavkami na poľnohospodárstvo. V návrhu sa nachádza ustanovenie umožňujúce vytvoriť Európsky úrad verejného prokurátora na boj proti zločinu, ktorý presahuje hranice únie a pôsobí v niekoľkých krajinách.

Búrľivá diskusia sa viedla okolo druhého článku ústavy, ktorý neobsahuje zmienku o náboženstve, hoci to veľa členov Konventu i krajín požadovalo. Do ešte len pripravovanej ústavy najprv v októbri minulého roka pápež odporučil zahrnúť aj náboženskú stránku, opakovane poukazoval na kresťanské korene Európy. Zároveň tlak zo strany Vatikánu, aby bola v ústave únie zakotvená zmienka o kresťanstve rástol. V druhom článku sa píše, že únia je založená na hodnotách rešpektovania ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, vlády zákona a rešpektovania ľudských práv, ktoré sú spoločné pre členské štáty. Zmienka o náboženskom dedičstve Európy sa však uvádza v preambule ústavy. Určené sú aj symboly EÚ – modrá zástava s 12 žltými hviezdami, hymna, Deň Európy a heslo.

Nemenej spornými počas celej doby prípravy ústavy boli zmeny v inštitucionálnom usporiadaní rozšírenej, 25-člennej únie. Všetky členské krajiny okrem Francúzska, Nemecka, Británie, Španielska či Talianska odmietli návrh na vytvorenie stáleho prezidenta EÚ, ktorý by bol volený na dva a pol roka. Prišli by tým o rotujúce členstvo a zároveň aj možnosť stáť aspoň 6 mesiacov v čele únie. Negatívne sa tejto funkcii prezidenta únie, voleného lídrami

EÚ, vyjadrili predsedovia vlád severských štátov ešte v októbri. Funkcia prezidenta by podľa kritikov zvýšila vplyv veľkých štátov a priblížila úniu k federácii. Podľa fínskeho premiéra tiež nenapĺňa princíp udržania rovnováhy medzi inštitúciami EÚ a rovnaké práva pre členské štáty. Návrh na európskeho prezidenta, ergo predsedu Európskej rady odmietla aj Európska komisia. Vytvorením prezidenta, viceprezidenta a „byra“ v Rade EÚ by podľa slov jej predstaviteľov mohlo prísť k súperiacim byrokraciám, znížiť by sa mohla efektívnosť, narušila by sa vyváženosť inštitúcií.

Na druhej strane, zástancovia „prezidentskej funkcie“, vrátane veľkých štátov, považovali rotujúce predsedníctvo za neefektívne a zmätočné. Podľa návrhu ústavy úlohou európskeho prezidenta má byť príprava a riadenia summitov a usmerňovanie politiky únie. Podľa istých ohlasov sa dosiahol v tejto oblasti malý kompromis, keďže volený predseda Rady ministrov by nemal mať výkonné a legislatívne právomoci.

Oponenti - predstavitelia menších krajín, neboli spokojní ani s návrhom znížiť počet členov Európskej komisie na 15 od roku 2009. Znamenalo by to, že by v nej neboli zastúpené všetky členské krajiny, tak ako dnes. Podobný názor zastáva aj Európska komisia. V 25-člennej únii žiada jedného komisára pre každú členskú krajinu. Svoj postoj odôvodnila tým, že v Rade EÚ a Európskom parlamente sú krajiny zastúpené pomerne, podľa počtu obyvateľov a aspoň Európska komisia by mala byť inštitúciou s rovnocenným zastúpením. Podľa predstáv EK by bolo 25 či viac komisárov (za každú členskú krajinu min. jeden) rozdelených do skupín podľa príbuzných oblastí, pričom tieto skupiny by v príslušných otázkach prijímali rozhodnutia. O strategických a politicky významných otázkach by rozhodovalo celé kolégium spoločne. Naopak, viacerí obhajcovia návrhu „štíhlejšej komisie“ tvrdia, že pre malé krajiny je lepšie, ak vďaka rotačnému systému budú mať aspoň niekedy „komisára s významným portfóliom“, ako keby mali stále „slabého“ komisára na nevýznamnom kresle.

Pri príprave návrhu ústavy boli mnohokrát zobraté na vedomie rôzne obavy a záujmy hlavne veľkých členov, či inštitúcií EÚ, ktoré prichádzali o svoje právomoci. Veľká Británia sa tradične obáva nadmernej federalizácie a straty suverenity. Aby sa rozplynuli britské obavy kvôli suverenite, slovíčko federálny bolo nahradené pojmom „spoločenstvo“ (francúzsky „communautaire“), ktoré zapracoval predseda Konventu s odôvodnením, že význam má rovnaký, len inak znie. Británia už dala jasne najavo, že pre ňu sú nedotknuteľné oblasti zdaňovania, sociálneho zabezpečenia a zahraničnej a obrannej politiky. Britskí euroskeptickí opoziční konzervatívci považujú vznik ústavy za krok k „európskemu superštátu“, ktorý odmietajú. Nemecko zas vyhlásilo, že nemôže súhlasiť so stratou národnej kontroly nad imigračnou politikou, do návrhu ústavy presadilo klauzulu o práve členských krajín určiť si kvóty na migrujúce pracovné sily z tretích krajín. Klauzula bola pridaná preto, aby bolo jasné, že krajiny únie nemôžu byť donútené hlasovaním kvalifikovanou väčšinou prijať viac imigrantov. Nemci, okrem iného, majú obavy z nákladov, ktoré budú vyvolané novou ústavou. Nemecku, ako najväčšiemu prispievateľovi do rozpočtu únie prekáža ustanovenie, ktoré pri rozhodovaní o rozpočte dáva posledné slovo EP. Nemecký minister financií sa obáva, že poslanci EP budú používať všetky peniaze v rozsahu finančného rámca (v súčasnosti peniaze, ktoré sa nevyužívajú, sa vraciajú späť do členských štátov). Francúzsko, ktoré okrem iného všeobecne podporuje rozšírenie väčšinového hlasovania, si chce tiež niektoré oblasti udržať vo vlastných rukách. V jeho prípade ide o tzv. kultúrnu výnimku v dohodách o medzinárodnom obchode. Tá osobitne chráni francúzsku hudbu, film, literatúru pred ich anglosaskou konkurenciou.

Ešte pred prijatím návrhu Ústavy pre Európu 18 „malých“ členských a kandidátskych krajín, vrátane Slovenska, vyšlo s heslom „Dajme šancu Nice“. Vyjadrovali tým nesúhlas s plánom predsedu Konventu a trvajú na zachovaní dohôd zakotvených v Zmluve z Nice. Požadovali zachovanie dohôd stanovených v tejto zmluve, teda komisár pre každú krajinu, 732 poslancov Európskeho parlamentu, rotujúce predsedníctvo v Európskej únii a voľbu predsedu EK v Európskom parlamente kvalifikovanou väčšinou. Odmietli diskusiu o zmenách po roku 2009, súhlasili však s menšou komisiou po roku 2009, pričom krajiny by sa v rovnoprávnom princípe striedali. Súhlasili s prezidentom Európskej rady voleným na dlhšie obdobie, požadovali však, aby nemal žiadne výkonné právomoci ani nový byrokratický aparát. Za jedného z najväčších víťazov v novej mocenskej štruktúre EÚ analytici označili Európsky parlament, ktorý si zdvojnásobil svoje právomoci. Podľa slovenského hlavného vyjednávača s úniou je návrh ústavy v mnohých záležitostiach posunom vpred. Platí to pre oblasti zjednodušenia zmlúv, redukcie právnych nástrojov, sprehľadnenia rozhodovacieho procesu. Návrh nevytvára nové inštitúcie, ale mení doterajšie. Jeden z britských zástupcov v Konvente považoval návrh za úpravu európskej legislatívy na jednoduchý a zrozumiteľný dokument. Jeden z nemeckých zástupcov ho zas považuje za „zničenie federalistického sna“.

Ďalšie rokovanie o návrhu Ústavy pre Európu budú prebiehať na Medzivládnej konferencii, na ktorej sa zúčastnia aj predstavitelia kandidátskych krajín. Začne sa 4. októbra 2003. Viaceré krajiny už avizovali, že budú žiadať zmeny v navrhnutom dokumente, hoci predseda Konventu varoval, že tým narušia celkovú vyváženosť návrhu. Slovenská republika bude, tak ako aj ostatné, predovšetkým menšie krajiny, požadovať otvorenie a úpravu niektorých ustanovení (pozri vyššie opatrenie č. 2). Tento svoj postup koordinovala s krajinami V4, no je zhodný aj s pozíciou súčasných menších členských krajín EÚ. Naopak veľké krajiny EÚ, ako Nemecko a Francúzsko,

požadujú, aby sa návrh ústavy, ako vzišiel z rokovaní Konventu, upravoval čo najmenej. Aj poslanci EP schválili rezolúciu, ktorá vyzýva členské, ako aj kandidátske krajiny, aby nerobili zásadnejšie zmeny v návrhu Konventu.

Prvú európsku ústavu by sa malo podariť schváliť ešte do konca tohto roka, verí v to aj predseda Európskej komisie, a to aj napriek súčasným nezhodám medzi niektorými členmi únie.

Zvýšenie kompenzácií a pomoci pre cestujúcich v leteckej doprave v prípade zrušenia a meškania letu a neumožnenia letu napriek platnej letenke v dôsledku plnej obsadenosti letu

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Nariadenie, zvyšujúce výšku odškodného, ktoré bude musieť zaplatiť letecká spoločnosť pasažierovi v prípade, že sa cestujúci s platnou letenkou nedostane do lietadla kvôli plnej obsadenosti letu (tzv. overbooking), bolo iba niekoľkými hodnotiacimi označené za žiaduce a dobré z hľadiska ochrany spotrebiteľa - t.j. primárneho cieľa predkladateľa tejto európskej normy.

Opatrenie v skutočnosti pasažierov chráni iba zdanlivo, pretože veľmi pravdepodobne spôsobí iba zdraženie leteniek, predovšetkým malých a lacných (nízkonákladových) spoločností, čím sa zníži dostupnosť leteckej prepravy pre určité skupiny obyvateľstva. Spomínaný "overbooking" predstavuje jednu z techník, ktorou aerolinky znižujú svoje náklady a zároveň je reakciou na nedisciplinovanosť cestujúcich, ktorí nezrušia svoje rezervácie. Poukázané bolo na potrebu voľného trhu a zrušenia regulácie aerolinií. Je vecou leteckých prepravcov, ako sa zachovávajú voči cestujúcim, a hlavnou úlohou konkurencie je zabezpečiť dostatočnú kvalitu služieb na trhu. Prítomnosť štátu v tejto oblasti nie je podľa mnohých odborníkov potrebná.

Charakteristika opatrenia:

http://europa.eu.int/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&Dosl=170551

Európsky parlament schválil 3. júla v druhom čítaní Návrh nariadenia stanovujúceho pravidlá kompenzácie a pomoci pasažierom v prípade, že im letecká spoločnosť zruší let, alebo sa s platnou letenkou nedostanú do lietadla (Proposal for a Regulation Of The European Parliament And Of The Council establishing common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights).

Návrh má nahradiť normu z roku 1991, ktorá na dnešné pomery nebola podľa predkladateľov postačujúca. Norma, po tom čo bude definitívne prijatá Európskym parlamentom a Radou EÚ, by mala za niekoľko mesiacov začať chrániť spotrebiteľov - pasažierov leteckých spoločností.

Navrhované nariadenie v prvom rade upravuje výšku odškodného. V prípade, že sa cestujúci s platnou letenkou nedostane do lietadla a nenájde sa dobrovoľník, ktorý sa vzdá svojho miesta a vymení sa s ním (výmenou za rôzne výhody od leteckej spoločnosti), bude spoločnosť povinná zaplatiť odškodné. V súlade s novým znením bude jeho výška dvojnásobná. Pre lety do 1500 km 250 euro, pri vzdialenosti od 1500 do 3500 km 400 euro a pri letoch nad 3500 km 600 euro. Terajšie sadzby predstavujú sumy od 150 do 300 euro. Pôvodné znenie novely obsahovalo oveľa vyššie sumy, tie však prepravcovia považovali za nereálne.

Ak letecká spoločnosť zruší let a je za to zodpovedná („z komerčných dôvodov“), odškodné budú povinné zaplatiť, ak o zrušení neinformovali aspoň 2 týždne dopredu. Pasažieri by v tomto prípade mali mať nárok aj na alternatívny let v najbližšom možnom termíne alebo náhradu letenky. Okrem toho je prepravca povinný postarať sa o daného pasažiera (napr. stravou, ubytovaním). Tieto povinnosti prepravcu platia aj v prípade dlhšieho meškania letu - t.j. 2 hodiny pri lete do 1500 km a 4 hodiny pri lete nad 3500 km.

Komisárka EÚ pre dopravu a energiu privítala rozhodnutie Európskeho parlamentu. Podľa nej je nové opatrenie namierené proti tým leteckým spoločnostiam, ktoré každoročne prijímajú oveľa viac rezervácií ako voľných miest. Takéto nemilé prekvapenie podľa jej slov stretne každoročne 250-tisíc pasažierov. Tvrdí, že aj bez ohľadu na cenu letenky musia byť dodržiavané základné práva cestujúcich. Proti opatreniu sa snažia postaviť hlavne mladé a nízkorozpočtové letecké spoločnosti, ktoré argumentujú, že sa týmto zvýšia ceny doteraz cenovo veľmi výhodných leteniek, kvôli ktorým boli pasažieri ochotní podstúpiť aj určité riziko.

Celé nariadenie bude musieť byť ešte schválené členskými štátmi EÚ.

INEKO

Stredoeurópsky inštitút pre
ekonomické a sociálne reformy

HESO

Kompletné výsledky

Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení

JÚL - SEPTEMBER 2003

Dušan Zachar

koordinátor projektu HESO
INEKO

Informácie o projekte HESO a výsledky od 2/2000 nájdete na: www.ineko.sk/projekt_heso.htm